4 MEI 1962

WEEKBLAD

PRIJS 35 CENT

DE LINIE

zaterdag 5 mei 1962

jaargang 17, no. 840

alles bestaat in Hem

west-papoea of irian barat

strijd om twee beloften

Nederland beloofde aan de papoeabevolking zelfbeschikking; Soekarno beloofde aan zijn volk Irian Barat als sluitstuk van de revolutie binnen de republiek Indonesia te trekken. Twee voorbarige beloften, die in feite het bestaande geschil bepalen. Minister Luns met zijn aanhang wil de Nederlandse belofte gestand doen, Soekarno en de zijnen strijden voor het nakomen van hun belofte. Westerse en Oosterse ethiek botsen hier. Beide partijen menen dat het gelijk aan hun kant is. Nederland is slechts bereid te wijken voor overmacht. Volgens een merkwaardige ethische kronkelgedachte, meent men hier van een belofte ontslagen te zijn, wanneer een overmachtige derde (V.S. of V.N.) ons dwingt Nieuw-Guinea en zijn bevolking over te dragen aan Indonesië. Beter is het alles te doen om zo'n „force majeur" te voorkomen. Vanuit die overmachtsgedachte is het wel begrijpelijk, dat de regering in de loop der maanden steeds tot nieuwe concessies bereid bleek. Mr. Luns is van absolute toezeggingen aan de papoea's geleidelijk gedwongen tot betrekkelijke formuleringen. Nu zullen de papoea-belangen nog slechts „zo goed mogelijk" worden behartigd.

Indonesië is vastbesloten voor niets te wijken; Soekarno erkent de wet van overmacht niet. Hij heeft zijn volk tot elk offer bereid gemaakt ter „bevrijding" van Irian Barat. Wij schrikken terug voor bloedvergieten. Hij geeft aan een vreedzame regeling de voorkeur, maar schroomt uiteindelijk het geweld niet. Hieruit volgt welke partij in de strijd om twee beloften noodzakelijk aan het kortste eind zal trekken. Om de rechten en belangen van de Papoea's in dit stadium nog zo goed mogelijk te behartigen is het nodig voorzichtig, maar zonder wantrouwen, dat elk gesprek vruchteloos maakt, met de Indonesiërs te gaan onderhandelen. Wanneer men het hier klaar zou spelen om oog te krijgen voor de ernstige belofte, die Soekarno aan zijn volk heeft gedaan en deze belofte een gelijke ethische waarde toe te kennen als onze toezeggingen aan de Papoea's, dan zal ongetwijfeld de vertrouwensbasis gevonden worden, die voor een eerlijk gesprek noodzakelijk is. Wij hebben nu maanden geschermd met het belang van de Papoea's. Er zijn geen aanwijzingen, dat Soekarno wil handelen in strijd met dit belang, waaronder de zelfbeschikking. Uit de benarde economische positie, waarin Indonesië nu verkeert, volgt niet per se dat de overdracht de economische basis van Nieuw-Guinea zal versmallen. Dit zou wel het geval zijn, wanneer een vreedzame regeling onmogelijk wordt en Indonesië en Nieuw-Guinea in een ernstig militair conflict terecht zouden komen. De Pyrrhus' overwinning, die het Indonesische leger uiteindelijk zou bevechten, betekent een intense verzwakking van Indonesië's nu al wankele economie. Doordat het voor de strijd gebruik moet maken van buitenlandse hulp betekent een dergelijke overwinning tevens een stevige knak van Indonesië's onafhankelijkheid. De niet-gebonden natie, zou zich belast hebben met aanzienlijke verplichtingen, met name aan het Sowjet-blok. Ofschoon Soekarno dus niet voor geweld zal terugschrikken, geeft hij in goed begrepen eigenbelang de voorkeur aan een vreedzame regeling. De revolutionaire krachten, die hij ontketend heeft, zijn niet meer te remmen. Toch slaagt hij erin bij zijn veelvuldige opwekkingen tot strijdlust, steeds weer onvermoede clausules te vinden om de losgeslagen krachten in toom te houden. Deze keer heeft hij het zenden van de Karel Doorman genoemd als het moment voor de grootscheepse gewapende opmars. Hij weet echter zeer goed, dat Nederland de Karel Doorman niet naar Nieuw-Guinea zal zenden. Nog altijd toont hij zich bereid op basis van het plan Bunker te onderhandelen met Nederland. Wanneer men de Eerste Kamerdebatten zorgvuldig analyseert, dan volgt dat bij ons een parlementaire meerderheid deze gespreksbasis wil aanvaarden. De K.V.P., die zich tot nu toe onverdeeld achter het beleid van mr. Luns schaarde, heeft in de senaat duidelijk laten weten, dat een snel en soepel gesprek op die basis gewenst is. Van Indonesische zijde weten wij, dat alles beproefd wordt om met Nederland tot overeenstemming te geraken. Men is bereid daarbij de belangen der Papoea's het volle pond te geven. Oriënterende bezoeken van Papoea's aan Djakarta en van Indonesiërs naar Hollandia wil men voorrang geven; in verband met de groeiende onrust op Nieuw-Guinea een zaak van hoogste urgentie. Bij de onderhandelingen met Nederland wil men de Papoea's laten meespreken. Wanneer men er dezer dagen in zou slagen het wantrouwen uit te schakelen dat aan beide zijden zo diep is ingevreten, dan bestaat gelukkig nu weer een kans dat twee ogenschijnlijk tegenstrijdige beloften in één gezamenlijke doelstelling worden verenigd en waar gemaakt.

pagina 2

herenigingszondag; denemarken doet mee; nieuws in het kort

pagina 3

soekarno, wilde revolutionair of wikkend diplomaat; twee visies op zijn rol tijdens het voorspel van de onafhankelijkheidsverklaring

pagina 4

huurverhoging; haagse notities, partijdiscipline; binnenlands commentaar; eens of oneens

pagina 5

vijfde republiek, tweede aflevering, de start van pompidou; een week wereldnieuws; eerlijker behandeling voor de australiër

pagina 6

too late blues, film van cassavetes

pagina 7

een verjongde kring van beeldhouwers; goldoni in een hollands binnenhuisje; om nausikaa; twee boeken van willem brakman

pagina 9

kinderen die zich vuil maken zijn gezonder; zuiver wol een rekbaar begrip; over het knippen van textiel; die goede oude tijd

pagina 11

wereldtentoonstelling in seattle; sportkroniek door jan cottaar; wim snoek; merkwaardigheden

pagina 12

terugblik op oranje; professor liniaal; lees en vergeet; variolen

SOEKARNO

In Nederland kent men de Indonesische president niet anders dan als een wilde revolutionair. Men ziet in hem de stuwende kracht van de onafhankelijkheidsbeweging èn de motor voor de politieke ontwikkelingen sinds die onafhankelijkheid werd afgekondigd. Soekarno uitsluitend als de leidende revolutionair te zien, zou echter een vertekend beeld geven van deze ongetwijfeld markantste figuur in de jonge Indonesische geschiedenis. Soekarno is, behalve revolutionair, óók een groot diplomaat. Soekarno's handelingen worden wel degelijk mede beïnvloed en bepaald door diplomatieke overwegingen, hoezeer men ook de indruk van het tegendeel zou hebben, hoe graag men ook in hem de impulsieve leider ziet die handelt zonder zich af te vragen wat de gevolgen kunnen zijn. Als Soekarno bij vele gelegenheden in het verleden heeft verklaard slechts de „tong van het volk" te zijn, of – vrij vertaald – „de spreekbuis" van zijn volk, is dat geen overdreven bescheidenheid, maar de kern van de waarheid over zichzelf. - Zie pagina drie

sigaret

Ik rook vandaag een sigaret
heus niet meer met dezelfde pret
als toen ik zonder vrees of wrok
aan 't eerste lefpiraatje trok.

Wel hoestte ik bij d'eerste haal
en zag ik naderhand wat vaal
maar dat werd vroeger niet geteld
en 'k voelde me een reus, een held.

Nu voel ik me, wanneer ik rook,
als iemand die de wet ontdook
en die bij elke hoek of bocht
hoort fluisteren dat hij wordt gezocht.

Zelfs in mijn droom ontmoet ik wel
een diender met een teertabel
of nicotine-beeldgrafiek.
Ik word dan wakker: suf en ziek.

A. C.

oh, was ik maar bij moeder thuis gebleven....

pasen 1962
britse jeugd tegen de bom

door douglas hyde

De weerzin die de jeugd in Engeland voor de atoombom vertoont, is een even opmerkelijk als hinderlijk verschijnsel voor alle partijen: voor de kopstukken van Oost en West, voor de binnenlandse politieke partijen, kortom voor alle gezeten politici. Voordat de eerste proef op het Christmas Eiland op woensdag 25 april losbrandde, had de „Nuclear Disarmament Campaign" (campagne voor kern-ontwapening) al besloten om twee man te zenden naar de Verenigde Naties in New York. Zij moesten de stopzetting van alle proeven, in Oost of West, gaan bepleiten. En zij werden gesteund door duizenden jonge Engelsen, die deelnamen aan de Aldermastonmars welke duurde van Paaszaterdag tot Tweede Paasdag.

De tocht, een jaarlijkse traditie geworden, voert van het kern-onderzoekstation in Aldermaston naar het centrum van Londen, een afstand van 85 kilometer. Het belangwekkende in de mars was dit jaar niet slechts het grote aantal deelnemers, of hun politieke sentiment, maar vooral de leeftijd der betogers. Het was de „jongste" demonstratie, die ooit in Engeland is gehouden. Ongeveer 20.000 personen hebben de tocht van twee en een halve dag meegemaakt. Zij sliepen in scholen of tenten. De menigte in Hyde Park werd geschat tussen 80.000 en 150.000. De kranten hebben de marcheerders min of meer beschreven als een half gaar volkje, bohemiens, sommige op blote voeten, met een massa gitaren en enkele bandjes. Mensen die al een jaartje ouder zijn moeten gemakkelijk die indruk krijgen. Een paar nozems vallen al gauw op. Maar in werkelijkheid was de menigte even gewoon als wat men kan zien bij een jazzfestival of een andere bijeenkomst voor dezelfde leeftijdsgroep. Bij een voetbalmatch kan men nog heel wat gekkere hoofddeksels en andere attributen waarnemen.

De meeste deelnemers waren dan ook heel gewone jongelieden, van wie velen Quaker, Methodist of Anglikaan. En zij leken niet op de typen die men gewoonlijk op extremistische politieke vergaderingen tegenkomt. De „Catholic Nuclear Disarmament Group" was met 120 man in de tocht vertegenwoordigd, het onlangs gedrukte pamflet tegen de bom van de „Catholic Truth Society" werd rondgedeeld, en het eigen lied „We shall march and pray" gezongen, op moderne jazz-wijze met gitaarbegeleiding. Kortom, een massa deelnemers waren jongeren tussen de 16 en 25 jaar, en vrij van iedere politieke binding.

De communisten hebben wel geprobeerd door middel van hun „British Peace Committee" deze campagne achter hun karretje te spannen, maar daar is niet veel van terecht gekomen. Nu proberen ze het weer met de oude vertrouwde persoonlijke infiltratie. De mars-demonstratie heeft zich echter onafhankelijk getoond en, juist zoals vorig jaar, betoogd zowel bij de Russische als de Amerikaanse ambassade. En toen Chroesjtsjow indertijd de Russische proeven aankondigde hebben sommige betogers hun communistische partijkaart voor de Sowjet-ambassade verscheurd.

Nee, de grote Aldermaston Mars wordt niet verklaard door communistische stokerij. Wie de betogers op weg naar Hyde Park heeft gezien, komt tot een andere conclusie. Het zijn in feite jongelui, op zoek naar een zaak waarvoor ze kunnen opkomen. Zeker, ontwapening klinkt als program negatief, maar is in ieder geval een idee dat tegen vernieling en afbraak ingaat. De „campagne" is een gevecht tegen iets slechts, wie er aan mee doet staat aan de juiste kant in de strijd tussen goed en kwaad. Er steekt idealisme in, een jeugdige opstandigheid tegen de praktijken der ouderen, en het programma laat niets aan duidelijkheid te wensen over — wat men niet van andere politieke programma's kan zeggen. In de twintiger jaren was het 't communisme, in de dertiger jaren het Volksfront, dat zulk een idealisme ruim baan liet: „Ban the Bomb for evermore".

Wij bezadigden weten natuurlijk dat de ontwapeningskreet op simplificatie berust. Als de oplossing van de dreiging in de wereld zo eenvoudig was, zou geen zinnig mens in Engeland niet meebetoogd hebben. Maar de jongelui laten nog iets meer weten dan alleen het simpele protest: zij wantrouwen de grote partijen, de ideeën en levenswijze van de „gevestigde orde".

herkenning na 17 jaar

De beelden, die hier in Nederland de kunstenaars gemaakt hebben om de doden en de door hun offers herwonnen vrijheid te gedenken, missen bijna zonder uitzondering het karakter van een manhaftige, glorieuze strijd. Andere volkeren en andere tijden hebben dat wel anders gedaan. De monumenten waarbij wij deze dagen de kransen en bloemen leggen, spreken zelden van een gewapende overwinning van het leven op de dood. Na deze oorlog was het ook niet mogelijk een herinnering op te richten die niet de blijvende kenmerken zou dragen van slavernij en leed. De doden van deze oorlog kunnen moeilijker vergeten worden dan die uit vroegere conflicten tussen volkeren. Er stond zoveel op het spel. Deze doden kunnen ook niet misbruikt worden voor fanfares.

Rond de graven van „onbekende soldaten" is veel nationalisme gepleegd, hebben grote leuzen geklonken en men heeft daar het vuur van nieuwe oorlogen aangewakkerd.

In deze oorlog was de scheidslijn tussen burger en soldaat weggevaagd. Miljoenen zijn gestorven zonder uniform, zonder naam en zij zijn zonder aanwijsbaar graf.

Vele, onvoorstelbaar vele doden echter uit de nacht van '40-'45 hebben één naam. Zij zijn „de joden". Ze hebben die naam in die jaren zelfs zichtbaar voor iedereen gedragen. En één van hen had een nu over heel de wereld bekende naam: Anne Frank. Een kind nog, een joods gezin, een plotseling afgebroken dagboek...

De 4e mei valt dit jaar in een week die vol feestklanken begonnen is. Die vreugdeklanken hadden alles kunnen overstemmen. Zeventien jaar zijn ook een lange tijd. Maar althans voor de televisiekijkers hebben enige initiatieven in de afgelopen week de meest tragische gebeurtenissen op een indrukwekkende wijze voor ogen gesteld. Bert Garthof liet de acteur Rob de Vries zijn leven vertellen. Voor ieder die dit mocht meemaken, zal het een onvergetelijke avond blijven. Een levendiger getuigenis naast de andere twee uitzendingen, „Het dagboek van Anne Frank" en „De Bezetting", gewijd aan de jodenvervolging in Nederland, was moeilijk mogelijk geweest.

Voor velen, misschien voor ons allen, hebben de joden geleden en zijn gestorven als „andere", vreemde mensen. Ze hebben deze week opnieuw een naam gekregen. Een schok van herkenning? Al hebben wij van onze kant misschien minder gewaagd dan Rob de Vries en die machinist, toen zij samen het joodse meisje uit Westerbork haalden.

van mens tot mens

het slot van 't liedje...

Wie eind maart, begin april de Franse kranten en tijdschriften heeft bijgehouden naar aanleiding van de moord (?) op Jean-Claude Ravel, leest allerlei beschouwingen, die eigenlijk niets nieuws bevatten en die toch voortdurend opnieuw gehouden zullen moeten worden zonder dat ze enig.... Enfin. Laat ons zien.
De feiten zijn de volgende: donderdagavond 29 maart vierde het Quartier Saint Jean carnaval. Een enorme met feestneuzen en zotte hoofddeksels opgesierde menigte deed mee aan de keuze van een carnavalskoningin en dito eega voor Lyon. Het ging er overigens niet anders toe dan in een stad als Venlo of Maastricht. Een opgetogen massa, rumoerige jeugd waaronder „blousons noirs" (nozems), dienstplichtigen die, dat is de gewoonte, van voorbijgaande meisjes een kus vragen of nemen.

Jean Claude, leerling van het lyceum, zat in de tweede klas. Hij was met zijn zusje Joelle en een stel vrienden en vriendinnen de stad ingegaan terwijl de ouders achter waren gebleven om de carnavalsoptocht te zien voorbijgaan. Terwijl zij daar, zich van geen ramp bewust, stonden te kijken, greep op enige meters afstand het gevecht plaats dat voor jaren een eind zou maken aan elke ongestoorde feestvreugde.
Joelle, dertien jaar, wordt door een groepje jongens omringd en meegenomen met de overigens onschuldige bedoeling haar, naar de plaatselijke gewoonte, een kus te ontstelen. Het meisje, bang geworden in deze onstuimige groep wilde kwajongens, geeft een van de jongens een flinke tik in het gezicht. Onmiddellijk krijgt zij er een terug die zo hard aankwam, dat zij een week later nog met een blauw oog loopt. Haar broer Jean-Claude rent er tussen in om haar te ontzetten. Hij slaat een van de jongens voor de grond. Hij beoefent de judosport. Volgens het politie-rapport wil een van de grotere jongens uit de troep met hem een robbertje vechten. Maar hij weigert dit, omdat zijn tegenstander te groot is. Op hetzelfde ogenblik dat hij met zijn zusje weggaat, vliegt een jonge, pas goedgekeurde dienstplichtige op hem af met een lege fles in de hand, slaat die op het hoofd van Jean Claude Ravel tot scherven en gaat er van door. Heel dit drama speelde zich af in enkele seconden. Drie dagen later is Jean-Claude dood. De jonge man die de fles hanteerde heet André Egea. Hij is Spanjaard van geboorte, immigrant en werkt in een fabriek. Volgens de rapporten had hij die avond een glaasje gedronken. Maar hij was zeker niet wat men noemt „onder invloed". Dagen lang hebben de kranten volgestaan over dit drama.

Het regende ingezonde stukken. André Egea zou een „blouson noir" zijn. Wij kennen dit slag jongelui ook met hun leren jassen, boksbeugels, die uit pure verveling en bij gebrek aan werklust mensen lastig vallen en zich te buiten gaan aan allerlei gewelddadigheden. Wij zullen ons met dit moeilijke nozemvraagstuk hier niet bezig houden. Het is te ingewikkeld en daarenboven, André Egea was geen nozem. Deze jongen komt uit een behoorlijk gezin, werkt hard en geeft heel zijn weekloon aan zijn moeder. Zijn vader zou hem als hij zich aansloot bij de nozems, zonder mankeren in zijn nekvel pakken en de deur uit gooien.
De beschouwingen in de bladen doorlopen alle stadia van afschuw, verontwaardiging, woede. Het regent beschuldigingen. Volgens sommigen is deze jonge man een deugniet, een tot in de grond bedorven nozem. Volgens anderen deugt de politie niet.
En weer anderen beschuldigen de gehele maatschappij.

Wij zullen ons niet in het debat mengen. Er blijft ten slotte één beklemmende vraag over waarop wij gezamenlijk het antwoord zouden moeten geven. Dit antwoord werd in het verleden bij andere gevallen telkens opnieuw en telkens hetzelfde gegeven. Jean Farran, een bekend Franse journalist, die er over schreef, wijst op het feit dat, zolang geweldpleging tot het levenspatroon behoort, er telkens opnieuw andere Jean-Claude's zullen vallen. Een automobilist die maar raak rijdt, een Franse soldaat die Algerijnen foltert, een vader die er maar op los slaat zijn eigenlijk ook nozems. Dit soort beschouwingen worden telkens opnieuw gehouden en het is noodzakelijk dat ze gehouden worden, ook in de toekomst, maar ze zijn ten slotte in hoge mate onbevredigend, omdat ze min of meer uitzichtloos zijn.

Ik herinner mij dat er voor 1914 geschreven werd tegen het feit dat kinderen speelden met loden soldaatjes en blikken kanonnen. Ik heb daarmee ook nog gespeeld. We zijn nu vijftig jaar later. Nu spelen de kinderen met tanks en raketten. Er is niets veranderd. Velen schrijven over en tegen gangster- en misdaadfilms, waarnaar ze zelf met het grootste genoegen zitten te kijken. Als straks het oordeel van de jury zou luiden dat André Egea die een borreltje ophad, per ongeluk harder heeft geslagen dan hij bedoeld had, met de afschuwelijke afloop, die iedereen en ook hij zelf betreurt, verliezen al die beschouwingen der dagbladen hun ondergrond: de door de maatschappij, door films, boeken en wedstrijden gekweekte misdadigheid. Daarenboven kwam de jongen uit een behoorlijk gezin.

Als ik al die artikelen verwerkt heb, begrijp ik dat het maatschappelijk kwaad een onontwarbare kluwen is. Als ik in een sensatieblad, dat met afschuw dit geval behandelt, lees hoe dezelfde redactie op schandalige wijze het privé-leven van allerlei mensen op straat brengt, is het me duidelijk dat dat zelfde blad nozemmanieren heeft die het in anderen veroordeelt. Het slot van het liedje is „Verbeter je zelf". Anders is al dat geschrijf farizeïsme.

H. DE GREEVE pr.

Voor noodgevallen: giro 876734, Berg en Dal

herenigingszondag

de verdeeldheid tussen de christenen is een zwakte en een schandaal, waaraan een einde moet komen

athenagoras, patriarch van constantinopel

Het denken der christenheid wordt thans — mede onder invloed van het Concilie — sterk beheerst door twee stromingen: de missie-actie tot kerstening der wereld en de oecumenische beweging om alle christenen te herenigen. Steeds meer worden daarbij de christenen van alle richtingen zich bewust, dat de geloofwaardigheid van hun getuigenis door niets zozeer verzwakt wordt als door de verdeeldheid van geloof en kerken. Bij allen groeit het besef van het schandaal dat een verscheurde christenheid geeft.

„De verdeeldheid der christenen", zo drukte mgr. Ghattas, koptisch-katholiek Vicaris van Alexandrië, het uit, „is probleem nummer één van de Kerk, omdat zij de bekering der wereld tegenhoudt". Heeft Christus zelf dit niet reeds gesuggereerd in zijn gebed om eenheid ? „Vader, geef dat allen één zijn, opdat die eenheid een bewijs zou zijn voor de wereld, dat Ik door U tot haar gezonden ben". Zo lang de niet-christelijke wereld de volkomen eenheid van allen die in Christus geloven, niet duidelijk waarneemt, zal zij de boodschap der missionarissen met groeiende scepsis tegemoet treden. Nooit zal de wereld het geloofsgetuigenis aannemen van een christenheid, die in het geloof aan Christus, innerlijk verdeeld is.
Daarvan is niet de wereld schuld, maar de christenen die dit getuigenis van zijn overredingskracht beroven door geloofsverdeeldheid en scheiding der kerken. Wel heeft onze generatie geen schuld aan het ontstaan van deze ergernis, maar zij is wel verantwoordelijk voor het voortbestaan daarvan, als zij niet alles in het werk stelt deze te overwinnen. Wij mogen ons niet neerleggen bij deze toestand van verdeeldheid en haar allerminst als normaal beschouwen.
Het gebied, waar wij die verdeeldheid en scheiding misschien wel het sterkste aantreden, is het Nabije Oosten. Deze landen, gelegen om het oostelijk deel van de Middellandse Zee, hebben in de geschiedenis een gewichtige rol gespeeld. Van oudsher waren zij plaats van ontmoeting. Ga eens kijken, enige km. boven Beiroet, waar in de rotsen langs de Nahr-el-Kalb, op zowat 20 plaatsen in 10 verschillende talen wereldveroveraars getuigenis hiervan afleggen. Ook nu nog worden deze landen graag genoemd: middelpunt der wereld. Zij zijn de oudste zetel van de Indo-europese cultuur, trefpunt van godsdienst, raakpunt van ideologieën en culturen, strategisch punt voor vrede en evenwicht in de wereld. Ze zijn een politiek slagveld, waar de Arabische wereld zich wil doen gelden, waar Israël in de wapens staat tegenover de Arabieren, waar het communisme op het gunstige uur wacht om door te stoten. Het is een plaats van ontmoeting voor de religies: christendom, jodendom, islam, op hun beurt weer uiteenvallend in katholieken en orthodoxen, welke laatste om beurten in Moskou of Istanboel aansluiting zoeken, terwijl de moslims uit tal van sekten bestaan en in druzen en alaomieten meelopers hebben.
In deze landen leeft een grote verscheidenheid van mensen, veelal ingesloten groepen, hun eigen aard en karakter hartstochtelijk bewarend. De christenen in Libanon bijvoorbeeld, orthodoxen en katholieken, in een gebied dat een derde deel van Nederland beslaat, behoren tot niet minder dan tien verschillende riten, waarbij nog protestanten komen van verschillende denominatie en ook nog de helft der bevolking moslim is, die weer in verschillende groepen verdeeld zijn. Nergens vindt men in een klein land zoveel godsdiensten, sekten, religieuze fracties bij elkaar. Deze verscheidenheid brengt grote verdeeldheid mee in de structuur van de staat. Elke groepering heeft zijn eigen rechtspraak, eigen taal soms, eigen krant, eigen organisatie — allemaal kleine staatjes in een staat. Wij hebben hier te doen met de oudste zeevaarders en handelslui, omwille van de negotie pacifistisch ingesteld, met een ruim aanpassingsvermogen, verdraagzaam, vrijheidslievend. Ieder mag bij hen zichzelf zijn. Ieder is bij hen welkom. Zo was het ook steeds een land van grote tegenstellingen, waar heel wat te verenigen en herenigen valt. In dit gebied vinden wij niet één, maar meerdere hiërarchieën, patriarchen, bisschoppen, seculiere en reguliere geestelijkheid, de een niet minder katholiek dan de ander. Maar ook is hier het land, waar oude twisten het naadloze kleed van de Kerk hebben gescheurd en waar naast met Rome verbonden gemeenschappen, andere leven die zich hebben afgescheiden en dit meestal meer door profane misverstanden dan door leerstellingen.
Waar zich vooral de verdeeldheid onder de christenen wreekt, dat is bij de ontmoeting met de Islam. Eeuwenlang onderdrukt, nu nog in vele Arabische staten gedwongen een harde strijd te voeren, worden de christenen nergens zo sterk door de Islam bedreigd als hier. Is het niet tragisch, dat ten prooi liggen aan de macht van de zich ontplooiende Islam, juist deze streken, geheiligd door de Verlosser zelf, opgebouwd door de apostelen, waar de eerste kerken werden gesticht, van waaruit het geloof naar ons kwam, waarvoor zoveel heiligen en ordestichters een zwak hadden en zoveel pausen een voorliefde, waarvoor talloze martelaren hun leven gaven, en nog zovelen geweerd worden uit scholen, kantoren en ambten. Moesten katholieken en orthodoxen elkaar hier niet de hand reiken en in gemeenschappelijke nood samen één front vormen? Konden zij maar eens naar voren treden met een bloeiend en stralend christendom, zij zouden voor de zoekende moslims een uitnodiging zijn om de liefde van de Verlosser te erkennen en daarin de waarheid en de vrede vinden. De verdeeldheid van thans maakt het voor wie buiten de Kerk staat, zo moeilijk om het ware gelaat van de Mater Ecclesia te aanschouwen.
Hoeveél wordt er thans voor de missie gedaan! En hoe weinig denkt men aan het Apostolaat van de Hereniging der Kerken! Toch is dit probleem nummer één! De 2e zondag na Pasen biedt ons de gelegenheid, uit sympathie voor onze hulpbehoevende oosterse broeders, aan de collecte bij de kerkdeuren een flinke aalmoes te schenken. Men kan deze ook opzenden naar het secretariaat in Boxtel, giro 220304.

J. v. KEMPEN S.J.

(Advertentie)

denemarken doet mee

Het gaat Denemarken naar den vleze. Woningen en straten kunnen op het punt van welvarende properheid concurreren met de Zwitserse en Nederlandse. De gemoedelijke, hoffelijke Denen zijn heren in het verkeer en hebben de tijd: een weldaad na het geradouw in Duitsland. Een verbazingwekkend aantal brikjes uit de dertiger jaren past in dit beeld.

Op religieus gebied spreidt Denemarken echter een verontrustende indolente rust ten toon. Het land is in zijn geheel luthers en kent geen interconfessionele spanningen. Dorp na dorp verrast je met kleine stijlzuivere romaanse of vroeggotische kerken, die allen te groot zijn, want doorgaans bezoeken nog geen twintig gelovigen zondags daar de kerkdienst. Zoals een Deen ons zeide: „Die kerken zijn er voor Kerstmis, dat meer een profaanmaatschappelijk dan een transcendent-godsdienstig feest is". Daaraan heeft de getourmenteerde Kierkegaard, wiens theologie slechts exportbetekenis heeft, niets kunnen veranderen. Een standbeeld bij het koninklijk paleis en richtingwijzers op het stadskerkhof zijn ongeveer de enige dingen, die in Kopenhagen aan hem herinneren.
Toch heeft Denemarken ook thans een paar theologen van wereldvermaardheid, die tot een godsdienstige reveille zouden kunnen voeren: Regin Prenter te Aarhus en Kristen Skydsgaard te Kopenhagen. Het is kenmerkend, dat beide professoren hun theologie verlevendigen door een intens gesprek met „Rome". Ons interesseert thans professor Skydsgaard, die onlangs het boek „Konzil und Evangelium" publiceerde. Toen wij hem vorig jaar Pinksteren bezochten, was hij in het pas door hem opgerichte Oekumenisch Instituut juist bezig de laatste hand te leggen aan dit verzamelwerk over Vaticanum II.
Skydsgaard is een gezette, rustig-vriendelijke zestiger, die geen flitsende gedachten lanceert, maar langzaam-overwegend met zijn gesprekspartner om een antwoord worstelt. Hij beijvert zich de ander te begrijpen en zo welwillend mogelijk te interpreteren, om zoveel mogelijk van hem op en aan te nemen. Voor verstaan is liefde voorwaarde.

Om het betreffende boek te kunnen schatten, moet men de intentie van de uitgever en zijn medewerkers kennen. Skydsgaard heeft geprobeerd een internationaal team lutherse theologen aan te trekken, die bij alle reformatorische kritiek een geïnteresseerde bewezen openheid ten opzichte van het katholicisme bezitten: die praten, nadat ze eerst geluisterd hebben. Bij de omlijning van de grondconceptie traden er al moeilijkheden op. Een vooraanstaand Duits-luthers theoloog weigerde na rijp beraad zijn medewerking omdat, naar zijn mening, men zózeer van reformatorische aprioris zou uitgaan, dat men de intenties van de katholieke Kerk niet meer vol-waar tot uitdrukking zou kunnen brengen.
Skydsgaard wil de vooreerst objectief katholieke visie op het Vaticanum II weergeven aan de hand van de officiële documenten. Aansluitend zouden dan de reformatorische wensen én bedenkingen naar voren gebracht moeten worden, om de katholieke Kerk te helpen tot een stellingname, die ook door hen „die buitenstaan" met vreugde zou worden begroet. Skydsgaard is in die opzet verblijdend goed geslaagd. In zijn eerste bijdrage (Das kommende Konzil, Absicht und Problematik, blz. 95-138) geeft hij een nauwkeurig overzicht over de samenstelling en werkwijze der Concilie-ordeen tolerant naast-elkaar-heenleven mag een christen niet tevreden zijn. De theologische bedenkingen, welke de katholieke Kerk aan de lutheranen voor houdt, zijn voor dezen een hulp om zich op hun principes en de verwerkelijking daarvan te bezinnen. Omgekeerd geldt hetzelfde voor een katholieke reactie op de lutherse bedenkingen. In deze zin betekent reeds de aankondiging van het Vaticanum II een algemene invitatie voor de reformatorische christenen. Door welwillende kritiek helpen bij de restauratie der katholieke Kerk, waarbij men tevens een kritische blik op zichzelf verkrijgt.

Uitvoerig komt Skydsgaard te spreken over de kerkelijke eenheid, als eenheid van Leer, Leiding en Cultus, welke in de katholieke Kerk duidelijk aan het licht zou treden. Hier probeert Skydsgaard, overigens met edele formuleringen, de katholieke beklemtoning van het reeds in deze wereld zichtbaar uitgewerkte heilsbestel in het relatieve te trekken: dat deze katholieke eenheid wel eens eenzijdig ambtelijk en organisatorisch zou kunnen zijn. De kerkelijke eenheid moet primair beleefd worden in de verzoening van de mens met God en in de broederlijke eenheid der christenen onderling. Hier gaat het meer om een eschatologisch te verwerkelijken opgave dan om een reeds bereikt bezit. Een bekende interconfessionele probleemstelling in de nieuwe vorm.

Peter Brunner pakt het probleem der kerkelijke eenheid nogmaals aan: in welke zin kan de katholieke theologie aan de reformatorische christenen een lidmaatschap aan het Mystiek Lichaam van Christus toekennen? Als de katholieke Kerk in haar zichtbare gestalte geïdentificeerd wordt met het Mystiek Lichaam van Christus, en aan de reformatorische christen slechts een lidmaatschap-in-verlangen wordt toegekend, ontledigt men dan niet de ontologische waarde van de als geldig erkende reformatorische Doop. Waar Doop is, is heilsgemeenschap in Christus en dus lidmaatschap in het Mystiek Lichaam. Zo zou de katholieke theologie dus minstens „sporen van Kerk-zijn" in de Reformatie moeten erkennen.

Ernst Kinder, de fijne dogmaticus van Münster-Westf., opent het boek met een definiëring van Oecumenisch Concilie. Na de Reformatie, en vooral na het optreden van Wereldraad van Kerken zou de term Oecumenisch Concilie gereserveerd moeten blijven voor „algemene interconfessionele vergadering". Het Vaticanum II zou slechts pretenderen, een „Generalkonzil der römisch-katholischen Kirche" te zijn. Hier wordt aan een concreet voorbeeld duidelijk, hoe men een interconfessioneel gesprek niet moet beginnen, omdat men met indisputabel gestelde aprioris een gesprek uitzichtloos maakt. Kinder weet overigens zeer goed, dat de benaming Oecumenisch Concilie Vaticanum II alles te maken heeft met het universalistische katholieke kerkbegrip. Ook als men het hiermee niet eens is, kan men de historische achtergrond en dogmatische inhoud van het katholieke conciliebegrip waarheidsvoller tot uitdrukking brengen dan Kinder in feite doet. Slechts een suggestie. Ook bij de eerste „algemeenchristelijke" concilies omvatte het woord „oecumenisch" een positieve en negatieve, een insluitende en uitsluitende betekenis. Het oecumenische Concilie was steeds tegelijkertijd een teken van eenheid van alle „rechtgelovigen" in afweer tegen een of meerdere ketterijen of schisma's. Alle oecumenische Concilies waren inderdaad dialogen met „hen die buitenstaan", maar niet in de zin van gelijkwaardig partnerschap, zoals bij de Wereldraad van Kerken het geval is.

We hopen en verwachten, dat het initiatief van Skydsgaard tot gesprek en confrontatie met de katholieke Kerk ook op het geloofsleven van zijn landgenoten verlevendigend zal werken. Voor ons kan de Scandinavische invloed in ieder geval vruchtbaar zijn.

Würzburg W. L. BOELENS S.J.

Kristen E. Skydsgaard, Konzil und Evangelium — Luthersche Stimmen zum kommenden Römisch-Katholischen Konzil. Vandenhoeck und Ruprecht, Göttingen 1962, 215 blz.

praten over god en geloof

uit eigen kracht hulpeloos

Het Verrijzenisfeest doet een heel nieuw licht vallen op ons eigen leven en dood.
Wij zijn met ons — zoals dat heet — christelijk levensgevoel zó vertrouwd van jongsaf, dat wij ons onmogelijk kunnen indenken in de mentaliteit van hen die dit meegekregen uitzicht missen. De laatsten komen in een steeds groeiend aantal ook in Nederland voor. Wij kennen hen meestal niet zo diep, omdat wij naar eeuwenlange vaderlandse gewoonte gewend waren alleen binnen onze eigen groep te leven, dáár onze kennissen en vrienden te kiezen en van daaruit onze familie uit te breiden.
Wij kennen misschien wel enige romans of gedichten, waarin deze niet-gelovige medemensen aan het woord komen. De meesten van ons vinden deze moderne romans, die al in pockets ons land overstromen, op zijn zachtst gezegd, vreemd. Jongere mensen echter lezen ze met enige voorkeur en onder onze opgroeiende kinderen zijn hun namen eenvoudigweg ingeburgerd. Zij verstaan dit „moderne" levensgevoel. Heeft deze literatuur iets met de Verrijzenis van Christus te maken? Laten we voorlopig antwoorden dat zij er evenveel mee te maken heeft als de romans van een vroeger tijdvak, waarin bijvoorbeeld alle problematiek uiteindelijk een oplossing vond. Soms de goedkope oplossing van het happy end, soms — bij werkelijk belangrijke schrijvers — in het uitzicht of de verwachting die de ondertoon van deze geconstrueerde verhalen uitmaakte.
Wij kunnen nu tientallen romans, toneelstukken of films tegenkomen, waarin het uitzicht zonder meer ontbreekt of in zó zwakke twijfelvolle mate aanwezig is, dat hun hoofdindruk die van de geslagen, ontnuchterde en onttakelde mens is, de mens die hulpeloos óf keihard in het leven staat zonder veel zin in alles te ontdekken.
Wij waren dat in een geloviger tijdvak niet zo gewend. Het is goed ons dit helder te realiseren. Want als wij al te gauw deze literatuur en vooral deze mentaliteit wegwerpen, wanneer wij al te gauw klaar staan met de veroordeling, als zouden al deze uitingen alleen maar akelig, ongezond, of onwaar zijn, dan vergeten wij dat wij met ons christelijk optimisme over de mens vanuit een luxe-positie praten. Wij kunnen ons de gemakkelijke weelde veroorloven in alles een zin te ontdekken, of minstens te vinden dat alles uiteindelijk goed komt, omdat wij van geslacht op geslacht mochten weten van Christus' Verrijzenis. Wij kunnen en mogen praten over deze gezonde opvatting van het leven, waarin de kwade en duistere kanten het moeten verliezen, omdat wij deze geestelijke gezondheid gratis ontvangen hebben. Wij zijn gezond gemáákt. Uit onszelf zijn wij allen — zonder uitzondering — precies zo als de romanfiguren uit de wanhoops- of ontnuchteringsliteratuur van vandaag. Want zij bieden inderdaad het werkelijke en eerlijke beeld van de aan zich zelf overgelaten mens. Zó leven en doen wij op ons eigen echte menselijk niveau.

Als wij er tóch vreemd tegenover staan en deze „moderne" levenshouding niet willen aanvaarden, is dat uiteindelijk te danken aan de genade van Hem, die uit de dode zinloosheid van ons eigen mensenleven is opgestaan en ons levend is verschenen; gezond gemaakt en vol definitief geluk. In Hem alláán wint het goede het altijd.

G. M.

NIEUWS IN HET KORT BESPROKEN

vriendje spelen

Het volkscongres te Peking is gesloten. Ofschoon het daarna onzeker bleef in hoeverre het ideologische conflict tussen de Chinese en Russische communisten werd bijgelegd, werd toch in de Chinese hoofdstad een Sowjet-Chinees handelsverdrag van 1962 ondertekend. Daarbij ging men zich te buiten aan warme vriendschapsbetuigingen.
De Sowjet-minister van buitenlandse handel, Patolichen, sprak van onverbreekbare vriendschap, die gegrondvest is op wederkerige broederlijke hulp. De Chinezen hielden bloemrijke lofspraken op Moskou. Over de inhoud van het verdrag werd niets bekend. Men weet niet of de Sowjet-Unie afgezien heeft van de terugbetaling van Peking, en Rood-China zo in de gelegenheid heeft gesteld om de dringend nodige levensmiddelen te kopen in Canada en Australië.

ondergrondse kloosters

De communistische krant uit Litauen „Svyturys" klaagt er over, dat de kloosters in dit overwegend katholieke land nog niet zijn uitgeroeid. Het blad wijst erop dat „ondergrondse" kloosters in het hele land werkzaam zijn. Deze kloosters zijn er de schuld van dat ondanks de afschaffing van het godsdienstonderwijs de geloofsverkondiging in de families nog voortgaat.

gevangenen gevraagd

De directeur van de strafgevangenis in het Spaanse Tortosa zit met de handen in het haar. Als niet spoedig nieuwe misdadigers worden binnengebracht, moet hij het huis sluiten. Dat betekent voor hem en de cipiers werkloosheid. Dezer dagen moet hij de laatste acht gedetineerden vrij laten. Zij hebben hun tijd uitgezeten. In een ruime cirkel om zijn gasthuis zijn geen gevallen voor de plaatselijke rechters in behandeling. In Totosa is men of te eerlijk of te slim om met de politie in aanraking te komen. Zo komt het gevangenispersoneel op droog brood en water te zitten.

stoelen van parijs

Alles, ook de rust is in Parijs duurder geworden. In parken en plantsoenen stelt het gemeentebestuur 35.000 stoelen ter beschikking. Zo'n stoel huren kost nu geen 29 centimes, maar 30 oude franken. De ligstoelen zijn met 5 centimes opgeslagen. Monsieur Robain, de pachter, heeft 60 oude dames in dienst, die het geld ophalen. De buitenlander, die zich — vermoeid van de wandeling in de lentezon — neerlaat op zo'n stadsstoel, wordt onverwacht overrompeld door een vrouwtje, dat hem een zitbiljet onder de neus houdt. De inheemse bevolking staat een seconde voordat deze manipulatie geschiedt van de openbare stoel op. Anderen betalen en gaan met de stoel aan de haal. Jaarlijks verdwijnen 1000 van deze zitstukken, tot ergernis en ten nadele van monsieur Robain. De enige manier om volgens het recht, recht- en kosteloos te zitten, is plaats te nemen op de banken. Die zijn vrij voor clochards en andere toeristen.

erhard op school

Dr. Ludwig Erhard, Duitslands trotse minister van economische zaken, bevond zich dezer dagen in West-Berlijn op een partijcongres. Berlijnse scholieren nodigden de gewichtige man uit om naar hun gymnasium te komen voor een gedachtenwisseling.
Urenlang werd in het avond-gym. van Berlijn-Dahlem gediscussieerd tussen de grijze politicus en de felle Berlijnse jeugd over economische problemen. De vader van het „Wirtschaftswunder" moest ervaren dat de middelbare schooljeugd minstens even hardnekkig blijft doorboren als de vergrijsde oppositie. Van te voren was gepeild of er ook scherpe vragen gesteld mochten worden. Voor het daartoe kwam liet Erhard weten, dat hoe meer de mening der jongeren afweek van de zijne, des te liever het hem was.

zakkenrolster met pensioen

„Ik ben onderhand een beetje te oud geworden voor mijn beroep, het gaat niet meer zo gemakkelijk", aldus de 77-jarige Hedwig Thomann voor de Weense rechter, die haar wegens zakkenrollen twee en een half jaar gevangenisstraf oplegde. Het was haar 27ste veroordeling. Alles bijeen heeft Hedwig meer dan de helft van haar 77 jaar achter de tralies doorgebracht.

kennedy en de economie

Na zijn overwinning op de staalmagnaten heeft president Kennedy alles gedaan om de indruk te vermijden, dat hij een systematische veldslag zou ontketenen tegen de Amerikaanse industrie.
De verslagen voorzitter van United Steel, Roger Blough, werd in het Witte Huis ontvangen. In een persconferentie sprak Kennedy verzoenende taal.
Niettemin zijn er tussen de president en de vertegenwoordigers van de Big Business grote meningsverschillen gebleven op het stuk van de industriële groei en de stijgende industriële kosten. Enerzijds wil Kennedy de inflatiespiraal tot stilstand brengen om de Verenigde Staten exportmogelijkheden te laten houden. Tegelijk moet de economische ontwikkeling van Amerika jaarlijks met 3 à 4½% toenemen, om de werkloosheid te bestrijden. Dat eist modernisering van het industrie-apparaat. Daarom wilde de staalindustrie de prijzen verhogen. Hier zijn de economische wetten met elkaar in strijd, zodat het voor de toekomst niet eenvoudig zal zijn. Te meer omdat men meent, dat de president ten aanzien van de vakbonden niet over dezelfde machtsmiddelen kan beschikken als ten aanzien van de industriële leiders.

princessen te min

Kort geleden schreef de Engelse pers over het zoveelste „hofdrama". Gewoonlijk gaan wij de hofschandaaltjes uit de weg.
Bill Chivers geval is echter de moeite van het vermelden waard. Bill, is sedert jaren de persoonlijke chauffeur van Koningin Elizabeth. Bill is in Londen een begrip. Sedert mensenheugenis zit hij achter het stuur van de koninklijke Rolls Royce, terwijl hij vol trots zijn koningin door Londens straten rijdt. Toen gebeurde het. Een hofbeambte gaf hem opdracht Royal Princess Mary, zuster van wijlen Koning George VI en tante van Elizabeth, naar huis te brengen. Bill weigerde. Hij was aangenomen om koninginnen te rijden en hij wilde zich niet afgeven met een simpele prinses. Hij diende zijn ontslag in. Een aantal kranten vinden Bills gedrag veroordelingswaardig. De betere pers verdedigt hem. Zij waardeert Bills beroepstrots.

le of la france

Bij alle tweedracht, die onze Franse vrienden gescheiden houdt is nu nog taalstrijd ontbrand. Deze betreft het nieuwe, luxe passagiersschip, dat reeds op en neer vaart tussen Europa en de Verenigde Staten. Zal men de trots van de Franse handelsmarine voortaan het mannelijk dan wel het vrouwelijk geslacht toekennen ? Moet men spreken van La France of Le France ? Voor de oorlog wist een rechtgeaard Fransman al niet of hij Le Normandie of La Normandie moest zeggen. Grammaticaal is *La* France natuurlijk goed. Scheepen zijn in de Franse taal echter mannelijk en dus *Le* France. De academie sprak zich ten aanzien van de voorgangers van het nieuwe schip voor *Le* uit. Zo vaart vol trots *Le* Liberté. Echter het volk heeft aarzelend reeds een beslissing genomen. Het slikt het lidwoord in en zegt eenvoudig *France*.

fatima duidelijk

Bisschop Venancio van het Portugese diocees Leiria heeft zich verzet tegen de propagandistische ophef, die men van het zogenaamde „Fatimageheim" maakt.
In een interview met een correspondent van de „London Catholic Herald" verklaarde hij, dat de boodschap van Fatima zeer eenvoudig en duidelijk was: „Bid en verbeter je leven, dan zal er vrede zijn".
De bisschop wees alle speculaties over de inhoud van de brief, die een der kinderen, die in 1917 de verschijning van Fatima gezien hebben, enige jaren geleden aan Paus Pius XII heeft overhandigd, nadrukkelijk van de hand.

verkeersagent en obstakel

Spectaculaire obstakels hebben vorige week in het Ierse Dublin het autoverkeer versperd. Bij gelegenheid van een tentoonstelling van Franse specialiteiten en wijnen, zouden 4 Parijse verkeersagenten het verkeer eens regelen. Zij trokken zo'n grote aandacht, dat de automobilisten vaart inhielden en stopten om de sierlijk gebarende vier bezig te zien.

vredeseiland

De bekende pater Pire, die enige jaren geleden de nobelprijs voor de vrede ontving, bereidt op het ogenblik in Pakistan de inrichting van een vredeseiland voor. De twee en vijftigjarige pater wil voor de vijfduizend inwoners van de door een cycloon verwoeste dorpen Gohira en Sitalpur een nieuw onderkomen bouwen. Nieuw-Gohira moet het eerste van een serie vredeseilanden worden, die volgens de plannen van pater Pire „als een ketting van goede wil" rond de gehele wereld gelegd moet worden.

agrarische hervorming

Onder het beschermheerschap van de aartsbisschop van Goiana in Brazilië een vereniging gesticht, die zich ten doel stelt de agrarische situatie in het land ingrijpend te verbeteren. De vereniging telt onder haar leden vooral landarbeiders en priesters. In het programma is opgenomen: rechtvaardige verdeling van het grondbezit, een redelijk loon voor de landarbeiders, verhoging van de levensstandaard door de bouw van hygiënische woningen. Brazilië is een van de weinige Zuidamerikaanse landen, waar de bisschoppen het haaldelijk gewezen hebben op de noodzaak van agrarische hervormingen.

(Advertentie)

Beleg modern - beleg in INTER UNIE

N.V. Internationale Beleggings Unie „Interunie", Postbus 617, Den Haag

SOEKARNO

de lenige broeder karus danste op een dag van internationale vriendschap met de actrice mieke widjaja.

PRESIDENT VAN INDONESIË

president soekarno op bezoek bij zijn moeder megawati soekarnopoetri, te blitar

wilde revolutionair of wikkende diplomaat

Het belangrijkste historische bewijs dat Soekarno niet zo'n doortastend revolutionair is als men wel denkt, werd geleverd tijdens de spannende dagen rond de 17e augustus 1945. Hierover zijn verschillende kronieken verschenen. Het verslag waarin het weifelende karakter van Soekarno, de diplomaat, goed naar voren komt, werd geschreven door niemand minder dan Adam Malik. Men zal zich herinneren, dat Malik de leider was van de Indonesische delegatie naar het geheime vooroverleg met Nederland in Washington. In het verslag van Malik, die de ontwikkelingen tijdens die augustus-dagen van zeer nabij heeft meegemaakt, komen Soekarno en Hatta er als revolutionairen zelfs bijzonder slecht af.

twee visies op de rol van soekarno tijdens het voorspel van de onafhankelijkheidsverklaring

Het verslag, dat in 1956 verscheen, draagt de titel: „Riwajat dan Perdjuangan sekitar Proklamasi Kemerdekaan Indonesia" (Geschiedenis en strijd rond de Indonesische onafhankelijkheidsverklaring). Malik verdeelt de nationalisten in vier groepen:
de groep van Soekarni (waartoe Malik zelf behoorde), communistisch geörienteerd;
de groep van Sjahrir (socialistisch);
de groep van stundenten onder leiding van Djohan Nur en Chairoel Saleh (thans minister in Soekarno's kabinet)
en de zogenaamde „Kaigun"-groep, bestaande uit personen die werkzaam waren bij de Japanse marine, waarvan mr. Soebardjo (minister van buitenlandse zaken in het eerste kabinet) en Wikana de leiders waren.

Deze groepen, aldus Malik, die onderling contact hadden, beslisten in principe dat Japan — sinds het keizerlijke Japanse leger onvoorwaardelijk had gecapituleerd (op 14 augustus 1945) — niet langer in staat was Indonesië de toegezegde onafhankelijkheid te schenken en dat dientengevolge de Indonesische nationalisten die onafhankelijkheid zèlf dienden af te kondigen. Hiervoor hadden zij echter de medewerking van Soekarno en Hatta nodig. die ten slotte door de jaren heen het Indonesische nationalisme hadden geleid en gesymboliseerd. Met het doel hun beider medewerking te verkrijgen. stuurden de groepen een afvaardiging naar de twee leiders, met wie zij, op 15 augustus, een gesprek hadden in de woning van Soekarno aan Pegangsaan Timur te Djakarta. (Deze woning is thans een nationaal monument).
Malik geeft hiervan het volgende verslag (verkort) :

„Op 15 augustus 1945, omstreeks tien uur in de avond, ontmoetten Wikana en Darwis Boeng Karno elkaar op Pegangsaan Timur 56. Zij vroegen Boeng Karno wat zijn houding als volksleider ten aanzien van de kwestie Indonesië was nu Japan had gecapituleerd. Boeng Karno antwoordde : „Ik geloof niet dat Japan heeft gecapituleerd zolang ik dat niet zèlf heb gehoord van de officiële (Japanse) instanties. Wat de onafhankelijkheid van Indonesië betreft : wij zullen zeker vrij zijn. Het is slechts een kwestie van tijd. Bijna alle voorbereidingen zijn momenteel getroffen" (Soekarno doelde hiermee op de belofte van de Japanners).
Vervolgens vroeg de afvaardiging : „Moeten wij werkelijk wachten tot die onafhankelijkheid ons wordt geschonken, nu Japan de oorlog heeft verloren ?"
Boeng Karno antwoordde : „Ja, wij (het volk) moeten inderdaad wachten. De kwestie van de (door de Japanners te verlenen) onafhankelijkheid is immers tóch zeker !"
De afvaardiging : „Waarom proclameert ons volk die onafhankelijkheid niet zèlf ?"
Boeng Karno : „Over deze kwestie kan ik niet alleen beslissen. Ik moet dit eerst met de anderen bespreken. Ook moet ik zeker zijn van de officiële Japanse capitulatie èn ik wil weten wat precies de consequenties zijn van de (door Japan te schenken) onafhankelijkheid".
„Niet lang daarna", zo vervolgt Malik zijn verslag, „kwamen Hatta, Soebardjo, dr. Boentaran en andere leiders binnen. Boeng Karno vertelde hen wat de delegatie kwam doen en vroeg vervolgens naar de mening van Hatta.
Hatta verklaarde : „Ik begrijp uw standpunt. Ook ik heb, zij het nog niet officieel, gehoord van de Japanse capitulatie. Met de bedoeling ons volk zèlf de onafhankelijkheid te laten proclameren, ben ik, dankzij Sjahrir, bekend. Hij vroeg mij wat ik ervan dacht als wij (Soekarno en Hatta) die onafhankelijkheidsverklaring afkondigden. Maar ik ben het er niet mee eens dat wij die proclamatie afkondigen nog vóór wij een officiële bevestiging van de capitulatie hebben. Ook ben ik van mening, dat wij eerst het standpunt van de Japanse bezetters moeten horen ten aanzien van de onafhankelijkheid die zij ons beloofden !"

Hatta vervolgde : „Wij (Soekarno en Hatta) kunnen toch niet gedwongen worden die proclamatie af te kondigen. Of bent u inderdaad reeds paraat en hiertoe in staat ? Gaat dan uw gang. Ik ben benieuwd naar hetgeen u (de jongeren) kunt presteren !"
De afvaardiging : „Als dit uw beider standpunt is : goed ! Wij. jongeren, kunnen niet instaan voor de gevolgen wanneer morgen de proclamatie nog niet is afgekondigd. Wij zullen handelend optreden en u inderdaad laten zien wat wij presteren".
Malik verhaalt verder hoe de delegatie teleurgesteld rapport uitbrengt aan de nationale jeugdgroepen die die nacht van 15 op 16 augustus ergens in Djakarta op hun terugkomst hebben gewacht. Tijdens deze nieuwe bijeenkomst worden twee belangrijke besluiten genomen :
de onafhankelijkheid zal op eigen gezag worden afgekondigd,
Soekarno en Hatta zullen uit Djakarta worden weggevoerd, teneinde eventuele represailles tegen hen te voorkomen. De vergadering, die werd geleid door Chairoel Saleh. ging hierop uiteen, nadat twee groepen waren aangewezen om respectievelijk Soekarno en Hatta van hun bed te lichten. Dit gebeurde omstreeks kwart over vier in de ochtend en Malik vertelt, dat beiden niet goed begrepen wat er aan de hand was. Hatta scheen zelfs zó verbluft, dat hij zijn jas vergat mee te nemen, zodat men hiervoor later terug moest naar zijn woning. Ten slotte toog het hele gezelschap op weg naar een plaats buiten Djakarta, waar men de beide leiders veilig achtte. Malik beschrijft deze plaats (Rengas Dengklok) als het eerste gebied waar het Indonesische gezag gold. In Rengas Dengklok was namelijk een kazerne van de Peta gevestigd, het Indonesische vrijwilligersleger, dat het gehele gebied onder controle had. Deze kazerne was het doel van de nachtelijke rijders.

Als het gezelschap de plaats van bestemming heeft bereikt, vertelt Soekarni, een van de nationalistische leiders, Soekarno en Hatta wat het doel van de „ontvoering" is. Hij stelt hen tevens voor het feit dat de onafhankelijkheid zal worden afgekondigd en voegt hieraan toe, dat zij hun medewerking moeten verlenen omdat het volk dit wenst. Geruime tijd zwijgen de twee leiders. Dan vragen zij opnieuw een bevestiging van het gerucht. dat Japan heeft gecapituleerd. Zij vrezen namelijk, dat politieke activiteiten represailles van de bezetters zullen uitlokken. die immers nog alle macht in handen hebben. Soekarni verklaart dat de capitulatie een feit is. Soekarno en Hatta blijven aarzelen. Ze zijn niet overtuigd van de gewapende kracht van de Indonesische beweging op dit ogenblik.
Hierop zendt Soekarni een afgevaardigde naar de verzetsbeweging in Djakarta, die de laatste rapporten moet verzamelen over de maatregelen die men heeft genomen om een onafhankelijkheidsverklaring, desnoods met geweld van wapenen, te kunnen verdedigen. De beweging in Djakarta wordt geleid door Chairoel Saleh. Het doel van de beweging is : Djakarta bezetten met behulp van Indonesische militairen van de „Heiho"- en „Peta"-groepen. alsmede met behulp van gewapende leden van de ondergrondse. Het volk rondom Djakarta moet de actie steunen die in de nacht van 16 op 17 augustus zal losbranden. maar twijfel en onvoldoende organisatie doen het plan mislukken. Met man en macht werkt Saleh door. teneinde zoveel mogelijk gewapende steun te mobiliseren. De Japanners krijgen hiervan de lucht, waardoor de spanning in Djakarta toeneemt.
De afgevaardigde van Soekarni brengt mr. Soebardjo mee terug naar Rengas Dengklok. Deze (vertegenwoordiger van de groep bij de marine) vertelt

Tegen middernacht arriveert het gezelschap bij de woning van de admiraal. Het bericht over de terugkeer van Hatta en Soekarno naar Djakarta is hen vooruit gesneld en heeft enkele nationalistische leiders reeds naar de Oranje Boulevard doen gaan. Zij wensen de ondertekening van de onafhankelijkheidsproclamatie mee te maken. Onder hen bevinden zich onder meer Iwa Koesoemasoemantri (thans minister) en B. M. Diah, toen hoofdredacteur van „Asia Raya" (Groot Azië), na de onafhankelijkheid hoofdredacteur van „Merdeka", thans ambassadeur in Londen.
Een groep vertrekt, na aankomst bij Mayeda, weer snel naar een pand aan de Oude Buitenzorgse weg om andere leiders op te halen, die daar de hele avond hebben gewacht. Onder hen bevinden zich Chairoel Saleh, Adam Malik (auteur van dit verslag) en Sjahrir. Deze groep beslist, dat het voldoende is wanneer Chairoel en Soekarno bij de ondertekening aanwezig zijn.
Tegen half twee in de ochtend van de zeventiende augustus beginnen de nationalistische leiders aan de opstelling van de onafhankelijkheidsproclamatie. Malik schrijft over deze nacht onder meer het volgende:

17 augustus is voor Indonesië een „magische" datum. Op die dag, in het jaar 1945, legden Soekarno en Hatta de onafhankelijkheidsverklaring af. President Soekarno houdt ieder jaar op 17 augustus een grote redevoering, in zeker opzicht te vergelijken met een regeringsverklaring over het politieke beleid van het komende jaar, waarin tevens de belangrijkste objecten voor dat jaar worden genoemd. De getallen 17 en 8 (voor de achtste maand) treft men ook aan in het Indonesische staatswapen.

„*Soekarni las hardop de tekst van de proclamatie voor, die hij bij zich had. Hierin staat: „Hierbij kondigt het Indonesische volk zijn onafhankelijkheid af. Alle bestaande overheidsinstellingen die nog door vreemdelingen worden bezet, dienen door het volk te worden overgenomen".*
Deze tekst bevredigt Boeng Karno en Hatta niet. Zij vrezen dat de Japanners zich zullen wreken op het Indonesische volk.
Volgens Malik antwoorden Soekarno en Saleh hierop, dat de onafhankelijkheid het recht van het volk is en dat voor die onafhankelijkheid geen offer tevergeefs zal zijn. Er ontstaat een debat. Ten slotte wordt men het eens over de volgende tekst (waarvan het origineel in Soekarno's handschrift, bewaard is gebleven) : „Wij, het volk van Indonesië, kondigen hierbij de onafhankelijkheid af. Kwesties met betrekking tot de machtsoverdracht en andere zaken zullen stipt en zo snel mogelijk geregeld worden".
In aanwezigheid van onder meer Soekarni, Chairoel Saleh, mr. Soebardjo, mr. Iwa Koesoemasoemantri en B. M. Diah ondertekenen Soekarno en Hatta de proclamatie omstreeks twee uur, uit naam van het volk. Het is een historisch ogenblik voor de Indonesiërs. In de ochtend van de zeventiende augustus, omstreeks tien uur, leest Soekarno de tekst van de proclamatie voor tijdens een korte plechtigheid voor zijn woning aan Pegangsaan Timur. „De Indonesische republiek is geboren ...".

Tot zover het relaas van Adam Malik. Men mag betwijfelen of zijn interpretatie van de feiten historisch verantwoord is. Ten slotte maakte hij deel uit van de links georiënteerde groep, waardoor hij automatisch bevooroordeeld was in de waardering van feiten, groepen en personen. Soekarno en Hatta worden afgeschilderd als bange leiders, die niets durfden ondernemen zonder medewerking van de Japanners en die over het algemeen te weinig revolutionair waren in de zin van strijders op de barricades. De groep van Sjahrir wordt overal slechts terloops genoemd, als was Sjahrir maar een meeloper. De groep van Soekarni en Saleh wordt op de voorgrond geschoven. Beide leiders worden als de enige revolutionaire doorzetters afgeschilderd.
Malik — een van de hunnen — eist dan ook duidelijk de eer voor de onafhankelijkheid op voor deze groep. Dit is menselijk en begrijpelijk, doch historisch niet juist.
Duidelijk schrijft Malik bijvoorbeeld, dat de bijeenkomst in de woning van admiraal Mayeda tot stand kwam dankzij de bemiddeling van Soebardjo, die nauwe relaties onderhield met de Japanse marine, waar hij voor werkte, zoals Malik wat denigrerend verhaalt.
Malik probeert de kern van de onafhankelijkheidsverklaring terug te brengen tot Rengas Dengklok, omdat in dat geval zijn groep wéér de eer kan opstrijken. Maar in werkelijkheid werd de proclamatie in de woning van Mayeda ontworpen en getekend en aan Pegangsaan Timur afgekondigd.
Dat dit alles niet in Rengas Dengklok plaatsvond, dat daar goede redenen voor waren. dat Sjahrir wel degelijk een belangrijke rol heeft gespeeld, evenals vele anderen buiten de groep van Malik, komt duidelijk tot uiting in het boek van de Amerikaanse hoogleraar Kahin („Nationalism and revolution in Indonesia"), die bij zijn historische studie van de onafhankelijkheidsbeweging ALLE beschikbare bronnen heeft geraadpleegd, dus ook — maar niet uitsluitend — het verslag van Malik.
In dit, ons inziens historisch meer verantwoorde relaas, krijgt men een objectiever en beter beeld van de geboorte van de republiek.
Duidelijk komt vooral het element van de politicus in Soekarno's karakter naar voren. Wij beperken ons tot de voornaamste passages uit zijn boek die hierop betrekking hebben.
Reeds op 10 augustus 1945 drong Sjahrir — die radiomeldingen had ontvangen over Japanse proefballonnetjes voor vredesonderhandelingen — er bij Hatta op aan, dat hij en Soekarno onmiddellijk de onafhankelijkheid moesten afkondigen. Sjahrir verzekerde Hatta. dat hij kon rekenen op de steun van de ondergrondse en van vele onderdelen van de „Peta". Op 14 augustus herhaalde Sjahrir zijn dringend verzoek.
Soekarno en Hatta waren er echter nog niet van overtuigd dat Japan zou capituleren; zij waren bovendien van mening dat de ondergrondse niet paraat genoeg was om de Japanners ten val te brengen. Zij vreesden, dat een nutteloos bloedbad het gevolg zou zijn.
Sjahrir die echter geloofde, dat Soekarno spoedig de onafhankelijkheid zou afkondigen in de krachtige anti-Japanse bewoordingen van de proclamatie-tekst die hij had ontworpen, begon onmiddellijk met het organiseren van de ondergrondse. Ook belastte hij zich met de mobilisatie van de studenten in Djakarta met het oog op massa-demonstraties en militaire eventualiteiten. Afdrukken van zijn onafhankelijkheidstekst werden naar alle delen van Java verzonden, zodat deze gepubliceerd konden worden onmiddellijk nadat Soekarno de onafhankelijkheid zou hebben afgekondigd. Na deze voorbereidingen werd het echter duidelijk, dat Soekarno en Hatta de proclamatie níét op de vijftiende zouden afkondigen. Sjahrir bleek niet in staat alle leiders van zijn ondergrondse organisaties op tijd te bereiken. Een afzonderlijke revolte, die onder leiding van dr. Soedarsono op 15 augustus in Cheribon begon, werd door de Japanners onderdrukt. Soekarno en Hatta hoopten nog steeds bloedvergieten te voorkomen, terwijl de ondergrondse groepen Sjahrir steunden in zijn eis dat de onafhankelijkheid onmiddellijk moest worden afgekondigd.

IK BEN SLECHTS DE TONG VAN HET VOLK

Intussen verloor de ondergrondse, geleid door Soekarni en gesteund door een aanzienlijk deel van de studenten, haar geduld en ontvoerde om 4 uur in de ochtend van de zestiende augustus Soekarno en Hatta naar de kazerne van de „Peta" in Rengas Dengklok. Hier overtuigden zij Soekarno en Hatta van de officiële Japanse capitulatie. Zij verzochten de onafhankelijkheid te verklaren. Soekarni hield vol dat er 15.000 gewapende jongelingen in de buitenwijken van Djakarta paraat stonden om naar de stad te marcheren, zodra de proclamatie een feit was. Soekarno en Hatta waren er echter van overtuigd, dat hij de gewapende Indonesische macht overdreef. Ook waren zij van mening, dat de Japanners een dergelijke poging gemakkelijk konden onderdrukken.
Blijkbaar dachten zij, dat het mogelijk was met de Japanners tot een overeenstemming te komen, waarbij zij de onafhankelijkheidsverklaring niet met militaire middelen zouden weerstreven.
Teneinde onnodig bloedvergieten te voorkomen, wensten zij tenminste zekerheid te hebben over de houding van de Japanse militaire autoriteiten, voordat zij een beroep op het volk zouden doen om in opstand te komen. Ook voelden zij, dat elke proclamatie de nadruk moest leggen op de algemene Indonesische wens en dat die proclamatie derhalve tot stand moest komen via het „Comité tot voorbereiding van de onafhankelijkheid". dat een representatief nationale vertegenwoordiging had. Daarom werd besloten dat het comité bijeen zou komen.
Intussen waren de Japanners op de hoogte gesteld van de ontvoering en Soebardjo, die in nauwe relatie stond met de groep-Soekarni, toog naar Rengas-Dengklok — zéker met medeweten van admiraal Mayeda, zo niet met medeweten ook van Japanse leger-officieren — teneinde Soekarni en de studentenleiders over te halen met Soekarno en Hatta naar Djakarta terug te keren. Dit bevestigde het vermoeden van Hatta en Soekarno dat de Japanners op de hoogte waren van de algemene plannen voor de afkondiging van de onafhankelijkheid en dit versterkte tevens hun geloof in de ontoereikendheid van de gewapende Indonesiërs in de buitenwijken van de hoofdstad, daar dezen niet langer konden aanvallen met het voordeel van een algehele verrassing.
Bij zijn terugkeer in Djakarta. laat in de avond van de zestiende augustus, nam Hatta direct contact op met de rechterhand van de opperbevelhebber van het Japanse leger op Java. Deze officier verklaarde, dat — ingevolge de capitulatievoorwaarden — de Japanners „slechts werktuigen van de geallieerden" waren en dat zij onder geen voorwaarde een onafhankelijkheidsverklaring van de Indonesiërs konden steunen. Toen werd het Soekarno en Hatta duidelijk. dat een bloedloze revolutie onmogelijk was was en dat de weg, uitgestippeld door Sjahrir, Soekarni, Wikana en andere ondergrondse leiders, de enige was om de onafhankelijkheid te verkrijgen. Sjahrir bezocht Soekarno en dwong hem de belofte af, dat hij de onafhankelijkheid zou afkondigen.
Sjahrir slaagde er echter niet in van Soekarno de verzekering te krijgen, dat de onafhankelijkheidsverklaring zou geschieden in de krachtige, anti-Japanse bewoordingen die Sjahrir en zijn groep wensten.

De Japanners waren nu gealarmeerd en de bewegingen van alle Indonesische leiders werden nauwlettend gevolgd. Het was van vitaal belang, dat men een vergaderplaats vond buiten het bereik van de Kenpeitai (de Japanse Gestapo). Tegen middernacht maakte Hatta contact met admiraal Mayeda, die goed vond dat in zijn huis een vergadering van de nationalisten werd gehouden. Mayeda bleef weg en om twee uur in de ochtend van de zeventiende kwamen Soekarno en Hatta bijeen met de leden van het „comité van voorbereiding", alsmede met Soebardjo, Wikana en Soekarni om een onafhankelijkheidsverklaring op te stellen. Sjahrir en zijn groep weigerden hierbij aanwezig te zijn omdat zij ervan overtuigd waren, dat Soekarno en Hatta niet akkoord zouden gaan met een verklaring die een strijdlustig, anti-Japans karakter had, Na een uitvoerig debat werd de tekst goedgekeurd en in de morgen van de zeventiende augustus 1945 las Soekarno de verklaring voor buiten zijn woning. Kort daarop werd de onafhankelijkheidsverklaring tezamen met een persoonlijke boodschap van Hatta aan zijn oude nationalistische vrienden uitgezonden over alle Indonesische Domei radiostations en telegraafkantoren.
De Indonesische revolutie was ontketend, en de reactie van het publiek in de gehele archipel was enorm, hoewel men dat niet direct wist in Djakarta. De Japanse reactie volgde prompt. Op orders van de opperbevelhebber van het Japanse leger op Java werden admiraal Mayeda en zijn gehele staf gevangen gezet. Onafhankelijkheidspamfletten die in de stad waren verspreid, werden verscheurd door de Kenpeitai. De volgende dag gaven de Japanners opdracht de „Peta", „Heiho" en alle andere gewapende Indonesische organisaties te ontbinden.
Tot zover het verslag van Kahin. Men ziet duidelijk het verschil. Het lijkt ons een verantwoordelijker studie, waarin Soekarno en Hatta beter tot hun recht komen en waarin een bevestiging is te vinden van het uitgangspunt van dit verslag: dat Soekarno's karakter twee belangrijke aspecten vertoont: dat van de revolutionaire leider èn dat van de voorzichtige politicus, die slechts tot geweld overgaat als andere middelen voor het bereiken van het doel niet meer baten.

H. CH.

(Advertentie)

KANTOORLICHTDRUK ... VANDERGRINTEN

Toepassingsvoorbeelden van océ-produkten op het gebied van kantoorlichtdruk worden op aanvraag verstrekt. Chemische fabriek L.van der Grinten n.v. Venlo Kantoren te 's-Gravenhage en Enschede.

de huurverhoging

Volgende week gaat de Tweede Kamer zich uitspreken over de huurverhoging die de regering op 1 juli a.s. wil doen ingaan. Het lijkt niet waarschijnlijk dat het parlement de plannen van minister Van Aartsen zal dwarsbomen. Maar daarmee is niet gezegd, dat hij de volle instemming der volksvertegenwoordiging heeft. Over de opportuniteit en zelfs over de wenselijkheid van de komende huurverhoging zijn de meningen zeer verdeeld. Van verschillende zijden maakt men bezwaar dat zij niet past in ons conjunctuurbeleid: zij zou kunnen leiden tot vergroting van de spanningen die onze economie vertoont. Hier en daar maakt men zich bezorgd dat zij zal leiden tot prijsverhogingen, welke men ongewenst acht in het kader van onze loon- en prijspolitiek. De arbeidersvakcentralen achten een huurverhoging met 10 tot 12% onaanvaardbaar ook al wordt deze door een loonsverhoging gecompenseerd: de „huurquote", het percentage dat de werknemer van zijn loon aan huur moet besteden, zou daarmee uitstijgen boven de door hen aangehouden maximum-norm van 15%.

Het ziet er niet naar uit dat het Kamer-debat veel opheldering zal verschaffen over de wenselijkheid van deze huurverhoging en over de grondslagen van een gezond huurbeleid in het algemeen. De materie is uitermate ingewikkeld en het is haast onmogelijk geworden om achter de veelvuldigheid van technische details nog de kernvragen te onderscheiden. Een aantal kwesties, die in elk geval voor een huurbeleid op langere termijn fundamenteel schijnen, komen in het merendeel der beschouwingen nauwelijks aan bod. Misschien dat het de moeite waard is de lezer hierop attent te maken.

Het heeft er vaak de schijn van dat de Regering huurverhoging gerechtvaardigd acht, omdat daardoor de enorme subsidielast voor de woningbouw uit het Overheidsbudget verdwijnt. Afschaffing van subsidie wordt dan als een absoluut doel gesteld. Een dergelijk uitgangspunt is niet zo vanzelfsprekend als het aan velen wel kan schijnen. Hoewel *in het algemeen* subsidies voor de voorziening in de normale levensbehoeften ongewenst zijn, kan men niet zeggen dat zoveel mogelijk alle subsidiëring afgeschaft moet worden. In een maatschappij als de onze denkt niemand eraan om de subsidies voor het onderwijs af te schaffen. Men gaat er zelfs toe over de kerkenbouw te subsidiëren. In allerlei vormen profiteert het bedrijfsleven van directe of indirecte overheidshulp: bedrijfsopleidingen worden gesubsidieerd en de Overheid besteedt een massa geld om de vestiging van nieuwe industrieën in bepaalde gebieden te stimuleren. Waarom zou de Overheid dan niet door een wel overwogen subsidiebeleid haar bijdrage mogen leveren voor de verbetering van onze volkshuisvesting? Door al te zeer bedacht te zijn op afschaffing van de woningbouwsubsidie, loopt men het gevaar de zeer belangrijke kwestie: hoe een goede volkshuisvesting te bevorderen, uit het oog te verliezen.

Van de andere kant is er toch wel reden om te streven naar de afschaffing der woningbouwsubsidies, zoals die thans gegeven worden. Voor een deel komen deze niet ten goede aan de volkshuisvesting maar aan de winsten van onze export-industrieën. Dit moge nader toegelicht worden.

Als, volgens de plannen van minister Van Aartsen, in de komende jaren de huren met 30 procent verhoogd zullen worden, dan betekent dit voor het bedrijfsleven dat het in die zelfde tijd de lonen met ongeveer 6 procent moet verhogen ter compensatie van de stijgende huren. Men kan in zekere zin zeggen dat hierin geïmpliceerd ligt, dat het bedrijfsleven thans lonen betaalt, die 6 procent te laag liggen om de werknemer de welstand te verzekeren die redelijk geacht wordt. Door de subsidies wordt het huurpeil 30 procent te laag gehouden en daardoor is het bedrijfsleven ontslagen om te zorgen dat het loonpeil zo is, dat de werknemer er een normale huur mee kan betalen. De Overheid neemt dus een deel van de produktiekosten van het bedrijfsleven voor haar rekening. Voor de bedrijven die voor de binnenlandse markt werken, resulteert dit in lagere prijzen, waarmee de subsidiekosten der gemeenschap gecompenseerd worden. Maar voor de exportbedrijven? Zij verkopen hun produkten tegen prijzen die door de wereldmarkt bepaald worden. Voor hen betekent alle subsidie waarvan hun werknemers profiteren vermeerdering van zuivere winst. Het bedrag, dat een bedrijf als Philips op deze wijze meer verdient, moet in de miljoenen lopen!

Toch kan men op grond van de redenering dat het bedrijfsleven voor zijn eigen produktiekosten moet opkomen niet zonder meer concluderen, dat de huren aangepast moeten worden aan de kosten van de volkshuisvesting. In een verantwoord huurbeleid zal eerst de vraag gesteld moeten worden of deze kosten een aanvaardbaar uitgangspunt vormen. Liggen zij niet te hoog? Moeten zij zonder meer als een gegeven aanvaard worden?

Vooreerst moet erop gewezen worden dat de belangrijkste bouwmaterialen gekocht moeten worden tegen prijzen die door de internationale markt bepaald worden. Datgene wat wij betalen moeten voor de cement, het hout, de metalen, en in mindere mate voor de bakstenen en dakpannen die in onze huizen gebruikt worden, ligt voor ons, met onze lage lonen, betrekkelijk hoog. Het zou op een geringer percentage van ons inkomen beslag leggen, als ook onze lonen op internationaal peil lagen. Als men dit bedenkt dan rijst onmiddellijk de vraag of het wel juist is naar een zogenaamd natuurlijk huurpeil te streven in het kader van een politiek, die verder een in velerlei opzichten kunstmatig loon- en prijspeil in stand houdt. Het streven om in een „onnatuurlijk" loon- en prijssysteem „natuurlijke" huurprijzen te realiseren zou wel eens kunnen uitlopen op een „onnatuurlijk" hoge huurquote.

Nadere aandacht verdienen ook die kosten van de woningexploitatie, die voortvloeien uit renteverplichtingen en de prijs van de bouwgrond. In het jaarverslag van de Nederlandse Katholieke Aannemers- en Patroonsbond van 1959 wordt berekend dat de stijging van de rentevoet van 3,25 procent tot 4,25 procent tussen 1950 en 1958 de jaarlijkse kosten van een woningwetwoning met *f* 136,10 deed stijgen en dat de stijging van de grondkosten nog eens voor *f* 50,30 prijsstijging verantwoordelijk was. Dat betekent dat een arbeiderswoning op grond hiervan bijna *f* 3,50 meer aan huur moest opbrengen. De vraag die zich hier stelt, is of de kosten van onze woningwetbouw niet nodeloos hoog worden door de hoge rentevoet van de woningbouwleningen. De K.S.G. heeft niet zolang geleden een lening verstrekt tegen 2 procent voor bouw van arbeiderswoningen bij de Hoogovens: dat is minder dan de helft van de rente waarop de Nederlandse Overheid gelden verstrekt! Wat de grondkosten betreft, voor een groot aantal arbeiderswoningen die thans in Amsterdam-Noord geprojecteerd worden, schijnt men te moeten rekenen met een erfpachtscanon van *f* 300. Dit betekent dat in de wekelijkse huur *f* 6,- berekend moet worden om de grondkosten te dekken! In woningen in 1959 gebouwd was dit bedrag de helft lager!

En alsof dit alles nog niet gecompliceerd genoeg was, komt daar nog iets anders bij, waaraan om sociale redenen zo spoedig mogelijk een einde gemaakt zou moeten worden. Er bestaat thans nog altijd een zeer groot verschil tussen de huren van vooroorlogse woningen en die welke na de oorlog gebouwd zijn. Daardoor kan het voorkomen dat in een stad als Amsterdam een arbeider *f* 6,- tot *f* 10,- meer aan huur betaalt voor praktisch gelijk woongerief, als hij niet in een vooroorlogse maar in een nieuwe woning terecht komt. Op een weekloon van *f* 90,- schoon, betekent dat enorme verschillen, die eigenlijk door niets gerechtvaardigd worden. Juist deze verschillen worden door de thans bestaande huurverhogingsplannen niet opgeheven, integendeel ze gaan nog scherper worden. De vraag is hier, of een zekere gelijktrekking van de huren niet voorrang verdient boven het optrekken van het algemene huurpeil.

Als met dit soort beschouwingen ook geen bijdrage geleverd wordt tot het juist stellen van het huurprobleem, dan is toch wel, lijkt ons, aangetoond dat hier een aantal vragen liggen die dringend om bezinning vragen.

H. H.

voortgezet debat mammoetwet

Na het paasreces zijn de debatten over de Mammoetwet in de Tweede Kamer hervat. De onderwijsspecialisten reageren op de rede, die minister Cals, toen nog geflankeerd door staatssecretaris Stubenrouch, voor Pasen heeft gehouden. In deze tweede ronde werd in grote trekken herhaald, wat in eerste instantie reeds urenlang was betoogd. Ten aanzien van de haalbaarheid van het wetsontwerp is nog niet veel klaarheid gekomen. De Christelijk Historische Unie handhaaft de afwijzende houding. De Antirevolutionairen, aarzelend en kritisch, blijven vrezen, dat de vrijheid van het bijzonder onderwijs in de Mammoetwet onvoldoende gewaarborgd wordt. De V.V.D. verwerpt artikel 3, waarin gehandeld wordt over de maatschappelijke organen van ouders, leraren en gemeenten of schoolbesturen, die zich de behartiging van het voortgezet onderwijs ten doel stellen. De liberalen achten de maatschappelijke organen in strijd met het wezen van het openbaar onderwijs. De K.V.P. en de P.v.d.A. hebben weliswaar nog opmerkingen, maar uit alles blijkt, dat deze partijen in het belang van het onderwijs een voortgezette behandeling van het wetsontwerp op prijs stellen. Ofschoon — zoals hier reeds betoogd — de P.v.d.A. van de behandeling der wet politiek gebruik kan maken en bij verwerping ervan een goede kans heeft de regering tot aftreden te dwingen, liet de socialist Tans duidelijk weten, dat hij het ontwerp vooral op de onderwijskundige mérites wil beoordelen. Een andere woordvoerder van de P. v. d. A., afgevaardigde Kleywegt, heeft zich tegen verder uitstel van de behandeling verzet, omdat hij terecht vindt, dat uitstel weer afstel zou betekenen. Volgende week zal men dus waarschijnlijk overgaan tot de artikelsgewijze behandeling van de wet. Eerst dan zal aan de dag treden, in hoeverre mr. Cals de verschillende krachten, die in de Kamer werkzaam zijn, zal kunnen bundelen, zodat de eventueel aanvaarde amendementen inderdaad verbeteringen betekenen. Dan kan de minister het Wetsontwerp en het Kabinet redden en een zo groot mogelijke meerderheid van de volksvertegenwoordiging achter zich scharen.

EENS OF ONEENS

kerkkoor I

In de Linie van 28 april vraagt pater B. Huybers om een plaats voor koor en koorleider in het kerkgebouw. Goed zo pater! Het kerkkoor is lang genoeg weggemoffeld, voor de dag ermee. Bij ons in de parochie zijn we trouwens al zover. Het koor staat namelijk links naast het altaar, zodat we nu eindelijk weten dat die lekkere bas, die we al jarenlang zo bewonderen, onze melkbezorger is. Ook worden we extra gesticht door de aandoenlijke smoeltjes van het jongenskoor.

Zo nu en dan stapt de dirigent naar het midden om ons extra toe-te-zwaaien. Een beetje onesthetisch, en iets te ernstig bij de vrolijke passages, maar dat nemen we wel.

Verder vindt pater Huybers dat 't eigenlijk bespottelijk is, zoals we achter elkaar in de kerk zitten. Als we eens alle banken eruitgooiden, het altaar in het midden, en er dan in een kring hand in hand omheen. Een prachtig christelijk symbool. We zouden dan ook weer de vredeskus (nu een privilege voor de priesters) in kunnen voeren; een geweldige zoenpartij onder toezicht van onze moeder de H. Kerk kan dat worden. De koorleider krijgt bij feestelijke gelegenheden een extra zoentje.

Haarlem. F. JACOBS

kerkkoor II

Als we de liturgie gaan vernieuwen, laten we het dan zo doen dat regisseurs en dirigenten, zo ze al in de omgeving van het altaar nodig zijn, een heel bescheiden plaats krijgen toegewezen. Dit zeg ik niet uit gebrek aan waardering voor hun werk, maar het zou ten goede kunnen komen aan de eenvoud en de rust van de eredienst. Wil de gelovige zich betrokken voelen bij het misoffer dan zullen er eenvoudige en duidelijke dingen gedaan, gezegd, en gezongen moeten worden.

Helmond H. CRAMER

pax christi voettocht

Fantastisch, heerlijk!! Met deze woorden alleen zou je de Pax Christitocht kunnen aanduiden. Want daarmee is alles eigenlijk gezegd. Een paar jaar geleden zag ik het belang van deze tocht niet in. En zoals zovele anderen heb ik meegelopen, omdat iedereen zei dat het zo leuk was. Nu echter is mijn mening helemaal gewijzigd. En ik ben er nu ook van overtuigd, dat je op deze manier je medemensen het beste leert kennen. Er heerst een sfeer van saamhorigheid. Meteen al bij de aankomst op de Parade weet je dat hier jonge mensen zijn, die je heel waarschijnlijk zullen begrijpen en ook met dezelfde problemen zullen worstelen.

Het leukste is wel dat het allemaal vreemden zijn, maar dat duurt niet lang, binnen korte tijd ben je allemaal vrienden van elkaar.

En zoals dat met vrienden het geval is, helpen we elkaar hier ook. Zo neemt de een de rugzak van een mederoutier er ook nog bij, als deze bijna niet meer verder kan. Dit zijn in zekere opzichten bijzaken, omdat het in de eerste plaats om het gesprek gaat, maar ook al zijn het bijzaken het hoort bij de Pax Christi. Zo'n gesprek is ook al iets eigenaardigs. Je krijgt bijna nooit een oplossing op je vragen, omdat het Christendom nu eenmaal een godsdienst is waarin je moet geloven en die je niet kunt beredeneren, maar toch is zo'n gesprek belangrijk, omdat je aandacht op iets gevestigd wordt waar je alleen nooit aan gedacht zou hebben. En daarom zou ik tot slot iedereen, die de kans krijgt met deze tocht mee te lopen, aan willen raden: Doe mee!!!

Waalwijk. JEANNIE HEINEN

huisarts en patiënt

Zeer terecht vraagt de huisarts Van Goor zich af of de eeuwenoude en nog altijd essentiële relatie huisarts-patiënt in de laatste 50 jaar niet in het gedrang dreigt te komen door het toenemend aantal specialisten op ieder gebied van de geneeskunde. Het is grotendeels aan Van Goor te danken, dat de huidige „entgemeenschappen", zoals zij thans landelijk zijn georganiseerd, in het leven geroepen werden. Hoezeer de huisarts ook omringd wordt door collegae-specialisten, consultatiebureau-leiders etc., die hem op alle mogelijke manieren behulpzaam kunnen zijn in de zorgenrijke uitoefening van zijn taak, de huisarts dient de centrale figuur te blijven in de medische hulpverlening aan het gezin.

De curatieve geneeskunde, oudtijds de hoofdschotel van het beroep, is ingehaald door de preventieve en de sociale geneeskunde. Gedrieën vormen zij thans een taak, die de huisarts op zijn weg vindt en die hij dient te beheersen. Het zou niet juist zijn grote delen van de laatste twee facetten uit de invloedssfeer van de huisarts te trekken. Een vaardig geschreven boek met tal van wetenswaardigheden en nuttige wenken.

W. HUYGEN, arts.

Dr. I. A. van Goor: Huisarts en preventieve gezondheidszorg, 194 blz., (in de reeks: Elementen voor de kennis der volksgezondheid), van Gorcum en Comp. N.V., Assen. Prijs: geb. *f* 11.50.

(Advertentie)

politieke samenwerking

Het gesprek over de politieke samenwerking van de christelijke partijen, waaronder de K.V.P., is lang geleden begonnen. De bundeling in de Europese gemeenschappen is inmiddels een feit geworden, tot tevredenheid van velen. Door de nood gedwongen is men hier en daar op gemeentelijk niveau eveneens tot samenwerking soms samensmelting overgegaan, om kleine minderheden een stem te geven in de gemeenteraden. De landelijke politiek geeft nog steeds een betreurenswaardige verdeeldheid te zien. Zowel de C.H.U. als de A.R.P. aarzelt nog steeds. De afbrokkeling van deze politieke gemeenschappen gaat zo langzaam, dat men in die kringen tegen beter weten in blijft hopen op stabilisatie. Deze denkt men beter gegarandeerd door het handhaven van de traditionele partij-indelingen. De voorstellen van Romme en De Kort, om althans op het stuk van de politieke programma's tot overeenstemming te komen, vinden bij de C.H.U. en in mindere mate bij de A.R.P. weinig weerklank. De Antirevolutionaire Biesheuvel, die onlangs pleitte voor inniger samenwerking, wordt binnen eigen kring met enige argwaan bejegend. In mei zullen vertegenwoordigers van de C.H.U. en de A.R. bijeenkomen om over de geschillen tussen de twee partijen van gedachten te wisselen.

C.H.U.-voorzitter mr. H. K. J. Beernink liet alvast weten, dat men niet moet denken, dat er onmiddellijk samensmelting zou plaats vinden. Wie zou in ons praatgrage land verwachten dat men terstond spijkers met koppen zou slaan. Wanneer een volgende generatie zal staan aan de groeve van de C.H.U. en zal wenen op het graf van de A.R., dan zal een verre opvolger van dr. de Kort verzuchten: „Het had zo mooi kunnen zijn."

het stokpaard van de gouverneur

Een hernieuwd pleidooi voor een kleine, voorlopig beperkte instelling van wetenschappelijk onderwijs in Limburg, hield dr. F. Houben. Het stokpaardje van de gouverneur, noemt hij het zelf. Wij kennen mensen, die voor minder belangrijke zaken vechten. Studiebeurzen en renteloze voorschotten maken het velen mogelijk te gaan studeren. De echte prikkels om zich voor een instituut voor wetenschappelijk onderwijs te laten inschrijven zijn het niet. De doorsnee Nederlander is zo sterk gewestelijk gebonden, dat de enig doeltreffende manier om het intellectuele potentieel uit te buiten is, het vestigen van wetenschappelijke scholen op plaatsen, waar de begaafden leven en opgevoed worden. Als ze voor de eerste studiejaren maar in de buurt van het geboortehuis geholpen worden, dan gaan de geschikte studenten vanzelf wel naar de grote centra om hun studie af te maken. De decentralisatie van het hoger onderwijs stelt de verantwoordelijken voor grote organisatorische moeilijkheden. In beginsel heeft men er geen bezwaar tegen. Het beruchte perfectionisme dat ons karakter kenmerkt, is de grootste hinderpaal. Wanneer de gouverneur deze paal op zijn stokpaardje ondersteboven rijdt, dan verdient hij een groot standbeeld, desnoods op de hemelhoge sokkel van de „Mestreechter Geis" (vergelijk De Linie van 7 april).

werkgevers vegen minister veldkamp de mantel uit

Het Centraal Sociaal Werkgeversverbond besluit het jaarverslag 1961, dat dezer dagen verscheen met een ernstige vermaning aan het adres van dr. Veldkamp: „In een tijd, waarin door de regering op het terrein van loon- en prijspolitiek zo sterk op matiging wordt aangedrongen zou een zekere beperking ook ten aanzien van de sociale voorzieningen alleszins op zijn plaats zijn." Wij herinneren ons uit een persverklaring van dr. Veldkamp in verband met zijn inmiddels aanvaard wetsontwerp voor een Algemene Kinderbijslagregeling dat de minister van sociale zaken terdege rekening houdt met de marge, die aan sociale voorzieningen gesteld moet worden. Hij moest genoegen nemen met een kreupele kinderbijslagregeling omdat hij de 300 miljoen gulden meer, die nodig zouden zijn om alle zelfstandigen ervan te laten profiteren, boven de begrotingsgrens achtte, die voor sociale voorzieningen gesteld moet worden. Wanneer men de bezwaren van het C.S.W.V. nader bekijkt, komt men tot de conclusie, dat ze niet zozeer gericht zijn op de regelingen die de minister getroffen heeft, als wel tegen het tekort aan overleg met de belanghebbende instanties. De minister is, zo zegt men, op „spectaculaire" wijze te werk gegaan en hij heeft enkele zaken „rauwelings" ter tafel gebracht. Zijn prioriteitsschema deugt niet. Men eist een goed overwogen, afgerond programma en een duidelijk algemeen beleid. Zonder al deze bezwaren van de tafel te vegen zij opgemerkt, dat ook hier het Nederlandse trekje van perfectionisme de bezwaarden parten speelt. De ervaring leert, dat heel lang praten dikwijls niet tot daden leidt, wij zijn immers zo grondig eensgezind in onze verdeeldheid.

ziekenhuis een tehuis voor zieken

„De ontmoeting tussen mens en ziekenhuis is er al te vaak een van angst, mysterieus vreemde gevoelens en onzekerheid", aldus dezelfde minister, die ook volksgezondheid behartigt, kort voordat hij de eerste paal heide voor het Sint Lucasziekenhuis in Amsterdam-West. Vlak voordat hij het blok liet vallen op de betonnen paalkop hield de bewindsman een diepzinnige rede over de verhouding „mens - ziekenhuis". „De ziekenhuisorganisaties, de medici en het verplegend personeel kunnen er veel aan doen dat de patiënten zich in een ziekenhuis thuis gevoelen . . .". „Het ziekenhuis lijkt soms een bedrijf, waar men blinde darmen verwijderd, gebroken benen geneest, zoals in een garage een as of een wiel wordt gerepareerd". Ofschoon zachte heelmeesters stinkende wonden maken en een zekere zakelijke aanpak de betrekkelijkheid van het ziektebeeld kan symboliseren, moet men het met dr. Veldkamp eens zijn, wanneer hij de nadruk legt op de sociologische en psychologische benadering van de patiënt. Maar ook hiervoor geldt, dat een dergelijke benadering wel onderwezen kan worden, maar slechts wordt geleerd door degenen, die er een natuurlijke aanleg voor bezitten. Het is voor de massabedrijven, die onze ziekenhuizen geworden zijn, een onbereikbaar ideaal het personeel op dit punt te selecteren. Dat men er alle moeite voor doet een tehuis te bouwen voor de zieke mens, is niettemin een absolute voorwaarde om een gezonde mens op te leveren. Immers zelfs een monteur moet hart voor zijn werk hebben om een feilloos lopende motor aan de eigenaar terug te bezorgen.

Haagse Notities

partijdiscipline

Wij hebben in onze buurt een club, om zo te zeggen een politieke club, echter zonder statuten, zonder reglement en zelfs zonder een voorzitter, maar wel allemaal mensen met politieke belangstelling en als er iets bijzonders aan de hand is wordt er een forum gevormd.

Er was — zoals de scherpzinnige lezer zich herinneren zal — de vorige week iets bijzonders aan de hand in de politiek: Het verschil van mening of liever van oordeel in de katholieke Eerste Kamer-fractie over het beleid van minister Luns inzake Nieuw-Guinea.

Er kwam dus een forum tot stand, een forum van drie man, een president, die politiek niet al te zeer geïmponeerd is, een in de politieke partij-propaganda vergrijsd K.V.P.-lid en een heer van middelbare leeftijd, die destijds lid is geweest van de Provinciale Staten van Zuidholland en desgewege als politiek-deskundige wordt beschouwd. De propagandaman bleek ontsteld om het gebeurde: hij vond dat de fractie in de vertegenwoordigende lichamen een soort colonne moest zijn, een Gideonsbende, altijd bereid tot de politieke strijd en dit eiste volgens hem eendracht, dus eenstemmigheid, dus partijdiscipline.

Men moet, oordeelde hij, tot elkaar zien te komen en niet uit elkaar gaan vóór een gemeenschappelijke basis is gevonden. Hij vond het gebeurde een slecht voorbeeld, zó slecht dat hij een of andere disciplinaire maatregel niet onnodig zou vinden, vooral — voegde hij er aan toe — met het oog op de propaganda.

Na deze met veel brio uitgesproken rede, want het was een rede, werd het zaaltje ietwat onrustig. Het andere forumlid goot olie op de golven. Hij vond die splitsing niet zo erg, integendeel hij vond die in bijzondere gevallen zeer natuurlijk. In verreweg de meeste gevallen, zei hij, komt de eensgezindheid vanzelf tot stand en dat is te danken aan het feit, dat de fractie van de Eerste Kamer goed gespecialiseerd is. Eigenlijk is dit iets toevallige: de leden van de Eerste Kamer worden gekozen door de leden der Provinciale Staten en het is bekend, dat de Provinciale Staten zeergesteld zijn op hun zelfstandigheid, wat het gevaar meebrengt, dat de Eerste Kamer-fractie een eenzijdig karakter krijgt. Het was hem wel bekend, dat van hogerhand, dat wil zeggen door het Partijbestuur, maatregelen waren genomen om een zekere evenredigheid in de bezetting der fractie te verkrijgen, maar hij betuitfelde of die maatregelen voldoende waren. Wat hiervan zij, de tegenwoordige fractie is — toevallig of niet — goed geordend, hij vond het een goed „assortiment", in de fractie hebben bestuursmensen, burgemeesters en wethouders, agrariërs, leiders op sociaal-economisch gebied, juristen en hoogleraren en financiers zitting en er komen zo goed als geen wetsontwerpen aan de orde of een of meer deskundigen geven voorlichting, waarna een discussie ontstaat, die in verreweg de meeste gevallen leidt tot eenstemmigheid. Dit is, verklaarde hij, geen eenstemmigheid uit partijdiscipline maar een eenstemmigheid uit overtuiging van vrije en onafhankelijke mensen.

Met de zaak-Nieuw-Guinea is het anders gesteld: het is een zaak, welke geheel het volk interesseert, een zaak met een niet zeer briljante geschiedenis en vooral een zaak, die de verantwoordelijkheid van Kamerleden raakt. Het moge waar zijn, zei hij, dat bij de beoordeling van deze zaak vele en veelsoortige sentimenten en ressentimenten zich doen gelden — jeten zijn, dat de behandeling van deze zaak zich voltrekt in een sfeer van geheimhouding, terwijl toch het Parlement verantwoordelijk is en blijft voor bepaalde maatregelen, als bijvoorbeeld de militaire maatregelen, en dit is blijkbaar voor verschillende Kamerleden niet te verwerken, terwijl andere Kamerleden dit wél kunnen, omdat zij een onbeperkt vertrouwen hebben in het beleid van minister Luns. Men denke, riep hij uit, over dit conflict, dat in wezen een gewetensconflict is, niet gering, men kan dit conflict niet oplossen door een beroep op de partijdiscipline. Hier moet alle kritiek op de houding der Kamerleden zwijgen en de Kamerleden aan zichzelf overlaten. Aldus dit forumlid.

Er volgde een — wat men noemt — geanimeerde gedachtenwisseling. Enerzijds wees men er op, dat het probleem niet was te overzien en met name het plan-Bunker te vaag was om het te kunnen beoordelen, anderen waren van oordeel, dat de Westelijke mogendheden en ook onze regering te weinig rekening hielden met het grote verschil tussen de Westerse en de Oosterse opvattingen. Weer anderen betoogden dat de belofte van zelfbeschikking, zo deze al niet onoordeelkundig was gegeven, haar kracht en binding had verloren door de veranderde omstandigheden sindert die belofte gegeven werd, waarbij zij wezen op de veranderde houding van Amerika en Engeland, hoezeer die verandering dan ook kunstmatig werd gecamoufleerd.

De club ging uiteen, ieder met zijn eigen gedachten. Blij, dat ik geen Kamerlid ben, zei een vriend van me.

(Advertentie)

RUYS kantoormachines

(Advertentie)

duel om kashmir

Reeds meer dan dertien jaar geleden is de ruzie tussen Pakistan en India om Kashmir begonnen. Beide landen hebben de kwestie-Kashmir dezer dagen weer bij de Veiligheidsraad aanhangig gemaakt. Pakistan verwijt India, dat het de zelfbeschikking, die beloofd is, niet aan Kashmir wil verlenen. India daarentegen blijft op het standpunt staan, dat Pakistan de militaire bezetting uit Kashmir moet terugtrekken, zoals is afgesproken in de resoluties van de Verenigde Naties. Pas daarna kan men verdere stappen ondernemen. India maakt er echter al sinds lang geen geheim meer van, dat het niet gebrand is op een referendum in Kashmir. „De volksstemming is al geen oplossing meer, omdat daardoor de godsdienstoorlog weer opnieuw zou beginnen." Aan de afscheiding van India en Pakistan ging ook een bloedige godsdienstoorlog vooraf, die aan honderdduizenden mensen het leven heeft gekost. In India meent men, dat Kashmir voor goed verloren is voor de Indiase staat, wanneer er een volksstemming gehouden zou worden, omdat in Kashmir overwegend mohammedanen wonen, de geloofsgenoten van de Pakistani. Pakistan ziet in de argumentatie van Nehroe een ernstige bedreiging. De Indiase regering heeft immers met bijna evenveel woorden doen uitkomen, dat in geval Kashmir onafhankelijk zou worden van India, de 35 miljoen mohammedanen op Indiase bodem hiervoor met hun burgerrecht, zo niet met hun leven zouden moeten boeten. De insinuaties van Pakistan, als zou het in Kashmir ook tot een bevrijdingsoorlog kunnen komen evenals in Algerije, neemt niemand ernstig. Tot op heden heeft niemand een uitweg kunnen vinden. De Indiase voorstellen om Kashmir in twee stukken te verdelen, worden door Pakistan volkomen genegeerd. Het slot van het liedje zal wel worden, dat een van beide partijen zich ten slotte in de steek gelaten voelt door het Westen.

J. P. S.

amateur-wetenschap

In de Sowjetrussische bedrijven zijn ongeveer 30.000 amateur-ingenieurs in 2000 laboratoria werkzaam. Dit deelde de secretaris van de Sowjetrussische Academie van Wetenschappen, Fedorov, mee tijdens een persconferentie in Moskou. Deze amateur-ingenieurs, die geen studies hebben gedaan, maar van „uitvinden" een hobby hebben gemaakt, trachten op deze wijze hun vrije tijd door te komen. Fedorov voegde er aan toe: „Omdat de werkweek in de Sowjet-Unie steeds korter wordt, moeten wij ons ernstig bezinnen op het probleem, hoe wij de vrije tijd van de arbeiders nuttig kunnen besteden".

in een koude mei legt een vogel toch zijn ei

de vijfde republiek

tweede editie

Parijs, 1 mei – Er heerst een kille, rustige bijna ontspannen sfeer in Parijs. Na de opwindende dagen van de afsluiting der akkoorden van Evian, na het voor De Gaulle zo prachtig verlopen referendum, na het vertrek van Debré, de arrestatie van de generaals Jouhaud en Salan, en de meer droevige dan belachelijke actie van de eens zo beroemde verzetsleider en politicus Georges Bidault, trachten de Fransen kennelijk een tijdje alle politieke spanning te vergeten. Men wacht af, en laat de regering nu eens haar gang gaan.

de regering pompidou stelt zich voor

De nieuwe minister-president Pompidou heeft zulks heel goed begrepen en zijn regeringsverklaring, waarmee hij zich aan de assemblée voorstelde, wil op alle terreinen aan deze behoefte naar rust tegemoet komen. Het was een nuchter en zakelijk betoog, dat naar alle zijden vertrouwen en medewerking zocht te wekken, zonder al te veel te beloven. Daarmee is natuurlijk nog lang niet gezegd dat hij ook dat vertrouwen zal krijgen. Er smeult onder het tijdelijk rustige oppervlak een diep gewortelde wrok bij de democratische partijen tegen het regime van De Gaulle, tegen de verzwakking van de parlementaire structuur, tegen de manier waarop Debré de partijen minachtte, terwijl hij tegelijk onderhandse relaties onderhield met de rechtse extremisten. Nu de Algerijnse kwestie enigszins naar het tweede plan gaat verschuiven, keert zich het wantrouwen tegen De Gaulle zelf. In een schitterende rede heeft oud-minister-president Paul Reynaud deze gevoelens geventileerd, en ook als Pompidou het vertrouwen van de assemblée behoudt, zal de kritische waakzaamheid bij de regerings- en de oppositiepartijen niet minder worden. Integendeel, het is waarschijnlijk dat de politieke strijd om de eigenlijke structuur van de Vijfde Republiek (nu in haar tweede editie) pas goed begint.

De partijen zijn nog niet vergeten dat Debré voor de akkoorden van Evian geen stemming in het parlement heeft gevraagd, ongetwijfeld uit minachting voor het parlement, en om de nederlaag van de extremisten niet voor de hele natie zichtbaar te maken. Erger nog is het feit, dat Debré en De Gaulle wel nieuwe verkiezingen onmiddellijk na het referendum in het vooruitzicht hebben gesteld, maar dat De Gaulle er vervolgens van heeft afgezien. Een nieuw en pijnlijk bewijs dat het staatshoofd het parlement minder hoog aanslaat dan de „stem van het volk" die hij zelf via het referendum rechtstreeks wenst te vernemen, en niet via de „professionals" zoals hij de parlementariërs eigenlijk beschouwt. Het deed de partijen, en ook een regeringspartij als de MRP bijzonder onprettig aan, dat het referendum de uitspraak over Evian koppelde aan de uitspraak over De Gaulle in het algemeen en zijn politiek in de toekomst.

Bewust van dit alles, tracht De Gaulle toch nieuwe steun te vinden, juist bij die partijen die hem wel in de Algerije-politiek volgden, maar die scherpe kritiek uitoefenden op de sociale politiek, de politiek aangaande Europa, de Navo, en ten aanzien van het democratisch karakter van het regime. Het gaat daarbij om de socialisten, de radicalen (nu in een nieuwe groep, de „Entente Démocratique", onder Maurice Faure verenigd) en ten dele ook de MRP. De Gaulle moest — zoals overigens Fanfani in Italië — een middenlinkse regering zoeken, omdat de rechterzijde hem ontvalt: de UNR is gespleten inzake Algerije, zoals ook de onafhankelijken. Deze partijen zouden bij verkiezingen zeker zware klappen gekregen hebben. De Gaulle koos dus een premier die geen partijman is, en hoopte op de medewerking van Guy Mollet. De socialisten weigerden echter. Daarmee ontstond een regering die nog altijd midden-rechts staat: een kleurloze volgeling van De Gaulle als premier, elf ministers van de UNR, drie van de Onafhankelijken, vijf van de MRP (let wel: twee meer dan onder Debré). Krachtige figuren als Pflimlin en Maurice Schumann traden voor de MRP in de regering.

Daarmede heeft de partij van de Franse christen-democraten een grote verantwoordelijkheid op zich genomen. Zij neemt deel aan de regering met haar beste mannen, hoewel ze weet dat het experiment heel gemakkelijk kan mislukken. Maurice Schumann is sinds de Engelse tijd veel te persoonlijk aan De Gaulle gebonden om werkelijk tegenstand te bieden als de regering rare dingen doet. Pflimlin echter is uit ander hout gesneden. Als het erop aankomt zal hij zijn mening niet onder stoelen of banken steken, en vooral in de Europese politiek zal hij de oude Schumann-lijn tegen De Gaulle verdedigen. In het debat na de regeringsverklaring van Pompidou heeft de MRP haar Europese standpunt nadrukkelijk naar voren gebracht. De heer Drey, fractievoorzitter van de MRP, heeft verklaard, dat zijn partij blijft vechten voor het „supranationale Europa" en dat zulks voorwaarde is voor haar deelname aan de regering! Daarmee is gesteld dat de MRP binnen de nieuwe regering de waarborg wil en zal moeten vormen, dat de democratische structuur van de republiek onaangetast blijft, dat de Europese en Atlantische politiek niet verzwakt wordt en dat de sociale politiek sterker beklemtoond wordt. Als dat niet gebeurt moet zij uit de regering treden of de rekening betalen. Zo ligt de „calculated risk" die de MRP loopt.

Pompidou heeft inderdaad getracht deze risico's te verkleinen. In zijn regeringsverklaring vinden we niets dan verstandige, hoogstens hier en daar wat te algemene gedachten. De akkoorden van Evian worden uitgevoerd, er is geen weg terug mogelijk, Frankrijk blijft een trouwe bondgenoot van de NATO, de Europese samenwerking wordt voortgezet, de arbeiders moeten meer deelnemen in de economische vooruitgang, de economische expansie moet worden voortgezet. Dit alles klinkt heel goed, maar men is geneigd zich aan te sluiten bij het oordeel van de christelijke vakbeweging die zegt, dat zij de regering niet naar haar woorden, wel naar haar daden zal beoordelen.

Pompidou heeft ook uitvoerig gesproken over de nauwe samenwerking tussen regering en parlement, welke volgens hem in de toekomst intensiever moet worden. De assemblée heeft voorlopig nog niet het vertrouwen, dat dit ook zal gebeuren. Paul Reynaud heeft in scherpe en tegelijk schitterende bewoordingen voor de assemblée uiteengezet, dat de grondwettelijke structuur van de republiek in gevaar is, ja dat de aanwezigheid van Pompidou als premier reeds een duidelijk bewijs is van de ontkrachting van het parlement. Als deze openhartige kritiek ook in de toekomst op zakelijke wijze wordt voorgedragen — en Pompidou er naar luistert — dan kan de Vijfde Republiek het gevaar van een bijna monarchistische machtsconcentratie in Louis Philippe-stijl ontlopen. Gaat het anders, dan zou na de oplossing van het „Algerijnse vraagstuk" het verschrikkelijke en veel gevaarlijker spook van een „Frans vraagstuk" kunnen opdoemen.

DR. K. J. HAHN

eerlijker behandeling voor de australiër

recht om te stemmen en te drinken

De Australische centrale regering heeft iets van haar tanende populariteit in het Australische Noorder-Territorium herwonnen door een veel omstreden en lang verwenste wet te veranderen. Deze wet stelde op het verstrekken van sterke drank aan inboorlingen een minimumstraf van zes maanden bij een eerste overtreding; op een tweede overtreding stonden twaalf maanden. Beroep op het Hoge Gerechtshof was alleen mogelijk in geval van overtuigend bewijs van onschuld; een beroep op de strafmaat bestond er niet.

De centrale regering heeft nu een wijziging goedgekeurd die de rechter meer armslag geeft. Dat betekent niet dat handelaars in gedistilleerd of lieden die inboorlingenmeisjes kopen voor sterke drank, niet in de gevangenis terecht komen. De wijziging stelt de rechters alleen in staat de bokken van de schapen te scheiden. Want in veel gevallen is het vergrijp helemaal niet ernstig en verdient een eerste overtreding eigenlijk niet meer dan een boete.

Het Noorder-Territorium, met een bevolking van ongeveer 25.000 blanken en 17.000 inboorlingen, heeft lang moeten strijden voor deze wetswijziging. Dit gebied staat rechtstreeks onder bestuur van de centrale regering geadviseerd door een eigen wetgevende raad.

brief uit sydney

De mensen in het Territorium menen dat de minister voor dit landsdeel hun beschaving niet erg hoog aanslaat. En misschien heeft hij gelijk. Van alle inboorlingen hebben ongeveer twee dozijn voldoende ontwikkeling om het burgerrecht te ontvangen. Twintig van hen kunnen vlot schrijven, maar allen op een paar na zetten in plaats van hun handtekening een kruisje. Niemand van hen is geabonneerd op een landelijk blad uit het zuiden van Australië of heeft een plaatselijk blad. En toch hebben deze paar dozijn burgers het recht om te stemmen en alcohol te drinken, net als alle andere Australiërs.

De overige Australische inboorlingen zijn geregistreerd als „wards". Wards zijn mensen die geacht worden bij het behartigen van hun zaken hulp nodig te hebben. Zij mogen geen alcohol drinken en hun vrouwen mogen niet omgaan met een blanke man, behalve wanneer ze met hem getrouwd zijn (dit geeft natuurlijk heel wat problemen in de verlovingstijd). Wanneer een ward werkt, ontvangt hij niet het volle loon, maar Sociale Zaken betaalt hem een zakgeld uit en bewaart de rest voor hem.

In het verleden zijn er dikwijls stemmen opgegaan voor een volledig burgerrecht, dat wil zeggen een onbeperkt recht voor alle inboorlingen om te stemmen en te drinken. Maar ieder die iets afweet van de Australische inboorling, beseft dat dit catastrofaal zou zijn. Ongeveer de helft van de kiezers uit het Noorder-Territorium zou bestaan uit mensen die nog in uiterst primitieve omstandigheden leven; zij hebben zelfs nog nooit gehoord van de hoofdstad Canberra. Het zou natuurlijk op bezoekers uit Azië of Afrika wel een goede indruk maken als deze lieden het burgerrecht zouden bezitten, maar het heeft weinig zin voor de opbouw van een gebied dat alleen met moed en hard werken de zevende staat van Australië kan worden. Het onbeperkt verstrekken van sterke drank zou onvermijdelijk uitlopen op daden van geweld en moord. Melaatsheid en andere ziekten zouden zich verspreiden, zelfs tot de blanke gemeenschap. Inlandse vrouwen zouden nog meer misbruikt worden dan thans.

Maar de harde wetten, zoals ze tot nu toe bestonden werden door kenners beschreven als schandalig en onrechtvaardig. Want het is duidelijk dat de wetten, hoe streng ze ook waren, de grote schuldigen niet konden grijpen, terwijl de kleurlingen en volbloed inlanders de slachtoffers waren, wier enige schuld was dat ze een vriend gezelschap hielden.

Bovenaan de droeve lijst van deze slachtoffers stond de beroemde inlandse schilder Albert Namatjira. Deze Namatjira, over heel de wereld om zijn schilderijen bekend, stierf drie jaren geleden in de gevangenis, nadat hij veroordeeld was wegens het verstrekken van sterke drank aan zijn familieleden die „wards" waren. Hij stierf na zes maanden gevangenisstraf met dwangarbeid.

Toen het Australische gouvernement aan Namatjira het burgerrecht verleende, besefte het jammer genoeg niet dat hij wel verstandelijk en artistiek behoorlijk ontwikkeld was, maar ook nog een trouw lid van zijn stam. Het was zijn stamplicht de zijnen te laten delen in wat hij bezat, zoals hij met hen gedeeld zou hebben wat hij meebracht van de jacht. En hij bracht nu als buit van zijn rooftocht mee het recht om te drinken als een blanke. En dat recht deelde hij met hen. Wanneer hij dat niet gedaan had, zou hij als een slecht kameraad veracht zijn.

In Alice Spring vertelde onlangs Rex Battarbee, de blanke „vader" van de kunstgroep waartoe Namatjira behoorde, dat deze vóór zijn dood tweemaal de autoriteiten gevraagd had hem het burgerrecht te ontnemen. Hij had aan Battarbee gezegd: wij inboorlingen hebben een paar eeuwen een behoorlijk leven gehad, we hebben dat van jullie niet nodig.

Inderdaad. Als er onder de blanken beschaafde drinkgewoonten bestaan, dan kunnen de inboorlingen die niet volgen. Blanken in de noordelijke streken hebben de naam pas op te houden met drinken als ze onder de tafel vallen of geen geld meer hebben. Geen wonder dat sommige missionarissen in die streek alleen heil zien in volledige geheelonthouding van de blanke bewoners van het Noorden.

REX BRICO

een week wereldnieuws

luxemburg bemiddelt - engeland en de e.e.g. - erhard trekt aan de volkswagen - allan dulles - over het communisme - vrijheid en grondwet in de sowjet-unie

DE MINISTER VAN BUITENLANDSE zaken van Luxemburg, Schaus, heeft blijkens mededelingen aan de pers het plan opgevat een poging te ondernemen om de standpunten van zijn twee Benelux-partners en dat van Frankrijk ten aanzien van de politieke samenwerking der Zes te verzoenen. Het is echter de vraag, of minister Schaus, die zich volledig achter het plan-De Gaulle heeft gesteld, wel de geschikte figuur is om deze bemiddelingspoging te ondernemen. Door het optreden van het „team" Spaak-Luns „weinig realistisch" te noemen en de moeilijkheden op de jongste Parijse ministersconferentie als van „louter technische aard" te beschouwen, lijkt hij met zijn nog geheime „tussenoplossing" weinig bij zijn Benelux-partners te zullen bereiken.

VAN MEER BELANG BELOVEN IN deze fase te worden de besprekingen over de toelating van Engeland tot de EEG. Dinsdag wordt hierover in Brussel een ministeriële conferentie gehouden. Tot dusver zijn de besprekingen van min of meer voorbereidende aard geweest. De ministers van de zes moeten thans hun richtlijnen vaststellen voor de volgende fase, die een werkelijke onderhandelingsfase belooft te worden.

IN DIT VERBAND IS HET BEZOEK, dat Heath, de Britse ministeriële onderhandelaar, aan Rome heeft gebracht niet zonder betekenis. Italië bekleedt nl. in de eerstkomende tijd het voorzitterschap niet alleen bij de economische onderhandelingen met Engeland, maar ook in wat tot voor kort de commissie-Fouchet werd genoemd, de commissie die belast is met de uitwerking van het plan tot politieke samenwerking van de Zes. Ook de Italianen wensen oprecht, zoals bij de Brits-Italiaanse gesprekken in Rome bleek, de toetreding van Engeland tot de EEG en deelneming van Engeland, ook aan de politieke unie. Ook zij wensen hierbij de „integratie" als uiteindelijk doel niet op te geven.

DAAR KOMT BIJ, DAT DE TOETREding van Engeland tot het Europa van de Zes een van de hoofdpunten is geweest bij het jongste overleg in Washington tussen president Kennedy en premier Macmillan. En hoewel hierover weinig is meegedeeld, staat het wel vast, dat Kennedy grote druk heeft uitgeoefend op Macmillan om wat meer haast te maken en het tempo niet al te zeer te laten voorschrijven door de Gemenebestpartners, die begrijpelijkerwijze opkomen voor hun handelsbelangen.

KENNEDY ZIET DE OPLOSSING VAN deze (preferentiële) handelsproblematiek meer in internationaal of mondiaal verband, door afbraak van de tariefmuren ook door de met Engeland uitgebreide EEG. Hij denkt daarbij in het bijzonder ook aan zijn Latijnsamerikaanse partners in de „Alliantie voor de Vooruitgang".

DE WESTDUITSE AUTOFABRIKANten hebben het dramatische beroep, dat minister Erhard eind maart op ondernemers en vakbeweging heeft gedaan — om matiging te betrachten bij prijzen en lonen — aan hun glimmende laars gelapt, en een verhoging van de autoprijzen doorgevoerd. Erhard — die in maart zei, dat de Duitsers kennelijk het gevoel hebben verloren voor wat mogelijk is en die een (verdere) verzwakking van het Westduitse concurrentievermogen ducht — hoopte via de Volkswagenfabriek (waarin de Bondsrepubliek en het Land Neder-Saksen samen nog altijd een belang van 40% hebben) te bereiken, dat deze prijsverhoging, althans voor het grootste deel ongedaan gemaakt zou worden. Hij leek hierin te zullen slagen, maar tenslotte heeft ook de directie van de Volkswagenfabriek besloten het beroep van de minister voor kennisgeving aan te nemen.

VOOR HET POLITIEKE PRESTIGE van Erhard — die de ambitie heeft Adenauer op te volgen, zij het tegen de zin van „der Alte" — dreigt dit een ernstige slag te worden. Maar het lijkt weinig waarschijnlijk, dat de bewerker van het „Wirtschaftswunder" zich zo maar gewonnen zal geven. Al zijn kruit is nog niet verschoten, al beschikt hij niet over zo grof geschut als president Kennedy tegen de staalfabrikanten in stelling kon brengen.

ALLAN DULLES, DIE VELE JAREN DE leiding heeft gehad van het Central Intelligence Agency, de Amerikaanse inlichtingendienst, heeft vorige week in een televisie-interview van een uur, zijn visie gegeven op het gevaar dat het communisme vormt voor het Westen. Zijn voornaamste conclusie: „moreel leiderschap" alléén kan leiden tot rampspoed! De V.S. moeten het hoofd bieden aan openlijke of verkapte aggressie, waar deze zich voordoet. Deze moet serieus genomen worden in bijv. Zuid-Vietnam; in bijv. Kongo is echter de Sowjet-interventie nooit echt gevaarlijk geweest. Chroesjtsjow is met zijn politiek van wisselbaden — „sugar and beating", zei Dulles — er op uit het Westen te verleiden tot apathie of zinsbegoocheling. En verder: „De Chinese kwestie is kennelijk zeer ernstig... ik verwacht geen revolutie in de communistische wereld..." Ook dit is geen opzienbarende uitspraak. Wel opmerkelijk is wat volgde: „Maar er komt een nieuwe generatie op in Rusland en ik heb het gevoel, dat sommigen van de jongere generatie Russen, naarmate zij meer van de wereld leren kennen, grote druk zullen gaan uitoefenen om meer vrijheid te krijgen".

DEZE UITSPRAAK, GEDAAN DOOR een door ervaring sceptisch geworden man, geeft opnieuw reliëf aan de binnenlandse ontwikkeling in de Sowjet-Unie sinds de dood van Stalin, aan de destalinisatie die — bij alle zwenkingen — aan de Russen een groter vrijheid heeft gebracht.

VAN DE DOOR DULLES BEDOELDE jongere generatie Russen is de 28-jarige dichter Ewgeny Jewtoesjenko, die op het ogenblik in Engeland op bezoek is, de meest welsprekende woordvoerder. Hoewel hij loyaal staat tegenover het politieke regime in zijn land heeft hij herhaaldelijk kritiek geleverd op de byzantinistische Sowjet-maatschappij, waarin hij opkomt voor eerlijkheid: „Ooit zullen de komende geslachten brandend van schaamte het zich herinneren, wanneer men de balans heeft opgemaakt van de laagheid en de valsheid van de zeer vreemde tijden.... waarin simpele eerlijkheid moed werd genoemd".

TOT DEZE MOED, DEZE SIMPELE eerlijkheid, is de overigens moedige Chroesjtsjow blijkbaar niet in staat. Met veel omhaal van woorden heeft hij op de jongste zitting van de Opperste Sowjet de instelling van een door hem zelf gepresideerde commissie bekend gemaakt, die een nieuwe, democratische grondwet moet opstellen. Deze grondwet zou noodzakelijk geworden zijn door de overgang van de fase van de dictatuur van het proletariaat naar de fase van de socialistische staat van het gehele volk. Zij zou de overgang moeten vergemakkelijken van het socialisme naar het communisme.

DE SIMPELE WAARHEID IS, DAT DE grondwet van Stalin van 1936 door Chroesjtsjow en de zijnen nauwelijks verbeterd zal kunnen worden. De even simpele als lugubere waarheid is, dat deze schoonklinkende grondwet nooit is toegepast. Integendeel als rookgordijn heeft gediend voor een afschuwelijke terreur. Voor het uitspreken van deze simpele waarheid is in de Sowjet-Unie de tijd blijkbaar nog niet rijp.

MOMMERSTEEG

LEI OP EN LUISTER

Decca brengt op twee 30 cm. L.P.'s een nieuwe opname van Bachs vier Orkest-Suites, uitgevoerd door het Stuttgarter Kammerorchester onder Karl Münchinger. Wij hebben er de stereo-versie van beluisterd (SXL 2300 en 2301). De opname is natuurlijk ook in mono verkrijgbaar.
Ook in deze nieuwe uitvoering van Bachs orkestwerken houden de Stuttgarters hun naam van uiterst gedisciplineerd ensemble hoog. Zoals steeds houdt Münchinger de teugels strak, maar overal blijft de klank helder en doorzichtig en zo komt ook de voor elke suite verschillende instrumentatie goed tot zijn recht. Zo de meest lyrische 2de Suite, met zijn strijkersbezetting, doorweven met de prachtige fluit-obligaten door Jean-Pierre Rampal zó heerlijk geblazen, dat hij deze uitvoering een extra plus bezorgt. Ook constateert men weer eens in deze Bach-suites, met hun open orkestklank, wat een pulk van instrumentalisten dit kamer-ensemble rijk is.
Of de opname dan volmaakt is ? Wel, de eerste, in alle opzichten volmaakte opname, moet nog van de pers komen. Zo wordt hier de Courante uit de 1-ste Suite toch wel wat al te strak, te militairement gespeeld, zo ook de Gavottes uit Suite No. 2. Over het algemeen trouwens zou ietwat meer speelsheid in de uitvoering geen kwaad hebben gedaan. Enkele tempo's zijn te vlug : zo in de Ouverture van Suite No. 2 en die van de Menuetten uit de Vierde Suite, die daardoor teveel een Bourée-karakter krijgen.
Het zijn alles bijeen detailkwesties, die aan het geheel niet zoveel afdoen. Het hoogtepunt in deze interpretatie bereikt Münchinger onzes inziens in de ouverture van Suite No. 4 met zijn prachtig doorwerkte tutti's en de verend lichte en lenige klank in het vlugge middendeel.
Jammer dat de Derde Suite enige klankvervorming vertoont op het einde. Als geheel is deze nieuwe opname van Bachs Orkest-Suites zeer aan te bevelen. De platen geven (vooral waar het ensemble echt een kamermuziekklank produceert) een krachtig stereofonisch effect.

l'Oiseau-Lyre laat op SOL 60043 in stereo horen Mozarts sonaten voor viool en piano in Es-Dur (K 481), in G-Dur (K 379) en e-moll (K 304) gespeeld door William Kroll (viool) en Artur Balsam (piano). De uitvoering wordt gekenmerkt door een edele eenvoud, die de term „klassiek" waardig is. Toch is Balsam duidelijk de meerdere. Hij blijkt een begenadigd Mozart-vertolker. Het klinkt bij hem alles zo vanzelfsprekend, het ademt alles zo vrij en levend, dat men alleen maar wensloos-gelukkig toeluistert. Krolls spel is zeker van hoog gehalte, maar hij is net iets te week. Zijn vele portamenti zijn niet helemaal in harmonie met het waterklare spel van Balsam.
De stereofonische dieptewerking is volmaakt soms zelfs té manifest, waar het dan lijkt of de piano wat onnatuurlijk ver achter de violist staat. Een voordeel van zo'n stereo-opname is dan nog, dat de geluidsdynamiek veel gedifferentieerder door komt.
Helaas vertoont de plaat (wat bij l'Oiseau-Lyre wel meer voorkomt) naar het einde toe nogal wat geluidsvervorming.

Van Schumanns „Carnaval" en Liszts Zes „Paganini"-etuden, gespeeld door Nikita Magaloff, is nu een stereo-versie verschenen (Philips 835 090 AY). We hebben destijds het verbluffende spel van deze alleskunnende pianist al genoegzaam beschreven. Het geheel vormt een piano-recital van zeldzaam hoog niveau. Op deze stereoplaat komen vooral de grote dynamische verschillen in Schumanns „Carnaval" beter tot hun recht, wat het werk een bonter, meer carnavalesk karakter geeft. Zeer aanbevolen !

Van de mono's noemen we het eerst een Decca (LXT 5667), waarop Ansermet met zijn Orchestre de la Suisse Romande Fauré's „Pelléas et Mélisande", diens voorspel voor „Pénélope" en de suite „Masques et Bergamasques" laat horen, benevens Debussy's „Petite Suite" voor orkest. Echte muzieken naar de hand van Ansermet. De vier delen uit de „Pelléas" krijgen een aristocratische, zeer fijnzinnige vertolking. De meer dramatische „Pénélope"-prelude met zijn wijd gespannen melodiebogen, herinnerend aan Wagners „Tristan", weet Ansermet tot een boeiend geheel te maken; de in een veel lichtere (en meer conventionele) toon gehouden „Masques" krijgen hun speels en vluchtig aandeel. Maar zijn hoogste troeven speelt de dirigent uit met de meesterlijke vertolking van Debussy's „Petite Suite". Het wiegende „En Bateau", de feestelijke „Cortège" en het speels „Menuet" en „Ballet", ze vormen in deze interpretatie één feest van klank.
Een zeer verheugende mono is ook de Philips 610117 VR, waarop „Die Stuttgarter Solisten" onder Marcel Couraud de „Vier Jaargetijden" van Vivaldi ten gehore brengen. Over deze vier karakter-vioolconcerten hebben we hier al enige keren kunnen berichten. Maar over de uitvoering graag een goed woord. Het ensemble lijkt ietwat sterker bezet dan dat van I Musici, die een reputatie bezitten betreffende genoemd werk. Voor ons gevoel streeft Couraud met zijn mannen echter I Musici voorbij. Hun spel is wat ruiger, maar dan ook levendiger en vuriger. Ze zijn niet bang de door Vivaldi als natuur-imitaties bedoelde passages zo realistisch mogelijk weer te geven en... het doet deze concerten beslist goed. Ze benadrukken de spontaneiteit en doen de zin voor humor van de componist recht. De violist Astorre Ferrari solieert met slanke, gespierde toon. Voor ons was deze interpretatie een ontdekking. Op Mercury MMA 11082 laat het Minneapolis Symphony Orchestra, onder Antal Dorati, Bartoks „Concert voor Orkest" en diens „Hongaarse Schetsen" (5 delen) horen. Meer pittige en forse dan fijnzinnige vertolkingen. De geluidsdynamiek is te weinig gedifferentieerd, wat vooral het eerste deel van het „Concert" schade doet. Daarbij is de toonbalans niet helemaal in orde. De hoge tonen klinken te spichtig, de lage te „wollig".

De „Hongaarse Schetsen" komen er nog het beste af. Dit soort anekdotische muziek ligt Dorati blijkbaar beter.
Een tweede Mercury : MMA 11052, waarop Rachmaninoffs Tweede Symfonie, uitgevoerd door het Detroit Symphony Orchestra onder Paul Paray, vertoont dezelfde opname-technische fouten. Het werk wordt voorgedragen met de onvervalst romantische allure die het behoeft. Wellicht had het een tikkeltje minder zwaar en zwaarmoedig gekund. Het loodzware werk vertoont toch nog wel enkele lichtpunten, die hier verwaarloosd werden.

Tot slot vragen enkele vermeldenswaardige 45-toerders de aandacht. Op Decca CEP 716 hoort u Teresa Berganza in Aria's uit „Elena e Paride", „Orfeo ed Euridice" en „Alceste" van Gluck en de geestige aria : „Stizzoso mio stizzoso", uit „La Serva Padrona" van Pergolesi. Het orkest van The Royal Opera House, Covent Garden, onder Alexander Gibson geeft de heerlijke zang van Berganza prachtig partij.

H. M.

schrijfsels en schrifturen

Al heeft Dr. J. Presser, hoogleraar in de geschiedenis aan de universiteit van Amsterdam, zich verschillende malen zeer laatdunkend uitgelaten over wat door zijn bril de katholieke Kerk is, dit mag ons niet blind maken voor de bijzondere positieve zijde, waarop hij zich in zijn werken toont. Hij laat zich werkelijk kennen in zijn boeken. In „Amerika" en „Napoleon" zien wij een gedurfd historicus aan het werk, bovendien een litterator van formaat, en vooral, een bewogen mens, geraakt door de nood van de kleinen, de armen, de verachten. Het is wederom deze menselijke en christelijke trek, die een onlangs verschenen bundel van deze marxistische historicus kenmerkt en sympathiek maakt 1). Het is een verzameling opstellen van geheel verschillende portuur, op het gebied van geschiedenis en politiek, gemengd met autobiografische elementen, reikend van 1929 tot 1961, van wetenschappelijke uiteenzettingen tot kranteartikelen. Met recht heeft Presser deze bundel „Schrijfsels en Schrifturen" genoemd. Verschillende hem dierbare gedachten en gevoelens komen erin naar voren, onsystematisch, zonder dat een eigenlijk „Leitmotiv" de bundel bindt. Tenzij dat is: Presser als mens, denkend, doende, schrijvende, levende vooral. Hij staat er helemaal vóór ons, met zijn hartstocht voor de menselijke waardigheid van allen, met zijn niets ontziende, bijna fanatieke bekommernis om het recht voor de machtelozen; hartstocht en zorg die dikwijls zijn wetenschap voorbij dreigen te lopen en aan zijn taal een hem kenmerkende geladenheid geven. Met name het opstel: „Het anti-semitisme als historisch verschijnsel" getuigt hiervan: men kan er zijn „Nacht der girondijnen" achter zien staan; van hieruit kunnen we er ook weer begrip voor opbrengen, dat in zijn „Napoleon", waar alle heldenvereerders en legende-makers door zijn scherpe pen dodelijk gewond op het slagveld bleven liggen, de Jood Heinrich Heine, hoewel legende-bouwer, fier rechtop is blijven staan. Ons beeld van Presser wordt afgerond door enige opstellen geschreven voor „De Groene Amsterdammer", die ons een beeld geven van de leraar, die hij vóór zijn professoraat moet zijn geweest en van zijn beslist grote journalistieke gaven.

P. GIELES

1) J. Presser. Schrijfsels en schrifturen, Moussault's uitgeverij n.v., Amsterdam 1961.

TOO LATE BLUES

een nieuwe film van Casavetes

Ongeveer een jaar geleden is er een film in vertoning geweest, die nogal de aandacht heeft getrokken, namelijk „Shadows" van John Casavetes. Het was een interessante film, maar haar spontaniteit — die als een van haar aantrekkelijkste en markantste eigenschappen werd beschouwd — was toch meer schijn dan werkelijkheid. Dit betekent geen verwijt tegen „Shadows" als film. Men denke het zich namelijk eens in : een werk met een vertoningsduur van rond anderhalf uur, dat van spontaniteiten aan elkaar hangt. Het zou geestelijk niet om uit te houden zijn van vermoeienis. Bij ieder werk — en zeker bij werk van langer adem — is rangschikking onder verstandelijk overleg onmisbaar. Dit hoeft het aandeel van het improviserende zeker niet uit te sluiten; maar de improvisatie mag niet storend werken op een algemene rangschikking. En dat gebeurde bij „Shadows" volgens mij (te) vaak. De film gaf mij dan ook meer de indruk, dat Casavetes het geheel niet helemaal in de hand had gehad en de geïmproviseerde onderdelen niet binnen de eenheid van zijn film had kunnen voegen, dan dat het werk ontstaan was uit een vrije samenwerking.

Toch bezat het werk meer dan genoeg artisticiteit om nieuwsgierigheid te wekken naar Casavetes' volgende produkt *Too late blues*, een film die niet gebouwd is op de improvisatie. Vergelijkt men haar stilistisch met „Shadows" dan geloof ik toch dat, ondanks de grotere artistieke spanning in „Shadows", er voor de verdere ontwikkeling van Casavetes meer mogelijkheden liggen in de lijn, welke hij in „Too late blues" heeft gevolgd. „Shadows" kan, binnen de eigen stijl, zeker verbeterd worden, maar alleen door raffinement : door een zo vernuftige en overlegde rangschikking, dat niet meer te merken is, dat de spontaniteit en de improvisatie schijn zijn. Zo iets kan echter maar een keer terwille van een louter esthetisch genoegen. Wie het bereikt heeft kan alleen maar tot herhaling komen.

In „Too late blues" heeft Casavetes het frisse overgenomen van „Shadows", zonder in de val te lopen van het estheticisme, die hij in die film voor zich zelf had opgesteld. Zijn dramatische verbeelding berust in „Too late blues" niet, zoals in „Shadows", op het genoegen van het „mooie" maar op belangstelling voor het genuanceerd menselijke. Het geeft aan zijn film een warmer toon dan „Shadows" had.

Het frisse, door Casavetes uit „Shadows" in „Too late blues" meegenomen, komt vooral tot uitdrukking in de eerste helft. De personen zijn een viertal musici, die onder leiding van een jonge pianist en componist jazz spelen. Het spelen is gedeeltelijk broodwinning, maar een karige, omdat de vier een eigen „jazz-idealisme" bezitten. Ze zijn — met name de jonge componist — bijna verliefd op de jazzmelodieën zoals zij ze brengen en spelen daarvoor, als het moet, liever in parken voor weinig geld dan hun muziek te verloochenen door zich aan te passen aan de eisen van dure nachtclubs.
Bij het begin van de film spelen de vier voor een aantal negerkinderen. Het zwakke van een doorzichtige enscenering van spontaniteit blijkt bijzonder gauw bij kinderen. Het is bijna aandoenlijk om te zien, zo gehoorzaam als de kinderen hun „spontane bewegingen" richten naar de aanwijzingen (die natuurlijk zelf onzichtbaar blijven). Deze opening is niet best; zij laat erge dingen verwachten, maar overgaande op de musici krijgt Casavetes spoedig de zaken weer in de hand. En dan ontwikkelt de film zich in een ritmisch uitstekend opgevangen ongedwongenheid, die je in het hart van de film zelf brengt.

Knap suggereert Casavetes, door middel van een café sequens, levenswijze en karakter van de vier : je voelt je als toeschouwer verbonden met de groep. Die verbondenheid blijft er, wanneer de groep naar een feestje gaat, waar het barstensvol mensen is, die heen en weer lopen, kletsen, zich vertonen : kortom, de overvolle gelegenheid waar mensen komen om elkaar te laten zien, dàt ze er komen. Het is de mens in zijn zieligste vorm van maatschappelijkheid; de gedwongen maatschappelijkheid die voor het gevoelige individu de meest geestdodende eenzaamheid creëert.
Dit laatste komt — met dezelfde ongedwongenheid als de rest van dit deel der verfilming — persoonlijk en menselijk het best tot uiting bij een meisje in avondjurk, dat een poging doet om, binnen het lawaai, iets te laten blijken van een zeer bescheiden, maar wel apart zangtalent. Het kleine tafereel verloopt natuurlijk, zonder enige nadrukkelijkheid; de omringenden doen vriendelijk of op z'n ergst onverschillig; maar je ervaart de hardheid en de wreedheid van het afstoten.
De jonge componist en het meisje komen onder de invloed van deze sfeer tot elkaar. Het betekent geluk voor hen, gulheid tegenover elkaar, maar ook ongeluk en verbeten afstoting van elkaar.

Om deze kern is een hele geschiedenis gebouwd, die verder van weinig betekenis is en die ook niet bijzonder interessant verfilmd is : men voelt er het voorbeeld van het vele maakwerk, dat in dit genre wordt geproduceerd. De uitwerking van deze geschiedenis neemt het laatste en kleinste gedeelte van de film in beslag; de eerste helft is echter toch wel zó fascinerend, dat je geboeidheid groot genoeg is om je zonder ergernis door het aflopende tweede deel heen te helpen. Dat tweede deel is een concessie aan de „industrie". Het is voor Casavetes te hopen dat die concessie geen teken is van overgave.

D. OUWENDIJK

linieaaltjes

Betrekkingen aangeboden

MEISJESBESCHERMING, Lomanstraat 9, Amsterdam-Zuid, telefoon 713104 en het maatschappelijk advies- en inlichtingenbureau Centraal Station, Amsterdam, telefoon 46223 kunnen inlichtingen inwinnen over betrouwbaarheid werkgevers in binnen- en buitenland.

Huizen

HYPOTHEKEN, 1ste en 2de hypotheken, ook tophypotheken beschikbaar. Billijke voorwaarden. BOSMA'S BUREAU, Heerenveen. (Postbus 31).

Huwelijken

HUW. Brab. meisje R.-K., 28 j. v. uitst. fam., wil graag kennism. m. heer tot 35 j., m., z. g. pos. Brieven no. L 502 De Linie, Postbus 36, Nijmegen.

Limb. onderwijzeres, 32 jaar, jeugd. uiterl., veelz. belangst. zoekt kennism. met ontw. jongeman. Brieven onder no. L 499 De Linie, Postbus 36, Nijmegen.

Vakantie

Jonge man, 23 jaar, zoekt REISGEZEL voor reis per fiets via Griekenland naar Israël. Brieven onder no. L. 500 De Linie, Postbus 36, Nijmegen.

Betrekkingen gevraagd

Net R.-K. MEISJE, 25 jaar, zoekt een haar passende WERKKRING, b.v. winkel, kantoor of gezin. Inlichtingen gaarne toegestaan. Brieven onder no. L 501 De Linie, Postbus 36, Nijmegen.

kleine geschenken onderhouden de vriendschap
kies met zorg het meest gewaardeerde cadeau
geef een jaarabonnement op
de linie

Een prachtig geschenk voor de Eerste Heilige Communie

biddend kijken

door Basilius Senger o.s.b.
Een origineel gebedenboekje voor kinderen met 45 magnifieke illustraties in vier kleuren van Otto Schreiber. De gebeden zijn ontleend aan de liturgie (ochtend- en avondgebed, misgebeden, gebeden uit het kerkelijk jaar). 80 blz., linnen band, prijs *f* 4,95.
Verkrijgbaar bij de religieuze kunst- en boekhandel.

UITGEVERIJ DE TOORTS HAARLEM

Admiraal
super combi
4-kleuren ballpoint

Het ideale schrijfgereedschap. Prachtige solide afwerking. Feilloos werkende automatische kleurwisseling. Desgewenst leverbaar als 4-kleurenpotlood of als combinatie ballpoint/potlood.
12.50 tot 19.75
Ook in zilver of doublé en in twee- en driekleurencombinaties.
Admiraal
COPYRATOR BILTHOVEN
Postbus 16 tel. 03402-3390

OPENBARE VRIJWILLIGE VERKOPING TE VLEUTEN

Notaris J. M. A. DE GREEF-KOOP te Harmelen, zal op dinsdag 8 mei 1962 v.m. 11.00 uur in Hotel „Het Oude Raadhuis" te Vleuten, Dorpsstraat 28, ten verzoeke van de „Stichting Beheer Landbouwgronden (S.B.L.)" te Utrecht,

PUBLIEK VERKOPEN

de riant gelegen hofstede met bedrijfsgebouwen en erf te Vleuten, Puntenburg 1 (± 5 km van Utrecht), kad. gem. Vleuten sectie F nr. 92 ged. groot ± 56.90 A.
Mogelijkheid tot verbouwen voor **bewoning** of tot het **bouwen** van max. 3 bungalows (na afbraak opstallen) met inachtneming v. d. bep. van het uitbr.plan; in verband hiermede wordt gegadigden dringend verzocht tijdig vóór de veiling overleg te plegen met B. en W. van Vleuten-De Meern.
Vrije vestiging; echter niet voor bedrijven.
Aanv. bij bet. der kooppr. uiterlijk 19 juni 1962.
Bez. dinsdags en donderdags 2—4 uur.
Inl. en bilj. bij gen. notaris, Harmelen, Dorpsstraat 36. Tel. 03483—275.

Kom naar Kaatsheuvel en maak er... 'n efteling-dag van!

De direktie van
VROOM & DREESMANN DEN HAAG N.V.
vraagt voor zo spoedig mogelijk een

ervaren
direktie sekretaresse

Wat zijn de vereisten ?
middelbare schoolopleiding
volledig diploma sekretaresse
goede kennis van de moderne talen
in staat zijn geheel zelfstandig te werken
niet beneden de 25 jaar

Wat wordt er geboden ?
O.m. een zeer afwisselende werkkring.
Een vertrouwensfunktie met een daarbij passende honorering.
Sollicitaties met uitvoerige inlichtingen omtrent opleiding en ervaring te richten aan :
de direktie van

V&D
VROOM & DREESMANN DEN HAAG N.V.
onder letter D 9, Postbus 206, Den Haag.

Gehele en gedeeltelijke fabrieksinstallaties
★ PAPIER
★ IJZER
★ LOMPEN
★ METALEN
Eerste Apeldoornse Papiersorteerderij
IJzer-opslagplaats : Waterloseweg 49
S. GROENBERG
Kantoor : Asselsestraat no. 249 Telefoon 12605

LIFTEN
voor
kloosters
ziekenhuizen
tehuizen voor bejaarden
enz.
STARLIFT
VOORBURG
Telefoon K 1700—778400

HET LEVEN EEN AVONTUUR

Het leven is een avontuur, ook in de dierenwereld. Wanneer kuikens zekerheid zoeken, vluchten zij onder de vleugels van de kloek. Daar vinden zij bescherming. Mensen van deze tijd kunnen het avontuur van het leven niet aan zonder levensverzekering. Die geeft financiële bescherming, juist wanneer die zo dringend nodig is.

Levensverzekering
Levensverzekering kopen is zekerheid kopen

om nausikaa

oubollig blijspel van louisa treves bij ensemble

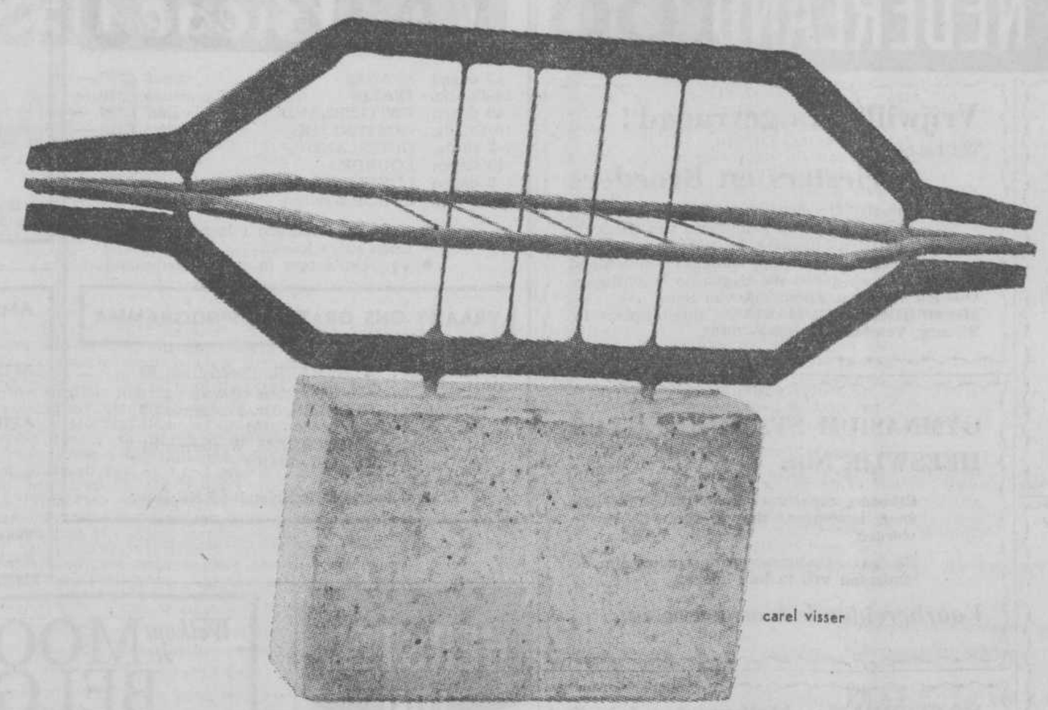

carel visser

Luisa Treves heeft zich gewaagd aan een blijspel. Zij liet zich daarbij inspireren door het meisje Nausikaa uit Homerus' Odyssee. Odysseus speelt aan op het eiland der Phaeaken. Het prinsesje Nausikaa ontdekt en helpt hem. In het verhaal der omzwervingen de liefelijkste passage. Luisa Treves vraagt zich in haar komedie af, hoe het drie jaar later met Nausikaa gesteld is. Het stuk speelt in het paleis waar koning Alkinoos regeert, bijgestaan door zijn scherpzinnige gemalin Arètè, omringd door de drie kinderen, de voedster en de majordomo. De oudste zoon Laodamas is bevriend met Euryalos, die onder de bekoring komt van Nausikaa.

Zij is echter de schipbreukeling Odysseus nog steeds niet vergeten. Wanneer een vreemdeling, Odysseus' zoon, het land der Phaeaken bezoekt, ziet Nausikaa in hem een jonge Odysseus. Pallas Athènè, godin der wijsheid zend Aphrodite, godin van de liefde naar Alkinoos' hof. Als kamermeisje sticht zij daar met haar „schoonheid" verwarring en onrust.

Een auteur heeft het recht zijn fantasie, gevoed door een klassiek verhaal, te laten spelen en spelenderwijs een luchtige komedie te schrijven. Een vertederende Nausikaa, wordt niet per se onteerd, wanneer een geïnspireerd schrijver op smaakvolle, intelligente wijze met haar een spel gaat spelen. De opgave die een toneelschrijver zich daarbij stelt is echter een zeer moeilijke. Door een aantal klassiek genaamde en getooide personen wat oubollige, huis-, tuin- en keukengrapjes te laten verkopen, verkracht men Homerus en smoort men een spiritueel blijspel. Luisa Treves heeft dit gedaan en de leiding van Ensemble heeft ten onrechte gemeend er goed aan te doen haar Nausikaa op het repertoire te nemen. Lou Steenbergen ontwierp voor deze misgreep een opmerkelijk goed decor, waartegen de kostuums zich scherp aftekenden. Dries Plak, die de kleding der acteurs verzorgde, gebruikte harde kleuren; Ruth Hellmer hulde de dames in pasteltinten, een niet gelukte combinatie, waarvoor de ontwerper Joseph Carl de verantwoording draagt. Jan Retèl regisseerde wat al te nadrukkelijk, ten koste van het spontane en natuurlijke gebaar en bewegen der spelers. De grapjes en vondsten van Luisa Treves kregen daardoor zulke overdreven accenten, dat de zouteloosheid ervan meedogenloos ontmaskerd werd. Een deel van het publiek scheen daar in te trappen. De pseudo-geestigheid, die geheel ontaardde in geintjes, kreeg een luid onthaal. Van de spelers wist vooral Ina van Faassen, Aphrodite, als heel „licht (kamer)meisje", de schijn te redden. Haar intonaties, die soms een heel grappige werking hadden, deden denken aan de conferencetoon van Wim Sonneveld. De overige spelers beheersten hun vak voldoende om te suggereren dat zij in hun onmogelijke rol geloofden. Jurriaan Andriessen ten slotte, die voor de muziek tekent, zorgde voor geluidseffecten.

He.

goldoni in een hollands binnenhuisje

De Toneelgroep Theater is eertijds onder leiding van Robert de Vries en Kees van Iersel gestart met een opvoering van Calderons stuk „De Onzichtbare Dame". De huidige leiding van het gezelschap (Robert de Vries, Richard Flink en Elise Hoomans), die in het komende seizoen naar Rotterdam zal gaan, heeft in Arnhem als laatste première „De Leugenaar" van Carlo Goldoni uitgebracht, in de regie van Richard Flink en decors en kostuums van Johan Greter.

Er schuilt enige symboliek in de namen Calderon en Goldoni aan het begin en het eind van de bewogen jaren, die het gezelschap heeft doorgemaakt. Jaren, die vooral werden gekenmerkt door de strijd om gelijkwaardigheid met de drie grote gezelschappen in Amsterdam, Den Haag en Rotterdam, zowel ter zake van de subsidiëring als van het gehalte van het spelersmateriaal, en waarbij de taak der cultuurspreiding, zoals deze oorspronkelijk werd opgezet, in het gedrang is geraakt. Jaren, waarin echter ook werd aangetoond, dat het mogelijk is een gezelschap buiten de randstad Holland te vestigen, dat eerder door een gedurfde, vaak spectaculaire repertoire-keuze dan door het gehalte van het tableau-de-la-troupe een rol heeft gespeeld in het toneel in ons land.

Bij die eerste première van Calderons Onzichtbare Dame was nog geen sprake van een homogene troep, hetgeen ook niet kon worden verwacht; bij ons met één in Stratford-on-Avon, ter jaren is die homogeniteit sterker geworden, hetgeen tot opmerkelijke prestaties heeft geleid. De laatste première van Theater laboreert aan hetzelfde euvel als de eerste: ook in deze voorstelling is geen sprake van een homogene troep, van een duidelijk gezicht.

Het gaat niet aan een voorstelling van een stuk van Goldoni door een Nederlands gezelschap te vergelijken met een van het Teatro Piccolo uit Milaan, van welk gezelschap wij een paar jaar geleden een fabuleuze voorstelling van Goldoni's Knecht van twee Meesters hebben kunnen zien. Evenmin een Shakespearevoorstelling bij ons met één in Stratford-on-Avon, een stuk van Molière hier of in de Comédie Française, of een voorstelling van Anatole van de Nederlandse Comedie met een in het Burgtheater in Wenen. Onze acteurs bezitten toch al, in vergelijking met collega's in andere landen, een opmerkelijk groot vermogen het moderne repertoire uit Amerika, Frankrijk, Duitsland of Engeland te spelen, zonder grote verschillen in sfeer, in „geestelijk klimaat" en met voorstellingen uit het land van herkomst.

Nochtans blijft een Commedia-dell'-arte een razend moeilijke opgave, niet alleen omdat een stuk als De Leugenaar tenslotte niet meer dan een karakterblijspel is, zonder enige verrassing in tekst of situatie of handeling, maar vooral, omdat wij Nederlanders nu eenmaal van nature trager en minder impulsief zijn dan de Italianen en omdat onze toneelspelers geen traditie kennen in de improvisatie. Een voorstelling van het Teatro Piccolo is van een adembenemende vaart, deze Leugenaar is van een boerse traagheid; de Italianen beschikken over een verbijsterende spreektechniek, waartoe hun taal zich bovendien beter leent dan de onze; daarbij vergeleken is de Leugenaar van Coen Flink een met teveel luidheid gelanceerde stroom van woorden. De Italianen bezitten in hun lichaamsbeheersing een natuurlijke zwier, die door een weergaloze techniek nog is geperfectioneerd; Flink zwaait en gebaart en beent rond met zijn voeten in de klei.

Ik heb wel voorstellingen van Goldoni in ons land gezien die zwieriger, dynamischer, flitsender waren dan deze van Theater, maar ook een trage, wat mij betreft logge voorstelling kan men accepteren als ze maar een „gezicht" vertoont, een totaliteit is; als ze maar niet uit elkaar valt in brokstukken van jonge acteurs, die technisch bij lange na niet tegen hun rol zijn opgewassen (zoals Ottavio van Eric Schneider, Florindo van Henk van Efferen), en scènetjes van oudere acteurs, die verschillende stijlen laten zien, zoals Richard Flink als Pantalone en Gerard Hartkamp als Dottore. Richard Flink beheerst, ingehouden, met weinig middelen goed getypeerd; Gerard Hartkamp oubollig-kluchtig, zeer beweeglijk, en als zodanig heel goed te waarderen, maar types als deze verschillen dag en nacht in de uitbeelding en het blijven dan „partijtjes" die een acteur doet, maar die het geheel niet binden. De Arlecchino van Aart Staartjes (knecht van de leugenaar) paste wat betreft stijl bij Flinks Pantalone; de Brighella van Piet Kamerman (vertrouwde van de bedeesde Florindo) paste bij de Dottore van Hartkamp. Annet Nieuwenhuyzen kan zo'n rolletje van de trouwlustige Rosaura (dochter van de Dottore) natuurlijk heel goed aan, er komt tenminste iemand op als zij verschijnt, maar haar zuster Beatrice, gespeeld door Martine Crefcoeur, heb ik nauwelijks gezien; ze was er eenvoudig niet of nauwelijks. En tussen hen beende dan Coen Flink als de aartsleugenaar Lelio heen en weer, met veel vertoon van gebaar, en lach, en nadrukkelijk geluid, als een boerse kluchtfiguur uit de Bredero. Met Commedia-dell'-arte heeft dit niets te maken.

Johan Greter is als decor-ontwerper vaak inventief, maar deze decorbouw wordt langzamerhand ook een maniertje; bruikbaar, maar burgerlijk, zoals eigenlijk de hele vertoning het stempel van een Hollands binnenhuisje droeg. Men moet daarbij dan een uitzondering maken voor het type dat Gerard Hartkamp neerzette, en voor de Pantalone van Richard Flink; dat is wèl een Commedia-dell'-arte-figuur, waaraan men de oude toneelrot herkent, die Richard Flink ook is. Als regisseur liet hij het er bij zitten, wat het totaalbeeld betreft, hetgeen ook moet worden geweten aan de te zwakke bezetting van de bijrollen. Het applaus was niet meer dan welwillend; m.i. terecht.

J. v. d. W. (a.i.)

verjongde kring van beeldhouwers exposeert in amsterdam

In het Stedelijk Museum van Amsterdam wordt deze maand de gehele ruimte van de moderne vleugel ingenomen door een tentoonstelling van de Nederlandse Kring van Beeldhouwers. Deze tentoonstelling is reeds ongezien belangstelling waard, want genoemde kring is een der belangrijkste kunstenaarsverenigingen van ons land, hoewel ze reeds jaren achtereen verstek heeft laten gaan op het tentoonstellingsprogramma. Het is bekend dat zij nog kort geleden aan tamelijk heftige interne spanningen onderhevig was. Er schijnt een fikse belangenstrijd aan de gang te zijn geweest van oudere tegen jongere, behoudende tegen avantgardistische leden. Deze strijd is dan in elk geval bijgelegd maar niet zonder gevolgen gebleven. Er valt een aanzienlijke toevloed van jonge, deels bijzonder talentrijke leden te constateren. Ook het bestuur is ingrijpend verjongd. Daartegenover staat het uittreden van weinig anderen, onder wie Wessel Couzijn, wiens geval de meeste aandacht heeft getrokken, omdat hij vrij algemeen bekend staat als een der allerbeste beeldhouwers die ons land op het ogenblik bezit. Zo'n verlies voor een vereniging die er prat op kon gaan, dat zij alle reputaties op het gebied der actuele Nederlandse beeldhouwkunst onder haar vaandel had, is een gevoelig verlies. Toch denk ik dat men het in dit geval niet al te zwaar hoeft op te nemen, want wat de „Kring" blijkens haar huidige manifestatie gewonnen heeft aan jeugd, gezamenlijke daadkracht, frisheid van geest en beloftenrijk talent weegt er m.i. wel tegenop. Met deze mening heb ik nu tevens mijn oordeel over de tentoonstelling enigszins samengevat. Natuurlijk lijdt ook het niveau van deze expositie wel onder dat grote aantal middelmatige en minder dan middelmatige werkstukken dat nu eenmaal het peil drukt van alle manifestaties van elk groot verenigingslichaam, waarvan alle leden recht hebben op deelname. Als het niet al te zeer de spuigaten uitloopt, moet men het maar voor lief nemen. Dikwijls is er toch in die middelmatigheid nog tamelijk wat artisanale kwaliteit te vinden die de geest dan wel niet vervoert maar hem toch een zekere tegemoetkoming schenkt. Anders is het natuurlijk in een geval als Carel Kneulman, een beeldhouwer die ik houd voor een potentieel groot kunstenaar, maar die zich ditmaal ver beneden die maat liet representeren met enige vormen in brons waarvoor ik geen passender woord vind dan „uitdruksels", dingen die werkelijk heel exact de indruk wekken dat hun maker — wellicht beu geworden van het hoogdravend geredeneer onzer dagen en de koeligheid van een daarmee gemanaged publiek — eens in het openbaar zijn behoefte heeft willen doen. Als dat zo is keur ik het af, er zijn geestrijker manieren voor een kunstenaar om van zijn onafhankelijkheid en van zijn onbehagen in domme lof te getuigen. Onder de niet geheel bevredigende verschijnselen op deze tentoonstelling zijn er ook enkele aan te wijzen binnen het gebied der verdienstelijke pogingen van scheppende ondernemingslust. Als voorbeeld daarvan mag de grote „Prometheus met het vuur" van Marius van Beek worden aangehaald. Het is naar mijn mening een mislukt beeld, maar het is dan ook de eerste vrucht van een nieuwe weg die de maker is opgegaan, experimenterend met materialen die hij tot dan toe nog niet kende en die hij trouwens hanteerde op een wijze die men hem niemand heeft zien voordoen.

ellen beerthuis-roos

Om een stalen frame heen, dat tevens het constructieve beginsel van zijn uit langwerpige facetten opgebouwd vormgeheel is, last hij grote lamellen koper aaneen. Hij last op een frame wat anderen zouden gieten in een holte. Maar omdat hij zo doet, maakt hij toch iets anders dan wat gegoten zou kunnen zijn. En hij wil kennelijk ook iets anders. Hij wil iets dat harder, stugger, weerbarstiger, bruter, agressiever, brutaler is. En ik ben er niet zeker van dat dit hem op een goede dag niet eens zal lukken. Evenmin ben ik zeker van het tegendeel. Zijn Prometheus inmiddels is te log — en het is nog wel een hangend beeld — om reeds de schok te kunnen geven die bedoeld is. Onder de beloftenrijke aanwas der vereniging zijn het, naast een hier gedecideerder en overtuigender dan op Contour naar voren komende Gooitzen de Jong — hij wordt geleidelijk minder Essers, sculpturaler van bedoeling, en meer „bouwer" met vaster besneden massa's — wederom vooral Nic Jonk en Arthur Spronken, die — als op Contour — de aandacht op zich vestigen. De onuitputtelijk vruchtbare en verbeeldingsrijke plastische verzinner Spronken heeft — dit mag tussen haakjes wel even vermeld worden — naast zijn uitgebreide representaties op Contour en op de Kringtentoonstelling gelijktijdig nog een eigen expositie op Kasteel Hoensbroek in Zuid-Limburg (met meer dan veertig werkstukken waaronder enkele zeer grote) die het bezoek van elke kunstlievende Nederlander die daar op vakantie in de buurt komt meer dan waard is (die Hoensbroekse tentoonstelling is eigenlijk een drievoudige: ook twee schilders, n.l. Frans Nols en Aart Roos, exposeren er; elk der drie exposanten heeft er zijn eigen ruimtelijke „apartheid" in de onderlinge confrontatie); ik hoop binnenkort op deze nog weinig bekende beeldhouwer uitvoerig terug te komen, er zijn aspecten in zijn werk die een aparte beschouwing wel waard zijn. De tentoonstelling van de Nederlandse Kring van Beeldhouwers is tot stand gekomen dank zij het doorzetten van jonge leden. Zij hebben haar ook ingericht op een opvallend voortreffelijke wijze. Zij hebben haar ook grotendeels „gemaakt" voor wat de indruk van levendigheid betreft die er van uitgaat. Het siert hen dat zij, met het opnemen in de expositie van enige werkstukken van oudere beeldhouwers en een reeds zeer oude (Bronner), uitdrukkelijk hebben willen getuigen van hun gevoelens van vereering voor de voorgangers die de huidige bloei van het Nederlandse beeldhouwersdom met hun voorbeeldige arbeid mogelijk hebben gemaakt. Daar steekt de houding van enige belangrijke oudere leden die verstek laten gaan, enigszins schril bij af.

KO SARNEEL

„de vraag is maar, wat doen we met elkaar"

twee nieuwe boeken van brakman

Van Willem Brakman zijn onlangs twee nieuwe boeken verschenen: „Die ene mens", een roman en een bundel verhalen „De weg naar huis". Evenals Brakmans eerste roman „Een winterreis" zijn ook deze boeken sterk autobiografisch. De eerste vier verhalen uit „De weg naar huis" beschrijven jeugdbelevenissen, het laatste vertelt van de assistent in een psychiatische kliniek Wunnemeiden. En het is niet alleen duidelijk dat de naamloze „hij" van de eerste vier verhalen telkens één en dezelfde jongen is, hij is ook niemand anders kan Wunnemeiden op jongere leeftijd of Akijn, die de hoofdpersoon is in de beide romans. Zo sterk vormen deze autobiografische verhalen en romans bovendien een aaneengesloten geheel, dat de uitlating van Wunnemeiden in het laatste verhaal „Oorlogen, geruchten van oorlogen, pestilentiën.. er zijn ook tantes waargenomen... het gaat niet goed" onbegrijpelijk voor ons zou zijn, indien wij in de voorafgaande verhalen, met name in „Bij hoog en bij laag" en „Verjaarsvisite" niet met de bekentenis die het begrip „tante" voor de hoofdpersoon heeft, hadden kennis gemaakt.

In het algemeen zijn vrouwen voor het jongetje uit deze verhalen namelijk bedillende, afstotende en weinig begrip tonende figuren. Al in het eerste verhaal „De weg naar huis" mislukt de bedeesde toenadering van de buitengewoon moeilijk met de buitenwereld in contact komende schooljongen tot zijn onderwijzer door toedoen van zijn moeder. Zij kiest in een conflict, waarin het gelijk aan de kant van de jongen is, uit een soort gemalzucht partij voor de onderwijzer. Brakman slaagt er uitstekend in de tragiek van dit misverstand waar te maken. De weg naar huis is voor de jongen sindsdien geen weg naar een thuis meer.

In het tweede verhaal „Bij hoog en bij laag" wordt verteld van de eerste bewuste ontmoetingen van de jongen met de dood. Hij is diep onder de indruk van verhalen van vriendjes over het sterven van vooral oude mensen en de wereld blijkt dan plotseling van oude mensen te wemelen. Als hij gaat logeren in het huis van zijn pas overleden grootmoeder wordt de herinnering aan haar hem tot een obsessie en de tantes die haar tot haar dood verzorgd hebben, verschijnen hem als een soort doodsengelen. De enige vertrouwde figuur in deze hem vijandige wereld is voor de jongen zijn vader. Als hij zich zijn grootmoeder in de hemel voorstelt, denkt hij dan ook: „God was geen moeder, maar een vader, misschien wel een vader zoals de zijne, met warme handen." En dit verhaal, dat men samen met het eerste een soort sleutel tot het werk van Brakman zou kunnen noemen, eindigt met een herinnering aan een wandeling met zijn vader, waarbij deze hem, toen hij moe was geworden, in zijn armen had genomen. „Zo'n hemelvaart, dacht hij, wiegend onder een witte hemel te worden voortgedragen door een man die hij zijn vader noemde, een man met vogels in zijn stem... dan zou het niet zo erg zijn... en met die gedachte sliep hij in".

Ook uit het laatste verhaal „Aner hysteros" blijkt duidelijk, evenals dat bij de roman „Een winterreis" het geval was, de belangrijke rol die de vader in Brakmans wereld speelt. Hij is de enige met wie ooit een werkelijk contact bestaan heeft. En „Aner hysteros", dat eigenlijk niets anders beschrijft dan de onmacht van de hoofdfiguur Wunnemeiden tot menselijk contact, eindigt op buitengewoon indrukwekkende wijze met de gedroomde begrafenis van zijn vader, die in werkelijkheid ernstig ziek is. Het hele verhaal is trouwens verreweg het meest indrukwekkende en „noodzakelijke" dat Brakman tot nu toe heeft gepubliceerd. Binnen het relaas van enkele dagen uit het leven van Wunnemeiden wordt op totaal ongezochte wijze zijn verhouding getekend tot zijn hospita, zijn collega's op de kliniek, zijn meisje en zijn vader. Het verhaal heeft een natuurlijke vaart en ondanks het „open" einde een buitengewoon indrukwekkende climax, beide elementen die men elders, met name in de korte schetsen bijeengebracht onder de titel „drieluik" en ook in de romans soms, te zeer mist. De prachtige manier waarop in dit verhaal gestalte is gegeven aan het probleem der menselijke verhoudingen, een probleem dat de moderne mens op allerlei gebied intens blijkt bezig te houden, geeft dit autobiografische verhaal een klemmende algemene geldigheid en maakt het tot veel meer dan een reeks toevallige gebeurtenissen uit het leven van deze Wunnemeiden.

Niet geheel gelukt lijkt de vormgeving van het probleem in de roman „Die ene mens". Het boek bestaat uit drie delen. Het eerste hoofdstuk beschrijft de lotgevallen van de medische student Akijn en de verhoudingen binnen het ouderlijk gezin, waarin vooral de moeder een belangrijke, niet altijd even gunstige rol speelt. Het tweede vertelt van Akijns vriendschap met Tom, een van de weinigen, bij wie hij zich zelf kan zijn. Tom overlijdt echter aan de gevolgen van een ongeluk. Het derde hoofdstuk beschrijft de merkwaardige verhouding van Akijn tot Toms vrouw, Trix, die zich tot Akijn voelt aangetrokken, maar voor deze blijkt de herinnering aan Tom te sterk en zijn afwijzen van haar avances is dan ook een protest tegen de dood van „die ene mens" die Tom voor hem was. Het probleem, dat Wunnemeiden in „Aner hysteros" formuleert middels de vraag: wat doen we met elkaar, krijgt in de roman niet zulk een klemmende vorm, omdat er te veel elementen in meespelen die in het geheel geen duidelijke functie hebben. Zo is de betekenis van de rol die de pater jezuïet uit het tweede hoofdstuk speelt niet erg duidelijk. Trouwens de meeste bijfiguren uit het boek, zoals bijvoorbeeld de vader van Trix, maken een wat onduidelijke en ook wel overbodige indruk. Ook is er een te grote breuk tussen het eerste hoofdstuk en de rest van het boek. Het verschilt er te veel van in sfeer en de figuur van Tom, die er in het geheel geen rol in speelt, komt daarna te veel „uit de lucht gevallen", terwijl de figuur van de moeder in de twee laatste hoofdstukken juist geheel verdwenen is.

Bovendien speelt de neiging van Brakman om, wat ik zou willen noemen, aforistisch te formuleren, stemmingen, gebeurtenissen en mensen met een kort en raak gezegde te karakteriseren — een kunst die hij overigens op zich voortreffelijk verstaat — hem wel eens parten. Dan komen de „aforismen" te veel los te staan, worden zij gedebiteerd om wille van hen zelf, dragen zij niet bij tot het verhaal, het gegeven zelf. Dat dit wel degelijk kan, heeft Brakman bewezen in het verhaal „Aner hysteros" en ook in „Die ene mens" zelf bereikt hij er soms toch ook indrukwekkende dingen mee.

Aangezien de verhalen uit „De weg naar huis" zijn geschreven vóór de beide romans en er wat sfeer en onderwerp betreft duidelijk op preludiëren ligt het voor de hand om ze als voorstudies te beschouwen. Maar dat wil mijns inziens geenszins zeggen dat Brakman zich in werk van grotere conceptie vollediger heeft gerealiseerd. Het zou integendeel wel eens kunnen zijn — en genoemde aforistische schrijfwijze zou er op kunnen wijzen — dat de korte vorm hem meer ligt dan de lange, hem meer dwingt tot geconcentreerd schrijven ook. Een vergelijking van zijn eerste verhalenbundel en zijn tweede roman geven alle aanleiding tot deze veronderstelling. Voor mij is het verhaal „Aner hysteros" met zijn ingehouden pathetiek en het prachtige slot een van de aangrijpendste verhalen van de laatste jaren, geschreven in een beheerste en bescheiden toon, zonder dat enige concessie aan sensationele modezucht wordt gedaan.

Beide hier besproken boeken verschenen bij Em. Querido te Amsterdam.

M. L. NIJDAM

mythe of mythologie

Mythe en mythologie gaan beide over de omgang van de goden met de mensen. Maar terwijl mythe het oorspronkelijke verhaal kan zijn en als het ware de eerste verkondiging van de grote dingen door een bovenaards wezen voor een bepaalde mens, familie of stad gedaan, vergelijkt de mythologie verschillende mythen, brengt ze met elkaar in verband, maakt er een groot geheel van, en daarvan een nieuw verhaal. In de mythologie zal in de regel heel wat minder religieuze echtheid zitten dan in de mythe. De Grieken zijn, omdat hun scherpslijperij en praatzucht groter waren dan hun godsvrucht, beroemder om hun mythologie dan om hun mythe. Zij zijn er tenslotte in geslaagd, wat eens een aangrijpende boodschap geweest moet zijn, om te dichten tot een reeks interessante verhaaltjes, een apart soort literatuur.

Terwijl het nu professor K. Kerenyi (Griekse Heldensagen, Phoenix-pocket, Zeist) erom te doen is de oorspronkelijke religieuze kern bloot te leggen, onderzoekt professor G. Méautis (Mythologie der Grieken, Aula-boek, Spectrum, Utrecht) de eindredactie op haar waarde, en vindt daarin een schat van logica en zielkunde. Beide auteurs zijn bekende geleerden en zullen, ofschoon ik geen van de twee boekjes meesterwerken kan noemen, door de liefhebbers verwelkomd worden.

CL. BEUKERS SJ

KATHOLIEK ONDERWIJS IN NEDERLAND

Zrs. FRANCISCANESSEN
Klooster „Nazareth" - Oirschot

ONDERWIJS, ook B.L.O.
BEJAARDENZORG
SOCIAAL WERK
MISSIE IN BRAZILIË.

INTERNATEN :
Kweekschool en Ulo te Oirschot
ULO te Oisterwijk

GYMNASIALE OPLEIDING TOT HET DIPLOMA A of B voor jongens die later als

PATER-FRANCISCAAN

werkzaam willen zijn in Nederland of in onze Missies

ST. WILLIBRORDCOLLEGE
OVERRIJN 7 — KATWIJK a. d. RIJN

Prospectus op aanvraag bij Pater Rector OTHO THOMAASSE o.f.m.

PRIESTERS VAN HET HEILIG HART

Zielzorg op velerlei gebied in Nederland en in de Missies

KLEIN-SEMINARIES

JUVENAAT H. HART te Bergen op Zoom
MISSIEHUIS CHRISTUS KONING te Helmond

GYMNASIALE OPLEIDING met erkend eindexamen en mogelijkheid tot het volgen van een voorbereidende klas.

In het **psychiatrisch ziekenhuis „SANCTA MARIA"** te **Noordwijkerhout** kunt u worden opgeleid voor het

STAATSDIPLOMA B

Deze opleiding duurt 3 jaren, de aanvangsleeftijd is 18 jaar.

De cursus voor aspirant-verpleegster is toegankelijk voor 16- en 17-jarigen. De meisjes ontvangen les in : handenarbeid, gymnastiek, zang, toneel, ballet, naaien, muzikale vorming, kunstgeschiedenis en bij ontbreken van voldoende algemene ontwikkeling (mulo) Nederlands, Duits, Engels, rekenen.

Salaris voor leerling-verpleegsters volgens rijksregeling, voor aspirant-verpleegsters : 16-jarigen *f* 90,— per maand, 17-jarigen *f* 100,— per maand plus kost en inwoning. Reiskosten naar huis boven de *f* 2,50 worden twee keer per maand vergoed.

Sollicitaties te richten aan de Directrice van de Verpleegsters.

CONCORDIA COLLEGE

Particulier jongenslyceum met internaat.
Kleine klassen Huiswerktoezicht

FLINKE JONGENS vanaf 12 jaar kunnen tot de eerste klas worden toegelaten

Prosp. op aanvrage bij de Rector van de school, Hoofdweg 19, Loenen op de Veluwe. Telefoon 06765-481.

Zusters Franciscanessen van Oudenbosch
Pensionaat „St. Anna", Markt 61
OUDENBOSCH

R.-K. INTERNAAT voor MEISJES

Onderwijs : Lagere school,
Mulo A en B,
Huishoudschool met opleiding tot lerares,
Opleiding kleuterleidster A en B,
Kweekschool voor onderwijzeressen

---

een geschenk van blijvende waarde — een jaarabonnement op **de linie**

Bij de **Hoofdafdeling Complementaire Sociale Voorzieningen van het Ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid** is plaats voor een :

MEDEWERKER/STER

bij de onderafdeling Sociaal-Wetenschappelijke Aangelegenheden

De te benoemen functionaris zal worden belast met :

a. de bestudering van sociaal-wetenschappelijke vraagstukken betreffende de beleidsvorming op het terrein van de complementaire sociale voorzieningen (aanvullende arbeids- en bestaanszekerheids-voorzieningen voor werknemers en zelfstandigen, w.o. gehandicapten);

b. **de behandeling van :**
- aangelegenheden met een overwegend sociaal-wetenschappelijk karakter;
- van andere diensten of instellingen uitgaande studies of adviezen (o.m. op het gebied van de revalidatie, de probleemgebieden en sociologische onderzoekingen).

Vereiste opleiding :

Academische vorming, b.v.k. de sociaal-wetenschappelijke richting.

Eigenh. geschr. soll. onder no. 2-867/6007 (in linkerbovenhoek env. en brief) aan het bureau Personeelsvoorziening van de Rijksoverheid, Prins Mauritslaan 1, Den Haag.

CONGREGATIE DER ZUSTERS VAN J.M.J.

MOEDERHUIS „MARIËNBURG"
's-BOSCH - ST. JANSSINGEL 21

Werkterrein :
Nederland - Rome
Celebes - India
Australië - Afrika

Liefdewerken :
Opvoeding en Onderwijs
Ziekenverpleging
Bejaardenzorg
Huisbezoeken
en ander sociaal werk.

Nadere inlichtingen worden gaarne gegeven door de Regionale Overste, gevestigd in het Moederhuis te 's-Bosch.

FRATERS VAN UTRECHT - Opvoeding en onderwijs in Nederland en in de missie

ONDERWIJZER, VAKMAN, JEUGDLEIDER LERAAR

Jongens willen jullie als Frater meewerken aan de uitbreiding van de Kerk van Christus in Nederland, Afrika, Indonesië ?
Opleiding : na L.S. toelating tot ULO of Techn. School - na ULO toelating tot Kweekschool of Techn. onderwijs na MTS, HBS e.d. opleiding als leraar.
Vanaf 18 jaar intrede Noviciaat.
Adres : Frater Prefect, Juvenaat, Zeist, Kroostweg 149.
Kostgeld naar draagkracht - Telefoon 03404-5345

HEILO

IN DE PSYCHIATRISCHE INRICHTING SINT WILLIBRORDUSSTICHTING TE HEILO

wordt gevraagd r.-k. personeel :

VERPLEGERS

in het bezit van diploma ziekenverpleging B.

LEERLING VERPLEGERS

ter opleiding voor het Staatsdiploma leeftijd 18 tot 30 jaar.

Schriftelijke sollicitaties aan het Bestuur

RUIGHENRODE, 06730-1619
Buitencentrum - Lochem
Jeugdmodelkamp, junioren, 12-14 jaar, senioren 14-17 jr. Fris, modern, actief kamp.
Kinderkamp in bungalows met hoofdgebouw.
Goede voorzieningen, verantwoorde leiding. Erkend door A.N.W.B., Ned. Kampeerraad, Stichting Veilig Thuis, aangesloten bij de Revako. Vraagt prospectus.

Vrijwilligers gevraagd !

Wij hebben

Priesters en Broeders

nodig, die met ons willen samenwerken in de geest van Franciscus van Sales, de christen-humanist, bij zielzorg en andere werkzaamheden in binnen- en buitenland
Op Uw verzoek geven wij U gaarne inlichtingen. Oblaten van Sint Franciscus van Sales
MISSIEHUIS „AVE MARIA", Columbusplein 15, Tilburg, Telefoon: *) 04250 - 20692.

GYMNASIUM ST. NORBERTUS HEESWIJK Nbr.

Erkend gymnasium o.l.v. NORBERTIJNEN voor studenten, die priester hopen te worden.

Na het beëindigen van de studies zijn de studenten vrij in hun keuze.

Voorbereidende klas aanwezig.

ROTTERDAM - Afrikaanderplein 5

Klein internaat met huiselijke sfeer o.l.v. Zusters, Dochteren der Wijsheid.

Pensionaat „Regina Cordium"

STUDIEMOGELIJKHEDEN :
LAGER ONDERWIJS : klassikaal en Montessori : **V.G.L.O.**
Koken; huishoudkunde; wasbehandeling; lingerie; costuum; coupeuse. Opl. kinderverzorgster en vooropl. leerling-verpleegster. **U.L.O. :** A en B. Middenstandsdiploma en typediploma.

JONGEMAN, WIL JE NOG PRIESTER WORDEN ?

Stel je dan eens in verbinding met Pater Rector v. h. **College „Nazareth"**, Studiehuis voor **Late Roepingen**, te **Horst** (L.).

College met **vrije keuze** van bisdom, kloosterorde of congregatie. Aangewezen door het Nederlandse Episcopaat en de Stichting Nederlandse Priesterreligieuzen. Tel. 04709-1346.

KATHOLIEKE HOGERE SCHOOL VOOR VERPLEGENDEN TE NIJMEGEN

In het najaar vangt wederom een **NIEUWE CURSUS** aan van de tweejarige opleiding tot

Verpleegster-directrice voor ziekenhuis of verpleegsters-school

e.a. leidinggevende functies in het ziekenhuiswezen

Geïnteresseerden voor deze full-time opleiding kunnen zich wenden tot de directrice, Curaçaoweg 1 te Nijmegen, tel. 08800—24176

combi-rijwielbeugels
rijwielrekken
terras- en zaalmeubelen
overkappingen

C. A. Ruigrok industrie NV *0 1718 - 4241*
Katwijk a/d Rijn **car**

INSTITUUT SAINT LOUIS OUDENBOSCH

Internaat voor :

Lager Onderwijs	Tel. 751
Lager Technisch Onderwijs	Tel. 642
H.B.S. afd. A en B	Tel. 751
Kweekschool voor onderwijzers	Tel. 350

Juvenaat voor toekomstige Broeders

(met U.L.O.-onderwijs en alle hierboven genoemde takken van Onderwijs).

ASSURANTIEKANTOOR H. J. A. VERMOLEN
stationsstraat 11 utrecht tel. 030-14895

vert. van de
O.N.V.Z. - UTRECHT
opgericht in 1933
door
HET WIT-GELE KRUIS

ALLE VERZEKERINGEN

ZIEKENHUISKOSTEN-VERZEKERING

REISBUREAU Van der Biesen

12 dagen	SPANJE	vanaf *f* 209,—
10-12 dg.	ITALIË	vanaf *f* 170,—
10 dagen	ZWITSERLAND	vanaf *f* 139,—
10-12 dg.	OOSTENRIJK	vanaf *f* 129,—
7-8-10 dg.	DUITSLAND	vanaf *f* 105,—
10 dagen	LOURDES	vanaf *f* 265,—
5 dagen	LUXEMBURG	vanaf *f* 75,—
10-12 dg.	EUROPA-reizen	vanaf *f* 249,—

- Volledig verzorgde reizen
- Geen extra kosten
- Vertrekplaatsen in geheel Nederland

VRAAGT ONS GRATIS REISPROGRAMMA

Hoofdkantoor : KERKRADE, Hoofdstraat 69 Tel. 04445 - 2434 en 3460
Bijkantoor : HEERLEN, Dr. Poelsstraat 3 Tel. 04440 - 5961
AMSTERDAM, Westermarkt 3 Tel. 020 - 244193

Erkend door de Nederlandse Reiskamer

Amsterdamsch Conservatorium
Beschermvrouwe H.M. de Koningin

OPERA-OPLEIDING

onder leiding van
HANS LICHTENSTEIN

Schriftelijke aanmelding voor de cursus 1962-1963 vóór 1 juni a.s. te richten aan
Directeur : JAN ODÉ
Bachstraat 3-5-7 - Amsterdam - Tel. 73080

AMSTERDAMSCH CONSERVATORIUM
Beschermvrouwe H.M. de Koningin
Directeur Jan Odé

AFDELING CONSERVATORIUM
Volledige vorming voor jonge musici
Alle diploma's worden door het Rijk erkend

AFDELING VOOROPLEIDING
Voorbereidende beroepsopleiding tot de toelatingsexamen Conservatorium
Combinatie met opleiding middelbare school mogelijk.

AANMELDING VOOR 1 JUNI A.S.
Vraagt prospectus Verlaagde schoolgelden
Bachstraat 3-5-7, Amsterdam, Telefoon 020 - 73080

HERSTEL UW ZENUWEN

met de echte PLEEGZUSTER BLOEDWIJN

Speciale bloedvormende en zenuwsterkende bestanddelen, die aan deze geneeskrachtige wijn zijn toegevoegd, herstellen Uw energie, verhogen Uw weerstand.

UITSLUITEND VERKRIJGBAAR BIJ APOTHEKER EN DROGIST

Adverteert in de linie

Welkom in **MOOI BELGIË**
kruispunt van Europa

België geeft U de garantie voor een heerlijke vakantie!

Gun U een verkwikkend weekend, vlak bij huis, aan de BELGISCHE KUST, in de ARDENNEN of de KEMPEN.

Bewonder de prachtige KUNSTSTEDEN met hun rijke musea en historische gebouwen, het eeuwenoude decor van grandioze festiviteiten in 1962.

Inlichtingen en geïllustreerde documentatie worden gaarne kosteloos verstrekt door de Reisbureaus en het **Nationaal Belgisch Verkeersbureau,** Leidseplein 7 te Amsterdam. Tel. 020-24 59 59.

Hotelgids 1962 en Kalender der Merkwaardige Gebeurtenissen gratis verkrijgbaar.

Vraag ook de nieuwe brochure „Toeristische Reiswegen door België"

Wat hier nog mist zijn Luxaflex jaloezieën

Zon kan ook ongezond zijn! Vooral in uw kamer! Wat dàn? Gordijnen dicht? Weg licht? Nee, snij de zon, verdéél het licht - met Luxaflex aluminium jaloezieën. Onverwoestbaar, onverkleurbaar aluminium, een soepel geluidloos werkend tuimel-mechanisme en voilà... licht naar wens, méér licht zelfs, want terwijl de zon getemperd wordt, zorgt de reflectie voor 35% méér licht achter in uw kamer. Keus uit 34 kleuren en patronen, smalle of brede lamellen. En alléén "Luxaflex" biedt u het nieuwe smalle (!) plastic ladderband voor extra lichtafsluiting, samen met het speciale "Twi-nighter" systeem. Hier is de meest praktische en decoratieve oplossing voor de zonzij van uw leven.

Het ronde zegel is uw zekerheid!
"Luxaflex" geeft u 5 VOLLE JAREN GARANTIE op elk onderdeel van de jaloezieën! Het wereldmerk "Luxaflex" herkent u aan het ronde zegel aan de koorden. Elke leverancier weét dat - kent de 1001 mogelijkheden van Luxaflex jaloezieën - de beste jaloezieën ter wereld!

Luxaflex®

EEN PRODUKT VAN HUNTER DOUGLAS

GRATIS BROCHURE '1001 MOGELIJKHEDEN' OP AANVRAAG BIJ DE LUXAFLEX ORGANISATIE NEDERLAND, NIEUWE GRACHT 15, UTRECHT

zuiver wol

als aanduiding een rekbaar begrip

Detaillisten zijn meermalen van oordeel dat, wanneer zij wollen stoffen of wollen artikelen kopen waarbij of waarop vermeld staat all wool, pure wool, dan wel zuiver wol, zij te maken hebben met kwaliteitsartikelen. Dit zal dikwijls het geval zijn maar meermalen ook niet. Tussen wol en wol bestaat nl. nog een hemelsbreed verschil. De meest normale wol is die welke geschoren is van gezonde schapen, en in de wolhandel wordt deze dan ook scheerwol genoemd, in tegenstelling tot blootwol die afkomstig is van geslachte schapen. In Nieuw-Zeeland, Argentinië en Uruguay zijn namelijk een groot aantal exportslagerijen (frigorifico's) gevestigd, die regelmatig lammeren en schapen slachten en de veelal met natriumsulfaat van de huid geblote wol aan de markt brengen. Ook deze wolkwaliteiten zijn meermalen uitstekend, omdat ook deze afkomstig zijn van het gezonde schaap. Wol daarentegen van dode schapen m.a.w. van woldragers die door honger, dorst of verdrinking om het leven zijn gekomen heeft in vele gevallen in de vezelsterkte geleden, terwijl haar elasticiteit niet meer vergeleken kan worden met scheerwol. Op de veilingen brengen de zgn. „dead-wools" dan ook regelmatig aanzienlijk lagere prijzen op dan de scheerwollen.

geregenereerde wol

Voddenkooplui die regelmatig rondgaan om gedragen kledingstukken voor een zacht prijsje op te kopen, sorteren deze lompen op kwaliteit en kleur en verkopen ze dan aan kunstwolfabrieken. Deze kopen ook afval van textielfabrieken op om ze machinaal stuk te scheuren, waarna kunstwol verkregen wordt. De naam „kunstwol" is dus eigenlijk niet juist, omdat deze grondstof niet kunstmatig verkregen wordt, zoals bijv. rayon, dat men langs chemische weg wint uit hout. De kunstwol, die ook wel met de betere naam „geregenereerde wol" betiteld wordt, is uiteraard ook wol. In de wollen-stoffenindustrie wordt van dit materiaal vooral in het goedkopere genre een tamelijk groot gebruik gemaakt ter bijmenging in allerlei soorten stoffen. De grootste concurrent van Tilburg, nl. Prato in Italië, gebruikt voornamelijk geregenereerde wol en een slechts onbeduidend percentage „nieuwe wol".
Dergelijke fabrikaten komen als zuiver wollen produkten in de handel (vooral in Italië is men naar wij zelf hebben kunnen ervaren erg grif met het „pura lana") maar staan kwalitatief onder stoffen die vrijwel uitsluitend van nieuwe wol zijn gemaakt. Kunstwol mist namelijk in behoorlijke mate enkele elementaire eigenschappen, welke aan nieuwe wol eigen zijn, zoals elasticiteit, vezellengte, sterkte en zachtheid van gevoel (touchee), hetgeen na een tijd lang dragen in de overwegend uit kunstwol vervaardigde kleding tot uiting komt.

meer slijtage

Te weinig elasticiteit doet kleding in geringere mate vormhoudend blijven. Dergelijke kledingstukken zullen vrij gemakkelijk de lelijke plooien blijven houden, die tijdens het gebruik aan knieën, zitvlak en ellebogen ontstaan, waardoor zij er veelal „gedragen" uitzien.
Doordat voorts de kunstwolvezel vanwege de verscheidene mechanische en scheikundige bewerkingen welke ze vroeger reeds hebben ondergaan, brozer en harder zijn geworden, zijn de mede van kunstwol gefabriceerde stoffen meer aan kaaldragen en slijtage onderhevig. Ten slotte is kunstwol veelal kort van vezel, wat duidelijk in de stoffen te zien is, doordat zij vrij snel kreuken vertonen. Zelfs na langdurig uithangen van een japon, kostuum, of tailleur zullen deze nare kreuken zich niet gemakkelijk laten verwijderen. Alles hangt natuurlijk af van de grootte van het percentage waarin kunstwol bijgemengd is.

Een gering percentage zal de kwaliteit van de stof niet schaden. Wij kunnen het zelfs scherper stellen door op te merken dat in strijkgarenstoffen bijmenging met een klein percentage kunstwol dikwijls het slot van de stof ten goede komt, m.a.w. doordat in de spinnerij ook kortere vezels zijn toegevoegd, krijgen de draden een betere vulling of, zoals de vakman het pleegt uit te drukken, een goed „slot".
Meestal wordt de kunstwol dusdanig in het weefsel verwerkt, dat zij voornamelijk aan de onder- of linkerzijde van de stof komt, waardoor deze op een goedkopere wijze zwaarder wordt.

vlezige kamgarens

De naam kamgaren is ontstaan, doordat lange wolvezels gekamd worden. Door dit kamproces komen de vezels dus evenwijdig te liggen, waarna ze vast worden ineengedraaid, zodat een sterk, gelijkmatig garen wordt verkregen. Goede kamgarenstoffen zijn herkenbaar aan hun zachte glans, terwijl de stof soepel, maar toch krachtig aanvoelt. In vaktermen spreken wij dan van „vlezige kamgarens". Uiteraard bestaat er een groot verschil in de garens waaruit de kamgarens worden gefabriceerd. Globaal genomen zijn hierin drie kwaliteiten, nl. garens, afkomstig uit superior wools, good wools en average wools.
Wij doelen dus hier uitsluitend op de kwaliteit van de wol en deze onderscheiding heeft niets te maken met de fijnte. Om het eens praktisch te stellen: de average d.w.z. gewone kamwollen uit Uruguay van een 64er fijnte zijn over het algemeen schraler van touchee dan dezelfde wol uit Australië dan wel Zuid-Afrika welke veelal soepeler en zachter aanvoelt.
De laatste jaren voeren niet alleen de Argentijnse maar ook en vooral de Uruguayse regering min of meer een dumpingpolitiek welke hierop neerkomt, dat zij door het invoeren van een speciale wisselkoers exporteurs in de gelegenheid stellen om voor abnormale lage prijzen gekamde wollen (tops, peignées, Kammzug) aan het buitenland te verkopen. Aanvankelijk waren de verschillen tussen de prijzen van Australische gekamde wol enerzijds en de Uruguayse kamband anderzijds dusdanig groot, dat Uruguay een tijd lang haar export tot ongekende hoogte wist op te voeren. Ondanks het verschil in prijs is er na enkele jaren toch een beduidende kentering ingetreden in deze topexport en de voornaamste oorzaak menen wij te moeten zoeken in de betere kwaliteit van de Australische en Kaapse typen. De Zuidamerikaanse merino's zijn over het algemeen in vergelijking tot die in Australië en Zuid-Afrika nogal schraal van touchee en het is een ervaringsfeit dat in de detailhandel de doorsnee cliënt, wanneer hij of zij een kostuum of tailleur betast, onmiddellijk denkt aan een lagere kwaliteit wanneer de stof wat scherp aanvoelt.

naam kamgaren geen garantie

Half-kamgarens — die onder de naam kamgaren verkocht worden — geven in het algemeen een wat week en slap gevoel. Dit wordt veroorzaakt door de dwarsdraden die niet zoals de lengtedraden uit wollen kamgaren bestaan maar die gemaakt zijn van kortere wolsoorten of wel van kortere wollen met rayon.
De naam kamgaren alleen is dus geen garantie voor kwaliteit.
De slagzin van het Internationaal Wolsecretariaat: Wol is niet te vervangen, is uiteraard niet van toepassing op geregenereerde wol, die de elementaire eigenschappen van nieuwe wol zoals elasticiteit en sterkte in meerdere mate mist. Het meerdere of mindere gebruik van kunstwol in de wollen-stoffenfabrieken hangt ten nauwste samen met de hoogte van de wolprijzen. Bewegen de wolprijzen zich op een laag niveau, dan valt het op dat bij menging zowel met geregenereerde wol als met rayon beduidend afneemt. De wollen-stoffenindustrie is dan namelijk in staat om met nieuwe wol goede kwaliteiten te fabriceren voor prijzen welke binnen de koopkrachtsnormen liggen van het grote publiek.
Om nog even terug te komen op ons uitgangspunt: stoffen met de aanduiding virgin wool zijn volgens de Engelse normen gemaakt van nieuwe wol. De aanduidingen all wool en pure wool houden in dat ook kunstwol mag worden gebruikt, dan wel bijgemengd. Als detaillist dient men dus niet al te veel waarde te hechten aan deze zgn. kwaliteitsindicaties maar veeleer persoonlijk af te gaan op de beoordeling van de kwaliteit. In Nederland is, in overleg met het bedrijfsleven, een wettelijke regeling dienaangaande in voorbereiding. Het zal echter nog wel een paar jaar duren, voordat een onjuiste benaming publiekrechtelijke gevolgen heeft.

CHARLES TEN BRINK
Textilia d.d. 7/4/'62

Een deux-pièces van bijzonder type. Het tweedelig pakje is namelijk gevormd uit een tamelijk nauwe rok, met daarboven een kleine, naar achter ruim hangende cape. Het is een model van de Italiaanse mode-ontwerpster Fernanda Gattinoni, vervaardigd uit zomerwol, in het dit jaar zo geliefde pied-de-poule-dessin. Het cape-jasje is een kraagloos geval en wordt door een ceintuur taille-aanduidend gemaakt. De naar beneden wijd uitlopende mouwen zijn van het raglan-type. Het geheel maakt een vlotte, sportieve, zwierige indruk.

kinderen die zich vuil maken zijn gezonder

verrassende conclusie van doktoren

Wie door landen reisde met een grote bevolkingsaanwas, kon telkens weer constateren dat in de vuilste buurten en onder de ongelooflijkste omstandigheden de kleine wereldburgers, wanneer ze eenmaal door de zuigelingenleeftijd heen waren, zelfs dan gedijen als de levensvoorwaarden hopeloos schijnen.
Een Engelse arts in Yorkshire ging er voor enige jaren toe over zijn kinderen op het land te laten opvoeden, ze zonder schoenen of kousen te laten lopen, uitgezonderd in de koudste en zeer natte maanden, de kinderen slechts het allernoodzakelijkste voedsel te geven, ze nooit naar de schouwburg noch naar de bioscoop of een circus te laten gaan, hun geen ander speelgoed te geven dan dat wat ze zelf maakten en dan te zien wat er uit deze kinderen zou worden. Hun zakgeld moesten ze zelf verdienen door in de dorpsschool, waar ze ook zonder schoenen heen gingen, bijzonder uit te blinken, of door hun ouders of buren te helpen en zo een beloning te verdienen.
Na twee jaar bleek al dat deze hard opgevoede kinderen veel gelukkiger en tevredener waren dan hun leeftijdgenoten, ruimer van opvatting ook als de kinderen die — zoals tegenwoordig gebruikelijk — verwend werden.
Daar deze kinderen ook nooit ziek waren, kwam dokter Anne Mullins op de gedachte, of het wellicht niet verkeerd was kinderen tot al te veel netheid op te voeden. Ze kwam tot de stelling: „Al te veel netheid is ongezond." Ze had er niets op tegen dat haar kinderen op straat met andere speelmakkers ravotten, of wanneer lepel, pijp en zelfs zuurtjes van mond tot mond gingen. Ze beval slechts een beetje voorzichtigheid aan, als een der kinderen verkouden was of grieperig, maar verder liet ze de natuur de vrije loop.
Met haar theorie verwekte ze aanvankelijk ergernis. Maar later moesten steeds meer artsen toegeven, dat hun al lang was opgevallen dat de zo zorgzaam behoede wezentjes, die door hun moeders en opvoeders bewaakt, verzorgd en vermaand worden, helemaal niet de gelegenheid hadden de natuurlijke immunisering de kans te geven, die de mens zich in het gewone leven zonder zijn toedoen verschaft. We zouden veel vaker ziek zijn, als we niet al lang in ons anti-stoffen ontwikkeld hadden, die ons tegen talrijke bacterie-infecties en virus-ziekten beschermen.

virus met virus bestrijden

De overwegingen dat het organisme van de mens zich zelf helpen moet, gingen hiervan uit, dat bijvoorbeeld Limburgse kaas nooit schimmelt en nooit voedingsmiddelen-vergiftiging veroorzaakt. Men kwam op de gedachte aan bederf onderhevige voedingsmiddelen met bacteriën te vaccineren, die in Limburgse kaas leven. Wat men vond, waren bacteriën die een zeer bepaalde anti-biotische stof produceerden, dus in zekere zin een vorm van penicilline waren.

Hier kwam nu het besef naar voren, dat men voor het eerst op het Chemo-therapeutisch Congres te Napels, ten overstaan van een internationaal gehoor bekend zou maken. Professor dr. Magrassi berichtte daar, dat hij met dr. Larin uit Engeland daarin overeenstemde, dat de beste weg tot het beïnvloeden van virus-infecties hierin bestond, een virus met een virus te bestrijden. Met andere woorden: wanneer een virus in een lichaamsdeel is binnengedrongen, dan wordt onder bepaalde omstandigheden daar een stof geproduceerd, die het andere virusstammen onmogelijk maakt een eveneens door virussen ontstane infectie teweeg te brengen.
In de virus-wetenschap spreekt men van een zogenaamde interferentie. Deze interferentie bereikt dat een virusstam een andere als het ware in bedwang houdt of vernietigt. Het komt er slechts op aan welke virusstam de sterkste is. Maar dat hoopt men op de duur met behulp van de chemie of een zeer bepaalde virusinenting te kunnen beheersen.

wat heden de kinderen bedreigt

Onderzoekt men de gezondheidstoestand van de kinderen, dan komt men tot de conclusie dat niet infecties van virussen of bacteriën de kinderen het meest bedreigen, maar dat in beginsel de verzwakking van het kinderlijk organisme van het hart uitgaat. Steeds meer kinderen storten op school plotseling ineen met een hartinfarct, alleen daarom, omdat het hart niet opgewassen is tegen de normale inspanning van het spel en het ravotten, wijl men de jongere kinderen steeds weer op het hart drukt zoet te zijn, niet te ravotten, niet te schreeuwen, niet te rennen door de (meestal te kleine) woonruimte, en geen lawaai te maken (met die vreselijk gehorige muren en vloeren rondom).
En als er dan plotseling inspanning wordt gevraagd van het hart van het kind, dan is de belasting te groot. De ineenstorting is niet te vermijden. —
Dus ook in dit opzicht zijn de doktoren het er over eens, dat het aanbevelenswaardig is en verstandig de kinderen echt veel speelruimte te laten.
Tussen zich vuil maken en smerig zijn bestaat een groot verschil. Kinderen die spelen mogen en pret kunnen maken en die men leert daarna zich goed te wassen, waarbij men niet spaart met zeep en warm water, zullen in elk geval vrolijker en gezonder opgroeien dan die kleine vertroetelde wezens, die zich nooit eens in de modder wentelen en altijd zoet moesten zijn; die nooit met straatvuil aan de broek of vlekken op de schort mochten thuis komen, zonder dat ze daarvoor gestraft werden. De mens wil zich ook in zijn jonge jaren met het leven meten, zoals hij dat later in elk geval moet. En het is gezonder dat hij al vroeg alle schaduwzijden leert kennen, die het leven ons nu eenmaal voor ons in petto heeft.

M. P. S.

over het krimpen van textiel

Het krimpen van textiel kan drie verschillende oorzaken hebben:
1) Verkeerd gekozen reinigingsmethoden (te nat wassen, chemische reiniging en wat het tweede betreft: welke soort reinigingsmiddelen).
2) Verkeerd toegepaste reinigingsmethoden (duur der wasbehandeling, wastemperatuur, was- en droogtechniek).
3) Fabrieksfouten. Wanneer de onder 1) en 2) genoemde fouten gemaakt worden kan het namelijk gebeuren dat wollen stoffen krimpen, dat uit kunstvezel (polyvinychloride) vervaardigde weefsels krimpen, of bepaalde stofsoorten (crêpe-stoffen, structuurweefsels) krimpen.
Goede chemische stomerijen gaan met zoveel vakkennis en ervaring te werk, dat normaal gesproken ook gevoelige weefsels het schoonmaakproces goed doorstaan, zonder te krimpen. Maar men zou het onmogelijke van dergelijke inrichtingen vergen, wanneer men er geen begrip voor had dat ze door de toepassing van steeds weer nieuwe kunstvezels dagelijks voor onvoorzienbare problemen worden gesteld. Zo zijn er immers weefsels die in een bepaalde vloeistof uitstekend gereinigd kunnen worden, maar de beroering met een anders samengestelde vloeistof nauwelijks verdragen.
De Nederlandse Consumentenbond, die zich in zijn orgaan herhaaldelijk met deze kwestie bezighoudt, dringt er derhalve op aan, dat textielgoederen met ingenaaide wasbehandelingsvoorschriften op de markt komen — een eis die bijvoorbeeld ook de Duitse verbruiker stelt. Men probeert deze eis kracht bij te zetten door de consument te verzoeken steeds weer om kledingstukken te vragen, die van dergelijke behandelingsetiketten zijn voorzien en daardoor de detaillist er toe te brengen zijnerzijds van de fabrikant deze zo nodige service af te dwingen.
Wanneer textielgoederen, niettegenstaande een vakkundige en zorgvuldige behandeling, bij de eerste reiniging toch krimpen, komt dat in vele gevallen door het volgende: tijdens het weven wordt de stof gerekt en daardoor ontstaan spanningen in de draden. Bij de eerste maal wassen of reinigen van dergelijke weefsels woraen die spanningen opgeheven en krijgen de draden weer hun oorspronkelijke lengte. Om dit soort krimpen te vermijden, worden de stoffen tegenwoordig meestal, zoals dat heet, voorgekrompen. Op de gerechtvaardigde vraag uit consumentenkringen waarom nu niet alle stoffen deze voorbehandeling ondergaan, is het antwoord, dat sommige fabrikanten zich het arbeids- en tijdsverlies, dat het voorkrimpen vergt, besparen. De op deze wijze benadeelde kopers wordt aangeraden steeds terdege te reclameren.

ASZ.

die goede oude tijd

Onlangs, toen ik van Duitsland uit de Zwitserse grens passeerde, was ik ongeveer een half uur kwijt met het afwikkelen van de douaneformaliteiten, de auto-legitimatie, het controleren van de pas, het doorzoeken van de kofferruimte, de aktentas, de reisvaliezen, enzovoorts, enzovoorts. Resultaat: het vinden van een klein flesje jenever. Daarna volgde een ernstige discussie, lange gezichten en het te voorschijn halen van een dik tarievenboek. Totdat eindelijk het verlossende woord werd gesproken: „Nu, voor deze keer kunt u doorrijden . . ."
Op dat ogenblik kwam mij die heerlijke oude tijd in de gedachte, toen we zonder pas en verdere soesa over alle grenzen konden zwerven, zonder lastig gevallen te worden en waarvan een van de weinige overlevenden mij het volgende vertelde:
In de herfst van het jaar 1906 trof ik in de buurt van Kolmar twee Zwitsers die, juist als ik, te voet naar Frankrijk onderweg waren. Tegen de morgen braken we op en marcheerden we goedgemutst door vriendelijke Elzasser dorpjes in westelijke richting. Ergens in de buurt vermoedden we de grens. In het begin van de middag kwamen we op een hobbelig landweggetje, niet ver van een dorp, bij een Duits douanehuisje, de slagboom was neergelaten. We durfden niet zonder meer door te lopen en trokken dus aan het koord van een bel, die buiten aan het huisje bevestigd was. Op ons bellen verscheen er een vrouwelijk hoofd voor een der ramen, dat sprak: „Monsieur de douanebeambte komt subiet, attendez alstublieft un moment". Daarna riep de vrouw naar binnen: „Dépêche toi, George, er willen een paar messieurs naar Frankrijk!"
Al spoedig kwam er een gemoedelijke Elzasser naar buiten. Na een vriendelijk „Bonjour messieurs", haalde hij de slagboom omhoog en begeleidde ons naar de Franse douanepost, ging er naarbinnen en kwam dan met een Franse douanepet op zijn hoofd weer naar buiten. „Zo", zei hij, „hebben de messieurs wat aan te geven? Nee, nou dan gaan jullie maar verder. Ik wens jullie beaucoup de plaisir en een voorspoedige tocht".

Maar we gingen niet verder. Verbaasd vroeg ik of we nu eigenlijk met een Duitse ofwel een Franse douanebeambte te doen hadden. „Nix van beide", zei hij. „Betaald word ik door de Duitsers, maar ik ben een Elzasser en als mon ami de douanier, die voor drie weken getrouwd is, wat lang bij zijn petite épousse blijft, nou, dan neem ik zijn dienst zolang waar. Louter uit collegialiteit. Want zoals de Duitsers zeggen: Ordnung muss sein . . . !"

EW

Nederland ontdekt een nieuw rij-plezier - dankzij BP Super Mix!

Motor-zuiver tanken... De 5 soorten BP Benzine maken het eindelijk mogelijk!

Een motor is geen ding maar een subtiel organisme. Hij stelt hoogstpersoonlijke eisen!

Elke motor is anders. Zelfs motoren van hetzelfde merk en type verschillen. Waardoor komt dat? Dat komt door verschil in verkeerstaak, verschil in rijstijl van de bestuurder. En omdat een motor geen dood ding is reageert hij daarop, past zich aan, verandert. En dán stelt hij zijn eisen. Vraagt individuele voeding! Maar hoe daaraan te voldoen? Er waren immers maar twee soorten benzine - normaal en super.

Nu kan elke motor krijgen wat hij nodig heeft - niet te veel, niet te weinig!

Normaal of super - dat was dus de keus. Een keus die te klein was. Met het gevolg dat 57% van autorijdend Nederland z'n motor te weinig gaf met gewone benzine of te veel met super. Keus tussen ondervoeding en verspilling! En nu? BP Super Mix brengt het aantal benzines op vijf! Individuele motorvoeding is mogelijk geworden. Motorzuiver tanken wordt een nieuw begrip. En Nederland ontdekt een nieuw rij-plezier. Motoren reageren scherper, gehoorzamen stipter, draaien verfijnder!

Nu 5 soorten

BP Benzine

BP Super Mix 25
(25% super)

BP Super Mix 50
(50% super)

BP Super Mix 75
(75% super)

BP Super

Probeer uw mix zelf uit!

Reed u altijd op gewone benzine? Probeer nu BP Super Mix 25 of 50. Reed u altijd op super? Probeer nu BP Super Mix 75 of 50. Zo kunt u zelf testen hoever u omhoog of omlaag kunt gaan. Tot u voelt: nu geef ik mijn motor precies wat hij vraagt - niet te veel, niet te weinig.

Nieuwe BP pomp: mengt precies - telt precies!
(zie technisch plaatje van de pomp)

Twee ondergrondse tanks: een met BP benzine en een met BP Super. Twee gescheiden pijpleidingen zuigen beide soorten op en voeren ze door de kassa (automatische berekening tot op de cent!). Met een druk op de knop ontstaat de gewenste verhouding. Pas in de revolver ontstaat de menging. Absoluut homogeen! T.N.O. Delft bevestigt dit.

De prijzen van Super Mix 25, 50 en 75 liggen tussen die van BP gewone en BP Super Benzine.

Precieze menging met nieuwe BP Super Mix pomp.

Precieze prijsberekening met nieuwe BP Super Mix pomp.

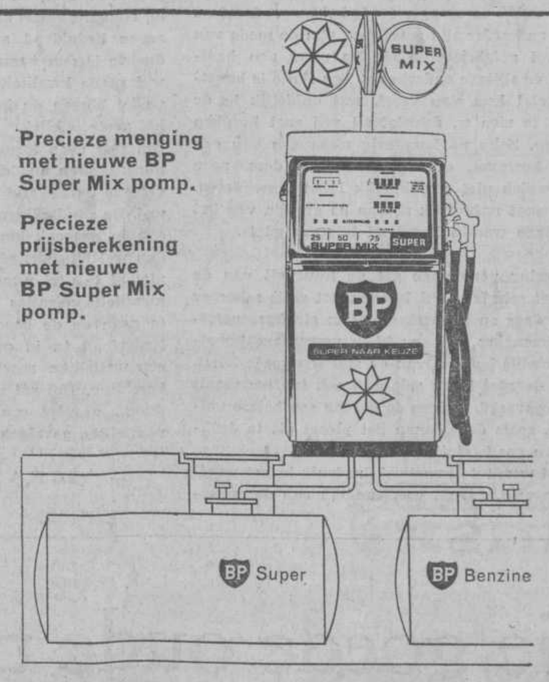

Volg het voorbeeld van miljoenen automobilisten in geheel Europa:

Tank Super Mix benzine bij uw BP-man - uw gastheer bij de pomp

Benzine en Petroleum Handel Maatschappij n.v. Verkooporganisatie van The British Petroleum Company Ltd. Frederiksplein 42, Amsterdam-C.

biecht - deel twee

Nu sommige lezers mij, als ware ik een luie meikever, op de pootjes trappen en tot activiteit aanzetten, meen ik na de journalistieke paasbiecht toch de vulpen maar te moeten openschroeven. Het woord biecht roept intussen een actueel probleem op; mijn zoontje moet zijn communie doen maar wil niet biechten. Hij heeft het niet begrepen op het donkere hokje. Vermoedelijk beseft hij, dat we hier met een onprettig sacrament te maken hebben. Overigens is hij bijbelvast en vroom genoeg. Hij geeft daarvan op onverwachte momenten uiting. Zo zal hij aan tafel nog wat Barrabas vragen als het rabarber geldt. De invloed van de eerste godsdienstlessen is hier merkbaar. Ook het onderscheid tussen de Heilige Paulus en Paulus de boskabouter is voor hem gering; het is een mysterie, dat deze grote figuur uit de kerkgeschiedenis nog geregeld door de VARA ten tonele wordt gevoerd om zeven uur.

Mijn zoon legt plotseling zijn blokfluit weg en roept uit, dat de Farizeeërs toch wel echte schurken waren. Wij kennen voorts de langere verhalen met religieuze inslag, als daar zijn die van de verloren zoon of drachme en dat betreffende de ark van Noë. Vooral het laatste werkt op de kinderlijke verbeelding, temeer omdat wij nogal eens de veerpont bij Zijpe gebruiken en hij de zondvloed dus automatisch nabij Schouwen-Duiveland is gaan situeren. — Kwamen er toen van alle dieren twee binnen?, vraagt hij. — Ja, antwoorden wij dan, want ten slotte was het zo. — Óók vliegen? — Ook vliegen. — En olifanten? — En olifanten. — Alleen, voeg ik eraan toe, — moesten ze ontzettend lang wachten voor ze konden vertrekken want er kwamen twee schildpadden aan die heel langzaam liepen. Ik heb dit van een Amerikaanse cartoon gestolen, want zelf kan ik zoiets scherpzinnigs niet verzinnen. — En waarom had het dan zo geregend?, vraagt hij. — Nou, zegt mijn vrouw — omdat God boos was op de menzen, want die hadden hem aan het kruis geslagen. Ik moet haar hierbij tot de orde roepen, want dit zit wel even naast de feiten. — Toch maar lekker, dat het water ten slotte ging zakken, zegt hij dan, — anders waren ze misschien wel in Engeland terechtgekomen.

Engeland immers is voor hem de overkant van de zee. Nee, de godsdienstige opvoeding zit wel goed bij ons; voornamelijk dank zij de onmisbare assistentie van bedreven onderwijzers trouwens. Maar te biechten wil hij niet. Er zal heel wat overreding nodig zijn om hem over deze barricade te doen klimmen. Eerst dacht hij, dat hij álles moest gaan zeggen wat hij gedaan had; ook de goede dingen. Dat zou echter te veel tijd in beslag nemen. Vervolgens heeft het vooruitzicht, de gebroken ruiten en vieze woordjes in een biechtstoel te moeten bekendmaken hem tot anti-confessionalist gemaakt. „Ik heb wel eens mieter gezegd". Nee; je kunt het ook eigenlijk een kind niet aandoen. Ik zou willen, dat het Cecilie dit eens overwoog.

FRANS DE CLERCQ

(Advertentie)

HENKES WHISKY
A PERFECT BLEND OF THE FINEST SCOTCH AND DUTCH WHISKY MALTS

WERELDTENTOONSTELLING IN SEATTLE

in het teken van de 21e eeuw

Met de Expo en het Atomium nog in het hoofd, staan we even te kijken dat er alweer een wereldtentoonstelling geopend is, heel, heel ver van ons vandaan. De grote heksenketel van Brussel vol met aluminium paleizen, met Russisch en Amerikaans machtsvertoon, heeft in het jaar 1958 plaats gevonden. Dat is al weer vier jaar geleden, maar het evenement blijft in het geheugen hangen als een indrukwekkende kermis zoals een mens er maar enkele ziet in zijn leven. Over twee jaar gaat er in New York ook weer zo'n superkermis beginnen, op een terrein dat nog uitgestrekter is dan het Brusselse, en geloof maar dat de aluminium-staketsels er als paddestoelen uit de grond zullen schieten, dat er ruimteschepen zullen draaien, en dat er eindeloos veel paviljoentjes zullen pronken van al die nieuwe landen die in Afrika sinds 1958 onafhankelijk zijn geworden. Maar New York is van later zorg. Dit jaar is de stad Seattle gastvrouwe van een internationaal gezelschap, dat een tikje bescheidener is dan in Brussel of New York, maar dat toch de naam van wereldtentoonstelling met ere mag dragen.

Voor een Europeaan rijst wel even het probleem waar die stad Seattle ligt. Zoals gezegd, het is een heel eind hier vandaan. Het is de noordelijkste haven aan de westkust van de Verenigde Staten. Neem de kaart van dat onmetelijke land voor u en dan vindt ge het helemaal links boven, ver ten noorden van San Francisco, dicht bij de Canadese grens. Het klimaat ter plaatse lijkt nog al wat op het Nederlandse, niet warm en niet koud, behoorlijk wat regen, maar met minder pieken omhoog en omlaag dan bij ons. Het vriest er nauwelijks, en 's zomers komen hittegolven niet voor. Twintig graden is de gemiddelde zomertemperatuur. Het gematigde weer heeft Seattle te danken aan de Japanse golfstroom die de vrieskou buitengaats houdt en de zomerzon met regentjes afkoelt. De bewoners houden vol dat hun stad de gezondste ter wereld is.

De staat Washington waarin de stad ligt, heeft het patroonschap van een stuk der tentoonstelling op zich genomen, met name een futuristisch paviljoen, waar honderd bezoekers tegelijk in een geweldige plastic bol, Bubblelator genoemd, een tocht maken door een aluminium labirint van 3600 kubussen, waar ze met licht- en geluidseffecten worden bestookt, en ten slotte door een nog niet vertoonde liefdestunnel schuifelen, om, zoals het programma vertelt, kennis te maken met „de emotionele mogelijkheden en bedreigingen van de toekomst". De staat Washington verwarre men niet met de hoofdstad van de Verenigde Staten, die een slordige vierduizend kilometer oostelijker ligt.

De naam van de tentoonstelling luidt „Century 21", en belooft dus een kijk te geven op het leven dat onze nakomelingen zullen leiden in de 21e eeuw.

Een dankbaar onderwerp waar we nog maar weinig van weten, en dat met fantasie kan aangevuld worden waar de kennis ontbreekt. Zo wordt ons getoond dat de mensen van morgen hun maaltje zullen bereiden uit hout en cellulose. Dat kan niemand tegenspreken omdat nog geen mens het heeft meegemaakt. Maar er zijn twijfelaars die menen dat over honderd jaar nog steeds biefstuk zal te krijgen zijn in „die Poort van Cleve".

Het tentoonstellingsterrein is verdeeld in vijf grote stukken, die ieder een aparte „wereld" van de toekomst verbeelden: de wereld van de wetenschap, met een ruimtevaart-hal, genaamd „spacearium", de woon-wereld met futuristische keukens, slaap- en woonkamers, de wereld van handel en industrie, de wereld van de kunst en last but not least de wereld van het vermaak. De genoemde liefdestunnel is van deze vermaakswereld een onderdeel. Er zijn 59 landen op de tentoonstelling vertegenwoordigd, waaronder niet Nederland (trouwens ook de Sowjet-Unie niet), hetgeen wel te begrijpen is, maar toch jammer, want ons land kan in dat deel van de wereld, het Westen van de Verenigde Staten, best wat reclame gebruiken. Want Seattle is niet zover van Nederland verwijderd als een eerste blik op de kaart doet vermoeden. Wie per boot en trein de tocht naar de staat Washington wil maken, mag er wel twee weken voor uittrekken, maar door de lucht gaat het vlugger, veel vlugger dan u denkt. Via de poolroute zijn de straaltoestellen in een mum van tijd in Alaska, (de KLM landt in Anchorage), en dan hebben we naar jet-begrippen de haven al in zicht. Naargelang we met of tegen de tijd vliegen, doen we er een paar uur of een halve dag over, in ieder geval niet langer dan een middelmatige treinreis in West-Europa.

De blikvanger op de wereldtentoonstelling van Seattle bestaat uit een spits en hoog geval dat „ruimtenaald" wordt genoemd, een slanke driepoot van 180 meter hoog, waarvan de top zoals dat tegenwoordig gebruikelijk is, als restaurant dienst doet. Daar kunnen 250 mensen eten, van een prachtig uitzicht genietend over de stad, de baai en de bergen in de verte, met de Mount Rainier als kroonjuweel, en dat allemaal zonder enige moeite, want het restaurant dat de vorm heeft van een soort vliegende schotel, draait per uur eenmaal om zijn as, zodat men binnen het uur alle kanten uit heeft kunnen zien. Wie uit het restaurant recht naar beneden kijkt, ziet beneden zich de paviljoens die samen een wild palet van kleuren bieden. De kabelbakjes die door de lucht bengelen zijn paars en hemelsblauw, hun eindstation is oranje en bruin, de daken van de tentoonstelling zijn geel, vuurrood, zilver en goud, en de gevels voegen er alle andere soorten rood, blauw, paars en groen aan toe. Het is niet waarschijnlijk dat het netvlies van het menselijk oog zo'n 21e eeuw zal kunnen overleven.

De paviljoens staan dan ook wel erg op elkaar gedrongen in Seattle. Brussel had de beschikking over 210 hectare gebied, New York zal er bijna 400 hebben, maar hier in Seattle staat alles op 30 hectare in het midden van de stad. De voeten van de bezoekers zullen minder moe worden, en het gedrang zal gezelliger zijn, maar de waarheid is dat het Bureau van Internationale Tentoonstellingen deze wereldtentoonstelling (aangekondigd door de reclame als „een adembenemende, 80 miljoen dollar-tentoonstelling, de eerste over de ruimteeeuw waar ook ter wereld") nuchter beschouwt als een „second category fair".

New York en Brussel zijn eerste-rangs. Een eerste-rangs tentoonstelling heeft meer geld en meer ruimte en kan daarom de landen uitnodigen zelf hun paviljoens te ontwerpen en te laten bouwen zoals ze het willen. De „second category fair" moet met grond en kosten woekeren, bouwt zelf de paviljoens en hallen, en de deelnemende naties moeten dan maar zien hoe ze die gebouwen willen versieren of camoufleren. Aldus geschiedt in Seattle.

Frankrijk, dat in 1958 in Brussel ook al met een onmetelijk gebouw in tentvorm kwam aandragen, is nu weer fors vertegenwoordigd met een waarde aan 3.5 miljoen gulden. San Marino houdt in een vriendelijk optrekje een tentoonstelling van postzegels en aardewerk. Alles is mogelijk. Een monorail-treintje, merk „Alweg", verbindt het terrein met de stad in ijltempo: twee kilometer in 96 seconden. Een tentoonstelling van beeldende kunst, bijeengebracht uit 64 museums, toont Rembrandt, Greco, Renoir, Klee, Picasso, nieuwe Amerikaanse en oude Indiaanse beeldhouwkunst. Voor wie liever de wereld van het vermaak frequenteert, al of niet in de stijl van de 21e eeuw, is er het circus van de gebroeders Ringling en de band van Benny Goodman. Ook voor kinderen wordt de techniek van de toekomst aanschouwelijk voorgesteld. Helemaal op maat gesneden van jongens en meisjes van acht tot twaalf jaar oud, toont een paviljoen hoe het er op Mars gaat uitzien. Je moet je armen in een paar plastic mouwen steken en dan voel je hoe zwaar een grapefruit op Mars weegt, je kunt op een platvorm met een geweldige gyroscoop spelen die in alle richtingen draait, en 'n mierenkolonie met 40.000 inwoners op je gemak bestuderen. Wie honger heeft kan op 70 plaatsen terecht, en in de stad Seattle (met een gebied van vijftig kilometer in de omtrek) staan 60.000 bedden klaar voor toeristen.

De Verenigde Staten zelf hebben het wetenschaps-paviljoen onder hun hoede genomen. Het staat nogal opvallend op het hoogste punt van het licht glooiend terrein, en doet exotisch aan, omdat er geëxperimenteerd is met allerlei oude bouwstijlen. De techniek van de gotische kathedraal wordt

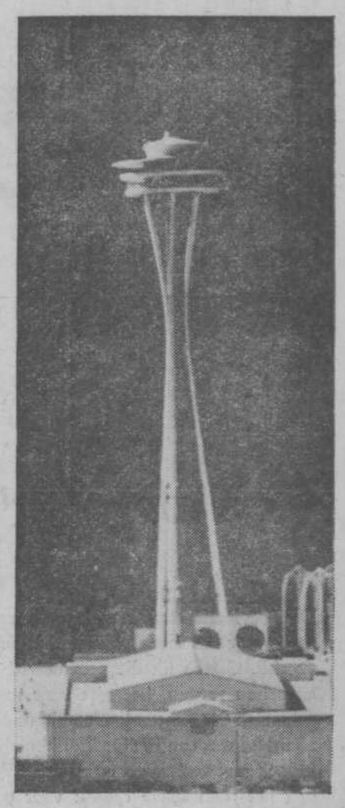

duidelijk gemaakt door gotische gewelf-geraamtes, dertig meter hoog, van glanzend wit beton, die staan tegenover een schematisch moors bouwsel in de trant van een Alhambra. Dit paviljoen zal, evenals enkele andere gebouwen, later door de stad gebruikt worden en daarom blijven staan. Het wetenschaps-paviljoen, dat aan de Verenigde Staten bijna veertig miljoen gulden gekost heeft, zal in de toekomst (maar waarschijnlijk niet tot in de 21e eeuw) dienst doen als onderwijscentrum waar de jeugd op aanschouwelijke manier kennis kan nemen van allerlei bruikbare, wonderlijke, bizarre en adembenemende technische procédé's.

Niet bij het wetenschaps-paviljoen behorend, maar met evenveel technisch vernuft in elkaar gezet, is de Internationale Fontein. Twee Japanse architecten hebben het ding uitgedacht, dat lijkt op 'n reusachtige speldenkussen, en water kan spuiten in honderd richtingen, tot dertig meter hoog, zodat er telkens andere vormen ontstaan, intussen ('s avonds) door wisselende schijnwerpers met wisselende kleuren verlicht, en dat alles begeleid door schone en verrassende muziek. Een schouwspel van oh's en ah's, een Japans-Amerikaanse uitgave van de ons bekende Franse son-et-lumière spektakels.

De wereldtentoonstelling van Seattle, die op 21 april door president Kennedy vanuit Palm Beach in Florida (6000 kilometer zuidoostwaarts) met een gouden antieke seinsleutel en draadloze ruimtegrapjes is geopend, verwacht tien miljoen bezoekers die de organisatie een 150 miljoen gulden moeten opbrengen.

Opvallend is, dat om deze tentoonstelling een grote reclamecampagne is ontketend om Europeanen over te halen als toerist de Verenigde Staten te bezoeken. In sommige Europese kranten die een bemiddeld lezerspubliek hebben, staan hele pagina's vol onder het motto bezoek de Verenigde Staten in uw Vakantie.

Voor minder dan vijfhonderd gulden per week kan een Europeaan de Verenigde Staten redelijk bereizen, zeggen de teksten. Een retourtje Seattle over de Pool kost wel een paar duizend gulden. Maar met een goedkoop snoepreisje erbij, en bijvoorbeeld een bezoek aan geëmigreerde familie, kan zo'n wat uitgebreidere vakantie toch liggen binnen de mogelijkheid van velen, voor wie Amerika altijd het (onbereikbare) droomland was. Seattle sluit op 21 oktober.

J. ARTS

VAN DE HAK OP DE TAK

ZUIVERHEID VAN TAAL

Naar beste vermogen — en ongetwijfeld schiet dat vermogen té vaak te kort — hebben wij altijd getracht onze dierbare Nederlandse taal zo zuiver mogelijk te schrijven en te spreken. Wij hebben daar ook min of méér een hobby van gemaakt en zullen het nooit hebben over strafschoppen „benutten", of „minstens" een doelpunt verschil; of over „goals" en „corners", wanneer wij „doelpunten" en „strafschoppen" bedoelen. Daarom ook begroeten wij, jubelend van enthousiasme, iedereen als onze vriend, die het met ons streven eens is, onze goede bedoelingen deelt en zich evenzeer ergert aan misbruiken, die in dit opzicht in ons spraakgebruik en vooral in ons sportieve spraakgebruik zijn binnengeslopen. Desondanks waren we niet gelukkig op de vooravond van Pasen, juist toen we onze laatste eieren in de tuin wilden verstoppen, door de postbode in deze folkloristische en dus zowel romantische als nuttige bezigheid te worden gestoord door de brief die hij ons bracht. Eigenlijk was het geen brief, maar een soort redactionele bespiegeling over krantenknipsels — het was gedrukt en daaruit leiden we af dat het in bepaalde opzichten redactioneel was — uit verschillende sportrubrieken. Die werden aangevallen op hun zuiverheid van taal. En laat ons, om alle misverstand uit de weg te ruimen, bij voorbaat vaststellen, dat ónze sportrubriek er niet bij was. Waaruit blijkt dat men altijd kans heeft door de mazen van het net te rollen.!

MUGGENZIFTERS

Nu hebben wij nooit lang geaarzeld om ons aan te sluiten bij optochten of demonstraties, waar mensen met goede bedoelingen ten aanzien van de zuiverheid van taal zich thuis konden voelen. Maar dit — en onder ons gezegd weten we nog niet waar het vandaan komt — ging ons te ver. Muggenzifterij was de eerste reactie die bij ons opkwam en eigenlijk zijn we daar later niet meer op terug gekomen. Wij geven eerlijk toe, dat men in plaats van poloteams ook poloploegen had kunnen zeggen, al moeten we daar onmiddellijk aan toevoegen, dat onze „koppen" de „opschriften" dus boven onze artikelen, soms verduiveld weinig letters kunnen hebben en wij, wat ons betreft, in zo'n geval ook vaak „teams" in plaats van „ploegen" hebben geschreven. Misschien zijn we dus bevooroordeeld. Maar wij hebben geen enkel bezwaar, zoals onze briefschrijvers, wanneer men spreekt van „start" en „finish" en van „outsider" Jacobs. Misschien kunnen we dat niet eens zo overtuigend beredeneren, al zouden we toch wel willen zeggen dat deze woorden in onze taal burgerrecht hebben gekregen zonder dat er equivalenten — mag het? — zijn gekomen, zoals „doelpunt" voor „goal" en „hoekschop" voor „corner", met vollédig en erkend burgerrecht. Zelfs rushes en passes kwetsen ons niet, al zullen wij altijd trachten woorden van een dergelijke stam en oorsprong zo veel als mogelijk te vermijden. Maar misschien komt dat omdat wij geen puristen zijn, geen mensen van „l'art pour l'art", maar — naar wij hopen — mensen van vlees en bloed. En daarom ligt ons deze nauwelijks gedefinieerde actie niet zo erg van de heer Roger Cammaert uit Brugge, die een van de redactionele kanttekeningen van zijn naam voorziet. Mogelijk komt dat bezwaar tegen de angelsaksische invloed van de heer Cammaert voort uit het feit, dat onze zuiderburen bij al hun cafés langs de grote route — ook in Vlaanderen — een „parking" hebben. Alle reden dus om — als dat tenminste de taalzuiverheid geen geweld aan doet, „de hand in eigen boezem" te steken...

EEN VRIEND

Thijs Burgerhof, een voortreffelijke voetballer in de gelederen van BVV, is overleden. Dat heeft ons persoonlijk heel wat gedaan. Wij hadden Burgerhof pas kortgeleden goed leren kennen. Zijn naam zei ons al iets, want hij was een bekwaam voetballer. Dat was ook de reden waarom hij werd opgesteld in het elftal van Jong Oranje, dat indertijd een wedstrijd tegen de Tsjechische jeugd speelde. Hij deed dat bepaald niet slecht en de avond na de wedstrijd, waarin hij optrad, troffen wij elkaar ergens in Praag. Wij zien het altijd als belangrijk, dat wij met spelers van grote en minder grote klasse persoonlijk contact hebben en wij zagen iets in Burgerhof. Toen wij daarna hoorden dat Burgerhof ernstig ziek was, welden al die herinneringen van de — ook van zijn kant — zo vrolijke avond, weer bij ons op. Wat zijn wij, dachten we, eigenlijk waard? En wij herinnerden ons al te goed die frisse, vrolijke jongen, die voor ons die avond een gezellige kameraad betekende.

Wij stonden niet — hij als speler, wij als criticus — aan een andere kant van de lijn. Wij konden hem plezier doen met een bescheiden geschriftje van onze hand. Het had niet zo veel te betekenen, maar wij voelden dat het onze vriendschap bezegelde. Dat komt veel voor in de sport en wij voelden ons gelukkig, dat wij van dit gezelschap deel uit mochten maken. Er zijn er — helaas — ook in de sport zo weinig, die niet ergens achteraf van de gelegenheid gebruik maken, om op te merken dat ze tegen elkaar bepaalde bezwaren hebben... Wij zouden ook nog wel eens een paar regels willen schrijven over het Rotterdamse Feijenoord. Bepaalde omstandigheden maken het noodzakelijk dat deze regels ter redactie arriveren, vóórdat de Rotterdammers — eventueel — kampioen zijn geworden.

NATUURLIJK

Desondanks zijn wij van harte bereid te aanvaarden dat de jongens van Kieboom een heel speciale kring vormen.

Even vanzelfsprekend vinden wij het, dat dit Feijenoord straks eventueel gaat meedoen in een Europese „superklasse". Men had daar op dit ogenblik geen betere Nederlandse voetbalclub voor 'kunnen vinden; dat hebben wij wel kunnen opmaken uit de paasprestaties van Ajax en Blauw Wit. Feijenoord hoort in die supercompetitie thuis, zoals het ook thuis hoort in de strijd om de Europese beker. Hoewel wij in dit opzicht — dat moeten wij eerlijk toegeven — meer aan de zijde van de KNVB staan, toen die zijn veel bekritiseerd besluit nam dan de KNVB zelf.....! Natuurlijk; men moet het gezag in eigen hand houden, maar is dat iets wat de clubs in feite willen.....? Ja, in eigen hand....

en nu voorzichtig, wim snoek

Wij hebben, Wim Snoek, in onze sportrubriek van de vorige week, een enkel woord aan U gewijd. Dat was, hoewel wij aan het boksen in ons blad over het algemeen weinig aandacht besteden, geen toeval. Wij vonden het fijn, dat Johansson zijn belofte niet had kunnen waarmaken, U in de eerste ronde k.o. te slaan. Wij hebben zelfs gehoord en daar — op gezag van anderen — ook over geschreven, dat Uw nederlaag tegen de fenomenale Johansson maar op-het-kantje-af is geweest. En wij willen best toegeven, dat de rapporten die wij ontvingen van buitenlandse en dus neutrale, ja zelfs van Zweedse en dus allesbehalve neutrale (!) collega's, in jouw voordeel waren. Desondanks — en daarom zijn wij hier er zo kort over — hebben wij persoonlijk een „uitslag" altijd als „geldig" geaccepteerd. Wij hebben heus het uiteraard partijdige, maar sympathieke getuigenis van jouw vrouw in het „forum" van onze collega Rien Bal daarbij een bepaalde rol willen toekennen. Want, Wim Snoek, zij heeft het warm en goed voor je opgenomen. Niet overdreven, wel acceptabel. Maar je weet het wel, wij zijn de mannen van de definitieve beslissing, ongeacht welke „uitspraak" dan ook. Dáár heb je het verloren. En hoe beroerd dicht je ook bij een ander resultaat bent geweest, denk daar op dit ogenblik niet verder over na. Wij hadden je écht wel als overwinnaar van Johansson willen zien, want dat zou ons, hoewel wij in ons hart wel knokkers maar geen boksers zijn, geweldig veel goed hebben gedaan. Maar nú moet je onder een bepaald hoofdstuk een streep zetten. Je hebt het van de internationale boks- en sportwereld niet gewonnen. Dat moet je accepteren, hoe je zelf en hoe wij ook over het optreden van de scheidsrechter denken. Dat is heel moeilijk voor je, Willem Snoek, maar het moet. Doe het dan ook zo!

JAN COTTAAR

(Advertentie)

LEXINGTON
CIGARETTES
AMERICA'S BEST TOBACCOS

LEXINGTON
FROM AMERICA'S BEST TOBACCOS
Even goed als altijd!

koning willem I

sterk verhaal

terugblik op oranje

We vroegen aan twee teenagers, meisjes van gelijke leeftijd uit dezelfde hoofdstad, een van gymnasium 3 en een van gymnasium 4, één katholiek en één niet, tijdens een der vele koningsreportages op de tv dezer week, wat zij zich nu precies voorstelden onder het Huis van Oranje. Zij keken elkaar aarzelend aan, en bekenden toen, het niet te weten. Waarom heet het geslacht dan Oranje-Nassau! vroegen wij. Dat komt ergens van een Duitse stad, dacht de een. Neen, ook van een Franse stad, wist de ander. Maar hoe komen die beide benamingen dan tezamen! wilden wij weten. Geen antwoord. Wie is de stamvader! gingen we verder. Willem de Zwijger, prins van Oranje, zeiden allebei. Was die dan de directe familietak tot in de 16e eeuw! vroegen we. Ja, zei de een; neen, zei de ander, toevoegend: „Die familie is uitgestorven maar een Friese tak van de Friso's kwam er voor in de plaats, en daar stammen Wilhelmina en Juliana van af". Goed zo, weet je ook hoe! insisteren we bij onze gelegenheidsquiz. Neen, we hebben op school pas geschiedenis gehad tot aan de Eerste Wereldoorlog van 1914, antwoordde de jonge dochter. Ja maar, dan heb je dus net alles geleerd van de afstamming der Oranjes in de vorige eeuw! hielden we vol. Doch er was geen beweging meer te krijgen in hun prille voorstelling.

huiselijke, toegenegen twistgespreken

Een dienstmaagd wist op onze vraag, wat zij van koningin Juliana kon vertellen, slechts één lapidaire regel: „De rijkste vrouw ter wereld".
Het dynastiek vraaggesprek ontaardde nu in een discussie onder volwassenen waarvan, op hoge uitzonderingen na, in het algemeen nog minder historiekennis kan worden verwacht dan van verse gymnasiasten. Weet je waarom feitenkennis inzake de Oranjes veel mensen in Nederland eigenlijk weinig interesseert? meende een der gasten, omdat de laatste drie regeerders *vrouwen* waren: Emma, Wilhelmina, Juliana. Al meer dan 70 jaar volgt de ene vorstin na de andere, en bij deze koninginnen interesseer je je veel meer voor hun wezen, hun beweging, hun uiterlijke verschijning, kortom hun *menselijk* aspect, dan voor hun familiale constructie. Als hier koningen en kroonprinsen aanwezig waren geweest, zou je het waarschijnlijk „mannelijker" vinden, op hun dynastieke herkomst, familiegeschiedenis en erfelijke beinvloeding te letten. Bij een vrouw daarentegen zijn andere elementen veel interessanter.

Dat is een mogelijke verklaring, zegt een andere gesprekspartner, maar ik denk dat er nóg een van belang is, namelijk de grote *Duitse* invloed, de enorme Duitse vertakkingen in de Oranjestamboom der laatste anderhalf à twee eeuwen. Eerstens zijn die enorm gecompliceerd, vervolgens zijn ze ons volk eigenlijk altijd vreemd gebleven. De verwantschappelijke aanvoer tot de echt Nederlandse Oranjes (Oranje-Nassau's dan) is voor zeker 90 pct. Duits. Als je het aantal familiehuwelijken uit de vorige eeuw nagaat bij ons koninklijk huis, dan kom je vrijwel alle hogere en middelbare Duitse aristocratische geslachten tegen, met een enkele uitzondering voor België (De Ligne, d'Oultremont, De Luxembourg). Kijk zelf in Nederland: Willem III, de laatste koning, trouwde eerst met Sophia von Würtemberg, na haar dood met Emma von Waldeck-Pyrmont. Haar dochter Wilhelmina huwde een prins Von Mecklenburg-Schwerin, en de enige dochter uit deze verbintenis weer huwde een prins Von Lippe-Biesterfeld. Dat zijn, in nog niet één eeuw, vier grote, oude Duitse geslachten - met tal van familietakken en bezittingen tot diep in Oost-Duitsland, Polen, Bohemen, Silezië toe - die van buitenaf bij onze koninklijke familie kwamen, als totaal vreemde „inbreng".
Maar dat is zo gegaan met vrijwel elke Europese regerende vorstenfamilie. Behalve Engeland, merkt een ander op. Overal zijn de kroonprinsen of -prinsessen gehuwd met buitenlanders, zodat altijd vreemde troonpartners mee naar het land kwamen. Zie naar België, Denemarken Noorwegen, Italië enzovoorts. De hoge Europese adel is nu eenmaal, vóór al het andere, internationaal „gekruist", en erkent minder snel een nationale of taalkundige limiet. En omdat de Duitse en Oostenrijkse landen nu eenmaal eeuwenlang de meeste vorstenhuizen en oude families telden, waren zij ook de aangewezen „leveranciers" van koninginnen en prins-gemalen en schoon-kinderen....
En omgekeerd (vullen we aan): de enkele Oranje-prinsessen uit Nederland, de laatste twee eeuwen, zijn bijna allen met Duitsers gehuwd.
Daar komt een andere verklaring bij, zegt een onzer beter-geïnformeerde amateurs der nieuwere geschiedenis. In de hoge Europese adel is men wel gedwongen, juist om de exclusiviteit vanwege huwelijk en goederenbezit, om soms, en soms zelfs vaker dan eenmaal, van nationaliteit en cultuur te verwisselen. In het huidige Britse vorstenhuis zitten ook Duitse vertrekpunten (in het Nederlandse feitelijk *niet!*), zoals ook in het Belgische. Dit laatste breekt trouwens met de traditie der „Duitse" huwelijken: Leopold, zoon nog van een Beierse moeder, trouwde de Noorse Astrid en daarna de Vlaamse Liliane (morganatisch), Boudewijn de Spaanse Fabiola, Albert de Siciliaanse Paola.
Onze prins is ook een vrijwel geheel „geïnternationaliseerde" figuur geworden, misschien dank zij de oorlog. Hij komt meer in Zuid-Amerika dan in Duitsland, spreekt vloeiend Spaans en Engels, zijn moeder woont in Nederland, zijn enige broer Aschwin in New-York. Beter voorbeeld van een gedegermaniseerd vorst is er niet, in onze tijd.
Maar als je een levenslot als dit, van prins Bernhard, goed 25 jaar geleden als volstrekt vreemdeling gekomen, gaat reconstrueren dan blijkt hoe een toeval (de ontmoeting met onze kroonprinses) alles radicaal kan veranderen. Hoe weinig was er voor nodig geweest om deze intelligente, elegante jongeman, ware hij thuis gebleven, enkele jaren later te laten sneuvelen als *Luftwaffepiloot* boven Londen of als ritmeester in de steppen van Stalingrad...
Het „als" der geschiedenis heeft ons

in deze dagen van het Oranje-herinneringsfeest vaak doen peinzen over het lot van ons koningshuis: over het „als dit" en het „indien dat". Wanneer is de mogelijkheid, het risico beter gezegd, tot radicale verandering het grootst geweest? Het *erop of eronder* dat als historisch noodlot op de deur klopte?
Wij menen dat dit tweemaal het geval is geweest. Eerst omstreeks 1800, toen de familie van de verbannen of gevluchte Willem V in Duitsland en Engeland verspreid zat, desperaat, zonder bezittingen en inkomsten van belang, en wetend dat de Oranjebarometer in Nederland laag was gezakt. In Duitsland werd de familie gechicaneerd en van het kastje naar de muur gezonden, door de Franse machthebbers werd zij vernederd.
Het heeft er toen werkelijk naar uitgezien, alsof de dynastie van Oranje-Nassau had afgedaan.
De tweede *narrow-escape*, maar van heel andere aard, brak aan in mei 1940, op het onverwachtst. De twee duizend parachutisten, die in de nacht der invasie boven de Residentie werden gedropt, bleken o.m. als instructie te hebben het vangen en deporteren der koninklijke familie - Wilhelmina, Juliana, Bernhard en de twee kinderen, liefst allen tegelijk.
De commandant dezer operatie verloor bij een vliegtuignoodlanding de portefeuille met bevelen die door onze marinniers werd buitgemaakt en zo ter kennis van ons opperbevel en de regering kwam, vliegensvlug werden toen vorstin en familie, in een convooi donkere, ongemakkelijke pantserwagens, naar een gereed liggend oorlogsschip gevoerd, en naar Engeland geëvacueerd. Wat er zou zijn geschied indien een commando valschermjagers tot in de Haagse paleizen was doorgedrongen, en een vuurgevecht ware ontstaan? Het drama is niet te overzien.

De bevelhebber dezer ongehoorde operatie — de Düsseldorfse generaal Hans graaf Von Sponeck — is overigens anderhalf jaar later op de ijzige Krim van zijn bevel over een door de Sowjets ingesloten divisie ontheven (wegens ongehoorzaamheid aan het OKW), gedegradeerd, ter dood veroordeeld, tot 7 jaar vestingstraf begenadigd, en na de aanslag van 20 juli 1944 op Hitler toch nog door de SS gefusilleerd. De staf waarmee hij op de Krim vocht (in de 22ste Infanteriedivisie) was dezelfde die in Den Haag met hem uit de lucht was komen vallen.....

Er werden nog enkele vragen opgeworpen in de familiequiz. Hoe zou onze huidige koningin *nu* moeten heten als zij (eens) niet koningin was geworden? — Nou, prinses von Lippe-Biesterfeld natuurlijk, zegt iemand. En als zij niet was gehuwd? Prinses van Oranje-Nassau, dat spreekt vanzelf. — Neen, dat spreekt niet vanzelf, want *historisch* zou zij, uit haar talloze over-geërfde titels, eigenlijk als meest juiste die van „gravin van Nassau" mogen aanhouden, trouwens ook de oudste.
— Wie is eigenlijk de *interessantste* Oranje?

— Dat ligt er maar aan wat je daar onder verstaat. Geschiedschrijvers zijn het er wel over eens dat de stamvader van onze nieuwe nationale geschiedenis, koning Willem I, een boeiende en in vele opzichten nog onbekende persoonlijkheid is. Daarom wordt met spanning gewacht op de nieuwe biografie, door de beminnelijke gouverneur van Belgisch Limburg dr. Leon Roppe, gewijd aan „vader Willem". Kenners van onze dynastie wijzen voorts op een jonggestorven broer van Willem I, George Frederik (*Georg Friedrich*), die als Oostenrijks generaal in dienst der Habsburgers overleed in Padua, na gevochten te hebben tegen Napoleon. Hij ligt ook in Delft begraven, en schijnt een militaire genius te zijn geweest, tevens een mysterieus en dichterlijk dromer. Een raadsel.
— Om nog eens terug te komen op die Germaanse huwelijks-tradities: waarom is nooit een Oranjevorst uit de nieuwe tijd met een Nederlandse vrouw getrouwd, of een prinses met een Nederlandse man? Hier is toch ook oude, gezeten adel met grote bezittingen?
— Dit blijft inderdaad vreemd. Blijkbaar heeft men het principieel over de grenzen willen zoeken. De enige uitzondering is koning Willem I, die als weduwnaar hertrouwde met de katholieke Brusselse (Nederlandse) gravin Henriette d'Oultremont, dochter trouwens van een Amsterdams (protestants) bankier, maar dat late huwelijk wekte dan ook groot schandaal — omwille van de religieuze „doorbraak" — zodat het paleis der Oranje-Nassau's *Unter den Linden* in Berlijn bleef wonen, en op vakantie in Nederland niet verder westwaarts dan Het Loo wenste te komen! Bij ons weten is niemand anders met een Nederlandse partner gehuwd, hoewel er families waren (in het Noorden de Van Regteren, de Van Limburg Stirums, in het Zuiden de Arenbergs, de Lignes, de Merodes) die er voor in aanmerking konden komen. Doch ook hier weer speelde de godsdienst zijn limitatieve functie — nog steeds, na vier eeuwen Hervorming. Het Belgische Zuiden heeft vrijwel geen protestante adel, het Nederlandse Noorden wel, maar die wederblijkbaar niet voldoende representatief geacht. De bakermat van de protestante adel is Noord-Duitsland, *ergo*, daar haalden de Nederlandse, Scandinavische en Engelse vorstenhuizen hun huwelijkspartners.
De ironie der geschiedenis wil tenslotte, dat een *Oberster Herr* van heel dat verwikkelde en dwarsverbonden Duitse edeldom, de laatste keizer en koning Wilhelm II, meer dan twintig jaar van zijn tweede levenshelft heeft vertoefd in een villa vlak bij paleis Soestdijk, als bijna vergeten curiosum, de houthakkende keizer-balling. Hij stierf toen onze huidige vorstin Juliana, op een Nederlandse oorlogsbodem onder commando van de toenmalige kapitein ter zee C. Brouwer, naar Canada in ballingschap moest varen, met drie kleine meisjes: Beatrix, Irene, en Renée Roëll.
Grillig zijn de doolhoven der geschiedenis, niet alleen vroeger maar ook nu nog, in deze, onze eigen dagen. Nog na de oorlog, omstreeks 1955, had onze dochter op haar roomse lagere school in de hoofdstad een felgekleurd geschiedenisboekje, genaamd *Rood-Wit-Blauw* (sic), waarin een suggestieve prent stond: op een trap treedt statig een vreemdeling op de schaduw, en met een schietijzer vuurt hij solemneel op een terugdeinzende ouderling — u herinnert zich, de Franse avonturier, pseudo-calvinist en diplomatieke koerier Balthazar Gérard vermoordt Willem de Zwijger in het klooster te Delft. Onder de prent stond, nog in onze jaren en in onze goede oranjegezinnescholen, als enige moraal bij het onderschrift: „Wat gaven die oude pruimstolen veel rook!"

A. M.

as 't effe kan

De provincies staat nog iets te wachten, maar voor ons in de hoofdstad is het feest voorbij. Gasten uit die provincies hadden, naar hun zeggen, het niet voor mogelijk gehouden dat Amsterdam zo uitbundig kon zijn. Het was een Hollandse uitbundigheid, gevoed met veel friten en paling. We hadden het traditionele cadeau voor een zilveren bruiloft: hét servies voor de rest van het leven. De kinderen zijn groot en er hoeven niet zoveel potjes meer gebroken te worden. Het was een koninklijk servies: heel oud. Zo iets haal je niet iedere dag uit de kast. Vandaar dat we voor de daagse boterham een paar nieuwe bordjes hebben gegeven.
Over de brug zullen we niet meer praten. Maar weinigen hebben opgemerkt dat juist vóór het pijnlijke strijken der vlaggen, de kapel bij het Amstelhotel speelde: „As 't effe kan, ja dan...." Het kon niet. De brug kon niet open en Kaart kon 's avonds voor de tv zijn liedje niet zingen. Ook een Hollandse bruiloft kent zijn moraal. Van Barneveld tot Bussum.
En terwijl op de begane grond het feest maar doorging, woedde in de hemel boven Amsterdam het luchtgevecht: 15 vliegtuigen van het ene sigarettenmerk tegen 1 luchtballon van een ander. Zelfs de muziek bij het debarquement werd overstemd. Zullen we eens niet meer roken als blijvend aandenken aan deze joyeuze bruiloft?

varlolen (179)

„Van Keukelen", sprak met strenge stem
een lerares uit Aflighem,
„jouw decimale breuken zijn
een klap op 't rekenkundig brein."
„Ach", jammerde van Keukelen,
„'k wil wel, maar 'k kàn niet breukelen!"

RAKA

lees en vergeet

In een niet zo heel recent, Vlaams parochieblad vonden we de volgende tekst. Tot goed begrip zij opgemerkt dat de Chiro een jeugdorganisatie is.

In 1941 in het Chiro op onze parochie begonnen. Tot voor 10 jaar kwamen vele meisjes tot 17-18 jaar en in samenwerking met de school zijn hier echte meisjes en vrouwen uitgegroeid. Nu komen ze vroeger en enkel tot 15-16 j. Voor die meisjes is het een waar geluk ver van verleiding verwijderd te zijn, binst de moeilijke jaren. Wie zich opoffert wordt bij God en de kinderen en ouders geacht. Wie het tegenwerkt veracht. Heden vieren we reeds St.-Maarten, Kerstfeest met gans kosteloos en kostelijke prijsuitdelen: Robens en voorschoten volgens oppassenheid.
Het jongenspatronaat, begeleid door edele jongelingen is door de nieuwe fabriek verdwenen, men vraagt het terug. Maar dan op een andere schaal; niet in en uitlopen, niet kapot maken. Zich deftig amuseren. Best nog wat wachten tot betere jongens.

professor liniaal (279)

Een beetje slaperig van de felle voorjaarszon zat onze eigen prof voor zich uit te staren. De slaperigheid kwam ook voort uit het drukke bestaan van de professor.
Hij heeft het de laatste tijd wel zeer druk gehad met verschillende zaken zoals het verven van eieren, het maken van programma's voor de ontvangst van diverse vorsten...., het maken van puzzels, etc.
Dat laatste was niet moeilijk voor hem, maar toch wel lastig. Hij wist n.l. niet wat het voor één moest worden. Hij had er altijd een hele voorraad van maar wist nooit te kiezen. Hij wist ook de smaak en de stemming van zijn „leerlingen" niet. Of het moeilijk, makkelijk, groot, klein, rond, vierkant enz. moest worden.
Maar nu genoeg van dat gepieker. Zoals u ziet is het deze week een vierkant kruiswoordraadsel geworden. Niet te makkelijk, vandaar de 10 punten voor de ladder!

kruiswoordraadsel

horizontaal

1 preekstoel - 6 natuurkundige term - 12 heuvel van zand - 13 verharde huid - 15 tantalium (afk.) - 17 vogel - 19 op die manier - 20 pers. vnw. - 21 vogel - 22 tegenstand - 25 roem - 26 reeds - 27 vallei - 28 strik - 30 lengtemaat - 31 neerslag - 33 grote bijl - 35 kubieke meter - 37 water in Friesland - 38 voegwoord - 39 pers. vnw. - 41 rijksgrond (afk.) - 42 hert - 43 vulkaan op de Philippijnen - 45 dyne (afk.) - 46 reeks - 48 bijwoord - 49 familielid - 52 vervoermiddel - 55 zangnoot - 57 Frans schrijver - 59 vogelprodukt - 60 tennisterm - 62 buffet - 63 aartsbisschop (afk.) - 64 opperhuid - 65 apparaat - 68 snel - 69 eminentie (afk.) - 71 rund - 72 lengtemaat - 74 zangnoot - 75 open plek in het bos - 77 azijn - 80 in orde - 81 kleverige stof.

vertikaal

2 ten bedrage van - 3 telwoord - 4 zangnoot - 5 deel van de voet - 7 plaats in Korea - 8 pers vnw. - 9 boom - 10 heilige (afk.) - 11 uiteinde - 14 vliegveld bij Arnhem - 16 geen uitgezonderd - 18 slee - 19 pers. vnw. - 20 opnieuw - 22 voorzetsel - 23 gat in het ijs - 24 Europeaan - 27 innig medelijden - 29 jager zonder vergunning - 32 pers. vnw. - 33 klaar - 34 zangnoot - 36 landbouwwerktuig - 38 ijzerhoudende grond - 40 voertuig - 44 voorste deel van een schip - 45 lidwoord - 47 lekkernij - 48 lengtemaat - 50 slee - 51 doelverdediger - 53 roeispaan - 54 schoon - 56 gewicht - 57 smak - 58 vervelend - 61 gramschap - 62 verhindering - 66 boom - 67 voorzetsel - 70 opening - 73 rivier (Sp.) - 75 zangnoot - 76 aartsbisschop (afk.) - 78 titel (afk.) - 79 boksterm (afk.)

Er zijn drie toppen van de ladder, waarbij u een Prismaboekje kunt verdienen: en dat is wanneer u 250, 500 of 750 punten behaalt. Bij het behalen van de hoofdtop (1000 punten) ontvangt u f 7,50. Onder de inzenders van een goede oplossing wordt bovendien elke week een prijs van f 5,— verloot. Wanneer u een van de tussentoppen heeft bereikt, geef ons dan een aantal recente titels van Prismaboekjes op. Heeft u na vier weken geen boekje ontvangen, stuur ons dan een paar nieuwe titels, omdat in dat geval het door u verlangde boekje is uitverkocht. Zend uw oplossing, liefst op een briefkaart, uiterlijk zaterdag 12 mei 1962 aan Professor Liniaal, p.a. redactie De Linie, Prinsengracht 463, Amsterdam.

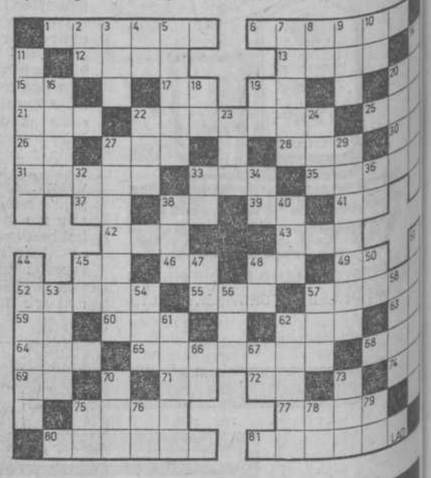

oplossing lettergreepraadsel professor liniaal 276

horizontaal

5 zeemeermin - 6 deger - 7 stekelig - 9 nato - 14 bi- deken - 12 gaper - 14 ka- ken - 16 gorilla - 18 ak- - 20 devotie - 22 belend- - 24 bevrijden - 26 dervi- - 27 varen - 28 rente - 3- onder - 32 genre - 34 cre- slag - 36 nevada - 3- rederij.

vertikaal

1 diepzeefauna - 2 ti- minste - 3 nadelig - 4 ri- nemarken - 8 keper - 1- toga - 11 deken - 13 pa- gola - 14 ballade - 15 la- - 17 notie - 19 kegelen - 21 vogelvrij - 22 belang - 23 denderen - 24 beteu- - 25 denken - 27 vader - 29 tegen - 30 onderm- mend - 31 lever - 33 reg- rijker - 34 odalisk - 3- slagregen.

In prof. Liniaal nr. 276 haalde de heer J. C. Maasdenberg, Nieuwe Haven-straat 51, Den Haag, de top van 750 punten. Wie deze deelnemer even opgeven welk recent Prisma-boekje hij wil ontvangen.

De lootprijs is deze week voor: J. M. Meyer, Heiligedoornstraat 13, Den Haag.

de linie

eigenares: stichting „de linie"
hoofdredacteur: dr. s. maas s.j.

redacteuren: dr. k. j. hahn, n. van hees s.j., mr. a. mertens, h. morel
opmaak: j. janssen gkf

redactieadres: prinsengracht 463¹
amsterdam-c.
telefoon (0 20) 242945 en 33484

voor advertenties en abonnementen:
n.v. uitg. mij de gelderlander
l. hezelstraat 21, nijmegen
telefoon (0 8800) 24641, giro 968900
bank: amsterdamsche bank n.v., nijmegen

abonnementsprijs per kwartaal f 3,75; per halfjaar f 7,50; per jaar f 15,—
prijs buitenland f 21,— per jaar

liniefonds

Sinds enkele maanden krijg ik weer regelmatig de Linie toegestuurd.
Het is hier ongeveer het enige blad dat we krijgen.
Dat het ons veel genoegen bezorgt zult U wel begrijpen,
het geeft ons in deze verontrustende Congo toch enkele rustige uurtjes met gezonde lectuur. Giro 968900.

veronika **ted schaap**

(Advertentie)

Hek- en Rasterwerken

FIRMA C. A. RUIGROK & ZN.
Vogelenzang
Telefoon 02502/6314 en 6828